ATEITIS

Nr. 10

MĖNESINIS
MOKSLEIVIŲ
ŽURNALAS

1930 V. D. M. Spalių mėn.

TURINYS

K. Bauba. Tai ne kapas, tai tik pylimas 385
Bern. Brazdžionis. Rudenio vardas 388
Pr. Naujokaitis. Pranašo dalia 388
K. Zupka. Maldai 389
Myk. Linkevičius. Jaunatvės saule apsivilkus 389
A. Vaičiulaitis. Salos viešpačiai 390
E. T. A. Hoffmann. Ponas Martynas. Vertė *J. Senkus* 394
Carmen Sylva. Kančia. Vertė *J. Tininis* 399
A. Maceina. Kristaus Karalystė 403
J. A. Aleksandras Dambrauskas — Adomas Jakštas 409
J. Senkus. Kaip mūsų vadai gyvena. Pas kan. P. Dogelį 415
Kun. K. Rankelė. Jaunimo konstitucija 421
K. Bauba. Didysis Mantujietis 433
Taip veikta At-kų prieš 10 m. 436
Mūsų veikimas 442
Apžvalga 445
Knygos 447

Dabar jau žinosim, kad

visi bet kurių praėjusių metų «Ateities» n-riai tekaštuoja po 50 centų sąsiuviniais! Tik jubiliejiniai n-riai — 1925 m. ir reorg. konferencijai paminėti 1927 m. — po 1 lt.

Paskubėkit pasinaudoti tokia reta proga ir papildyti savo komplektus arba, kas jų neturi, ir visai naujai juos įsigyti. «Ateities» kai kurių n-rių yra net iš 1911 m.

Persiuntimui tereikia pridėti 10 ct. kiekvienam sąsiuviniui.

Užsakymus nemažesnei kaip 5 lt. sumai Adm-ja pasiunčia savo kaštu.

Kreipkitės, rašykit kuo greičiau į „Ateities“ Admin-ciją, Kaunas, Laisvės Al. 3 ir mielai Jums tuojau patarnaus.

Visus skolininkus

prašome netrunkant sumokėti priklausančią prenumeratą ir senesniąsias skolas, nes tolesnis žurnalo leidimas to būtinai reikalingas.

„ATEITIES“ { Redakcija Kaunas, Aukštaičių g-vė 21.
Adm-ja Laisvės Al. 3. tel. 27—76

„Ateities“ kaina: Lietuvoje metams 15 lt., pusm 8 lt. Moksleiviams: metams 8 lt., pusm. 4 lt. Užsieny: metams 20 lt. pusm. 10 lt. Atskiras numeris 1,75 lt

„Žaibo“ spaustuvė, Kaune

Karo cenzūros leista

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

10 Nr. 1930 Vytauto Didžiojo m. spalių mėn. XX

K. Bauba

Tai ne kapas, tai tik pylimas

Ar jau prisidengėt gedulo šydais savo veidus, jaunieji kolegos? — jūsų organizacija uždaryta. Nuskambėjo garsusis aplinkraštis, ir pasviro juodais raikščiais perrištos jūsų vėliavos. Uždaroma tiek metų kurta Ateitininkų Moksleivių Sąjunga, ir jums įsakoma būti paskutiniais mohikanais. Tačiau mes ne pesimizmui sutverti, bet judriam kūrybiniam darbui ir todėl, vietoj aimanuoti ir skųstis, meskime žvilgsnį į tikrą dalykų būklę, aiškiai nusistatykime gaires, kurių toliau manome laikytis, ir gal mūsų būklė pasirodys ne tik kad ne be vilties, bet žadanti dar šviesesnę ateitį.

Aplinkraščio mintis. Aplinkraščiu norima uždaryti ne tik Moksleivių Ateitininkų Sąjunga, bet ir visos srovinės organizacijos. Tačiau negalima abejoti, kad daugiausia nukenčia seniausia ir gausingiausia Ateitininkų organizacija. Ateitininkų Federacija netenka jauniausio savo nario — Moksleivių Sąjungos, kur buvo auklėjama idealioji besimokančio jaunimo dalis, ateity žadanti sąmoningai papildyti mūsų katalikiškos inteligentijos kadrus. Bent šiandieninėje dalykų būklėje negalima abejoti, jog ne materijališki ir ne kitoki žemesnės kategorijos sumetimai atvedė jaunuosius moksleivius po vėliava „Visa atnaujinti Kristuje!“ Teprikaišioja kas nori, kad ne visuomet ir ne visi ateitininkai sugebėjo įgyvendinti šį savo šūkį, bet viena mums aišku, kad kas atvirai neišsižada krikščioniškosios pasaulėžiūros ir nenori vesti dviveidės politikos, tas, kad ir *ex fragilitate humana* (dėl žmogiškos silpnybės) kartais paslysdamas, turi nesvyruodamas siekti kilnių šūkių, o ne, visai nuo jų nusigrįžęs, pradėti garbinti aukso veršį ar geležies vilką.

Ar Moksleivių Ateitininkų Organizacija trukdė pažangą moksle, tepasako mokyklų dienynai ir atestatų bylos.

Atliekamu nuo pamokų laiku šiandie siūloma mokiniams užsiimti sportu. Ateitininkai niekuomet neneigė kūno kultūros, bet visuomet buvo tos nuomonės, kad atliekamą nuo mokymosi laiką *pirmoj eilėje reikia pašvęsti dvasios kultūrai.* Ir gimnazijos moksleivis turi teisės ne tik organizuotai sportuoti šalia gimnastikos pamokų, bet ir šalia tikybos pamokų *sveikais prin-*

cipais besivadovaujančioj organizacijoje grįsti savo pasaulėžiūrą ir mesti savo jauną žvilgį plačiau, negu tai leidžia teoremos ir binomai. Gal tuo nauju pageidavimu sportuoti norima išugdyti Šarkėjų, kurie pagarsins mūsų tautą, bet juo neišugdys šviesią ateitį tautai žadančių kultūrininkų. Ir viena zulusų tautelė buvo kadaisia pagarsėjusi savo bezdžionėmis, bet šiandie toji tauta jau mirusi.

Mes būsime drausmingi mokiniai. Skaudūs, netikėti įvykiai nekartą išstumia jauną žmogų iš pusiausvyros. Kada jaunuolis mato, kad tiesa neabejotinai jo pusėje, jis nebegali tverti savame kaily. Jį svilina noras parodyti visam pasauliui, kad jis žino savo teises ir yra pasiryžęs už bet kokią kainą jų neatsisakyti, ir... neretai tame įkarštyje jis užmiršta svarbiausias savo pareigas. Viena didžiausių mokinio dorybių yra drausmingumas. *Draugingumas tai ne tas pat kas vergiškumas.* Drausmingas mokinys gali turėti savo nuomonę, bet jis rodo nuoširdaus pasitikėjimo savo auklėtojais ir neardo bendrosios tvarkos. Drausmingas mokinys — o tokiais privalo būti visi ateitininkai — mokės tik taktiškai kovoti už savo teises, o reikalui esant ir visai nutylėti. Tylėti, tai nereiškia užmigti. Niekas nemanė ir nemano uždrausti moksleiviui savo jauna budria akimi sekti, ką veikia vadai. O tie vadai juk nemažiau verti pasitikėjimo, negu tėvai ir pedagogai, nes jų tarpe matome pačių mūsų pedagogų mokytojus ir žutbūtinių kovų už mūsų tautos gyvastį veteranus.

Mes liksime Ateitininkai. Turėti nario bilietėlį ir dalyvauti kuopos susirinkimuose tai dar nereiškia būti tikra prasme ateitininku. Vyriausia ateitininko žymė yra ta, kad jis rūpinasi savo asmenybės ugdymu ir praktiškame gyvenime vykdo tuos šūkius, kurie paskatino jį stoti organizacijon. Tačiau ateitininkas rūpinasi ne vien savo sielos išganymu (tai turi rūpėti kiekvienam žmogui), jis yra taip pat *organizacijos žmogus.* Organizacijos žmogus negali tik dėl to, kad jis dar neturi brandos atestato, kaip sraigė įsitraukti į savo lukštą, rūpintis vien savimi ir laukti, kol prašvis saulutė, kad jos atokaitoje būtų galima iškišti iš kriauklio savo gležną kūnelį ir pasišildyti. Ateitininkas privalo *skleisti* savo idėjas, jis turi ne vien save, bet *visa* atnaujinti Kristuje. O tai galima ne vien susirinkime ir ne vien nešiojant kišeniuje nario bilietėlį. Kol kas dar niekas nemano uždrausti moksleiviams skaityti savąją spaudą ir dalyvauti joje savo raštais. „Ateitis“ tebūnie tuo židiniu, aplink kurį susispies visa katalikiškoji Lietuvos moksleivija. Jei šiais mokslo metais padaugės „Ateities“ skaitytojų — *mes ne laimėsime, mes jau būsime laimėję.*

Kiekvienas jaunuolis yra ateities žmogus. Jame kaupiasi energija ateities darbams. Bet kad toji energija nepražūtų, kaip užkastas talentas, ji turi būti paleista į apyvartą ir tada

ji grįš su procentais. Tik veiklumas gali išugdyti veikėjų. Tačiau tas veiklumas turi būti ne tuščias šūkavimas, iš jo turi trykšti kilnus veikėjo vidaus turinys. Ir mes, nenorėdami išsiaikvoti, turime praturtinti savo dvasią. Savo energiją turime semti iš neišsemiamo iždo, ir tokį iždą mes turime. Eucharistinis Kristus, tai ne duonos pavidale sustingęs sfinksas, kuris sekmadieniais poetiškai nuteikia mūsų sielą. Tai šventa Tikrovė, kurios prasmės gilybę suvoks tik tas, kas išgirs ir pritaikins sau iš ten plaukiantį kvietimą: „Ateikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate apkrauti, o aš jus atgaivinsiu". Ten semdami energijos, mes įrodysime, kad ne veltui esame įrašę į savo himną: „Kryžius štai spindi ant mūs' vėliavos!" — ir šiuo ženklu mes laimėsime.

Nemanome, kad moksleivių ateitininkų klausimas jau išspręstas. Reikia manyti, kad mūsų Aukštųjų Ganytojų ir Vadų pastangomis tas stambus nesusipratimas bus likviduotas, tačiau šiandie turime pasistengti, kad jis mums ne pakenktų, bet patarnautų. Tariamasis kapas turi tapti mums pylimu, kuriame įsitvirtinę galėtume mesti priekin į ateitį ugningą sakalo žvilgsnį. Baikštiems žvirbliams jau seniai nebuvo prasmės būti mūsų organizacijoje, todėl mes žinome savo jėgas ir galime drąsiai sakyti jog „tvirti mes liksime, kaip plienas, ir bus tik mūsų ateitis!"

„ Jei kartais pasitaiko, kad ypatingas veikimas Ateities organizacijoj atitraukia ateitininką nuo mokslo mokykloje ir nuo savarankiškojo lavinimosi, tai *šitokis ateitininko veiklumas yra ne kas kita, kaip nelemtas nesusipratimas, visai nenaudingas tikriems Ateities organizacijos uždaviniams...*

Bet reikia pripažinti, kad *bet kuris* mokyklinis lavinimas yra nepakankamas tikram intelektualiniam protininkų išsilavinimui. Todėl, būtent, yra *reikalinga laisvas apsiskaitymas ir dalyvavimas lavinimosi rateliuose*".

Prof. St. Šalkauskis.

„Lavinimosi ratelis ginkluoja apaštalus ir net juos sužadina, kadangi tvirti įsitikinimai turi paslankumo pasireikšti aikštėn ir plisti toliau". *M. Eblé.*

„Skautybė yra privaloma visiems ateitininkams, kaip mokykla, kuri paruošia ateitininkus geriausiu būdu vykdyti vieną svarbią dalį savo uždavinių...

Skautai, kaip grynai praktinė drausmingo auklėjimosi organizacija, *negali atstoti* visos ateitininkų ideologijos ir visų jų siekiamų uždavinių".

Prof. St. Šalkauskis.

Bern. Brazdžionis

Rudenio vardas

Aukso paukščiai nuskrido nuskrido
ir į saulę ir į žydinčią dausą;
supa žemę voratinklių šilkas,
supa slėnį ir tuščią ir sausą.
Nebenorisi vakaro laukti,
šalto vakaro, juodo, negero,
kad nei mėlynas žiedas nežydi,
nei upeliai vilionėmis šnera.
Tyli dainos tarytum užburtos,
Ir krūtinės taip vėsta, taip vėsta...
Gęsta laužas nuo ryto sukurtas,
kyla dūmai svaiginančiu gestu.
Supa žemę voratinklių šilkas,
supa slėnį ir tuščią ir sausą,
aukso paukščiai nuskrido nuskrido
ir į saulę ir į žydinčią dausą.

Pr. Naujokaitis

Pranašo dalia

Pilkų miesčionių pilka minia
Su balalaikoms ir su arijoms
Šiandie...
O ryt?..
Gal su šventoms litanijoms
Išveš jaunatvę žalią —
Ar ne vistiek į laimę ar... nedalią?!

Jei muzika ir dainos
Ir baltoms dienoms fokstrotą šoka,
Tai šok
Ir tu!
O jei tamsių audrų naktis rasota
Šaltoms rasoms takus nubarstė —
Rasok ir tu: nors kaltas ar nekaltas!

Jei vietoj balto marmuro
Tamsaus granito gabalais
Takus savuosius
Nugrindai
Ir jei rožes konvalijų žiedais
Tu išmainei, kai rožėms pina diademas,
Tai tu prakeiktas amžinai, tai tu anatema!

O jei į rytus tu kvieti,
Kai juos vilioja vakarai —
Nebėr tavęs,
Tavų takų:
Švitės ir švies jų atspindžiai
Naujais keliais naujoms kartoms, —
Kitoms, ne šių dienų aušroms!..

K. Zupka

Maldai...

Kai blankstančiųjų debesynų toliuos
Prabėga vakaro rausvi šešėliai,
O drėkstančiame klonyje nutilsta žemės vargas —
Matau palaimintąjį reginį aš vėliai:
Iš lėto slenka tamsūs siluetai,
Kaip dvyliktoms naktų vylingosios undinės,
Ir klaupiasi rūkuos paskendusiam altoriui,
Kūrėjui amžiais žydinčios tėvynės.
Suklaupia maldai sūniškosios padėkos,
Išvargintas akis svajingai toliuose panėrę — — —
Kada palieka jie garbingą aukurą,
Jau nematau — saulėleidžiai paskęsta žemėje
šviesas sugėrę.

Myk. Linkevičius

Jaunatvės saule apsivilkus

Minties sparnu prakirsčiau juodą naktį,
Jei ji mėgintų apraizgyti mano laisvą sielą. —

Aš būsiu jaunas vis, džiaugsmu vis plazdantį
Savy nešiosiu vėversėlį.

Nešiosiu širdyje tą mielą skambesį,
Kuriuo pavasarį dangus mane apliejo;
Nešiosiu žvilgsnį, kaip didžiausią brangenybę,
Kurį man dovanojo džiūgesio dainų kūrėja.

O jei sakytų kas:
Šiandie pasauly tuščia, liūdna, ilgu —
Ar tik tavo vieno širdyje pavasario liepsnų dar liko?
Aš atsakyčiau: mano siela
Jaunatvės saule amžiams apsivilko.

A. Vaičiulaitis

Salos viešpačiai

Tolimoje didžiulio Džari ežero saloj, šakotų duonmedžių ūksmėje, gyveno per tūkstantį juodųjų, kuriuos valdė išmintingas ir riebus Muezi. Viešpataujant šiam valdovui, dešimt ramių metų jau sugėrė žalios vilnys. Lygiai tuo laiku, kai jis rengėsi įsigyti penkioliktą žmoną, pirmo narsuolio Nzi dukterį, pasižymėjusią padų kasytoją, prieš jį sukilo jo brolvaikis Tanghika, nuvertė nuo sosto, padaryto iš hipopotamo odos, išvijo iš meldinių rūmų, sudavė į kulnis penkiasdešimt bambuko lazdų, panardino į ežerą ir liepė irtis į kitą krantą, kurio nė geriausios akys neįžiūrėjo.

Visi tikėjo, kad senąjį karalių krokodiliai surijo.

Tanghikai valdant, smėlio tyrai užpustė penkiolika laimingų mėnesių. Tuo metu į ežero apylinkes atsibastė ispanų keliauninkas, garsus naujų šalių tyrinėtojas ir avantiurišku palinkimų žmogus — donas Estaban Gomez. Sykį, jau tris dienas keliavęs išdegusia dykuma, prie išdžiūvusios oazės rado nežmoniškai sulysusį, pusgyvį negrą, kurs kliedėdamas nagais draskė išsekusio šaltinio duobę. Keliauninkas vandeniu iš odinio krepšio atgaivino juoduką ir sulaukęs vakaro vėl leidosi į kelią. Naujasis keleivis sėdėjo ant lieso kupranugario ir žiūrėjo į tamsios nakties dideles žvaigždes.

— Kur tu ėjai? — paklausė negro ispanas.

Juodukas atsigręžė į savo išgelbėtoją, ranka mostelėjo į rytus ir tarė:

— Ten.

— Kur?

— Į Džari.

— Ką ten ketini veikti?

— Savo sostą atsiimsiu, — pasakė susyk pasipūsdamas negras. — Aš Džari karalius ir turiu penkiolika žmanų.

— Kur dabar jos?

— A, dabar man jas atėmė... Bet neilgai taip bus. Tanghikai padarysiu šitaip (čia jis vikriai brūkštelėjo po kaklu). Ir jo žmonos bus mano. Tada jų bus daug. Šitiek ir dar šitiek, — kalbėjo atkišdamas rankų ir kojų pirštus.

Toliau išguitasis valdovas pasipasakojo skurdų savo likimą ištrėmime. Donas Estaban Gomez tarp kita ko sužinojo, kaip jam pasisekė perplaukti ežerą, kaip paskui jis pateko į miestą anapus dykumos ir kaip dabar pats vienas per smėlio jūras yrėsi į savo nustotąją šalį kokiu nors būdu sosto atgauti.

Rytojaus dieną jie pasiekė ežerą.

— Džari, — sušnabždėjo Muezi, žiūrėdamas į sidabrines vilnis, ir jo akys džiaugsmu spindėjo.

Ispanas mėgo nuotykį ir norėjo padėti negrui. Todėl nutarė leistis į salą ir, išrinkęs seną medį, ištašė valtį. Keliauninkas norėjo tuojau plaukti. Bet negras ėmė juokingai vaipytis ir tarė:

S. Varašius Saulėleidis.

— O, baltasis pone, dieną ten jie mane užmuš. Reikia nakties laukti. Tada nieks nematys.

Sulaukę vakaro įstūmė valtį į ramų vandenį. Negras užgulė ant irklų. Kaip paukščiai lėkė juodu per ežerą. Po trijų valandų prieš juos iš lėto išsinėrė lieknos palmės ir kuplūs duonmedžiai .

Valtis čiūžtelėjo ant smėlio. Muezi pirmas iššoko į krantą ir iš džiaugsmo trypė ir kraipėsi.

— Uch, dabar Tanghikai galas!.. Uch!

— Nešūkauk, nes gali tavo priešai išgirsti. Sakyk, ką manai pradėti?

Čia Muezi susyk nutilo.

— Ką pradėti, baltasis pone?.. Tanghikai šitaip...

— Bet žinok, kad jis tavęs neprisileis taip arti, kaip viena iš penkiolikos tavo žmonų.

— A, žmonų, penkiolika žmonų!.. — pakartojo su pasigėrėjimu čepsėdamas negras.

— Gali nesidžiaugti — jos tau mažiausia padės į sostą įlipti, — pastebėjo ispanas.

— Tegu neklauso! Visos gaus lazdų per šonus.

— Verčiau sakyk, ar turi saloj draugų.

— O, draugų! Nzi mano draugas.

— Tai eik ir atsivesk jį čia pasitarti.

Muezi tamsoj išnyko. Likęs vienas donas Estaban Gomez atsisėdo ant kranto, klausydamas naktinių paukščių artimam miške. Aplink zyzė spiečius uodų ir skaudžiai gylė visą kūną. Pliuškenančios vilnys iš sausumos nešė tolimą žvėries staugimą.

Nė nepajuto jis, kai prieš save pamatė du negrus, lyg šešėlius iš tamsos išplaukusius.

— Muezi, Muezi, — kartojo drebėdamas narsusis Nzi, — sakyk tikrai, ar čia ne tavo siela, kuri manęs gąsdinti sugrįžo? Sakyk!

Senasis valdovas turėjo daug vargo, kol įtikino savo palydovą, kad jis čia stovi gyvas su kūnu ir dvasia. Nzi kelis sykius jį pačiupinėjo, paspaudė savo buvusio valdovo nosį, grybžtelėjo už ausies ir tik tada nurimo.

Paklaustas apie gyvenimą saloj, jis pliaukštelėjo delnais sau per šlaunis ir sušnabždėjo:

— Oi, negerai, labai negerai!

— Kas gi atsitiko?

— O, baltasis pone, Tanghikai galva susimaišė. Jis nori, kad mus uodai negiltų, ir įsakė visiems įsidėti žuvies plėves į trobų skyles, pro kurias mes saulę pagaunam. O, didysis pone, koks negirdėtas daiktas — kur mes tiek žuvų gausim! Jei bent dievas Dži, kurs Hitu kalno viršūnėj sėdi ir datulių pieną čiulpia, jų prigaudytų ir pūsles mums numestų.

— Ir ką jūs darot, gavę tą įsakymą? — paklausė ispanas.

— Ką mes, maži kaip smiltys, galim daryti, jei ne pavėsy sėdėti ir barti žmonas, kurios mums kimėlaičių renka! O dėl to įsakymo visi gavom į skaudžiausias vietas.

— Ar norit, kad daugiau negautumėt?

— Norim, didysis pone.

— Tai numeskit nuo sosto Tanghiką ir pasodinkit Muezį. Jis nemuš.

— Tavęs, Nzi, tikrai nemušiu. Bet kitiems gali tekti, — išdidžiai pasakė Muezi.

— Ką mums daryti, kad taip būtų? — susirūpino narsuolis Nzi.

— Nueik ir surink visus žmones, kurie nekenčia Tanghikos ir myli Muezį.

Po tų žodžių negrai grįžo į sodybą, kuri po geros valandos Suošė kaip avilys. Nepatenkintųjų atsirado daug kaip skėrių. Su karalium Tanghika liko tik jo žmonos ir sargyba. Sukilėliai apsupo jo namus rėkdami, mušdami būgnus, grumodami ginklais. Jie sulipo ant tvorų, apsėdo meldų stogą, sulindo į

trobą, kur iš guolio išvilko nespėjusį pabusti valdovą. Jį būtų vietoj nudobę, bet Muezi sulaikė:

— Tegu ir jis pamėgina ežeru pasiirstyti.

— Plukdyt! plukdyt! Žinos žuvies pūsles! — rėkė šimtai balsų.

— Palaukim saulės — dabar nieko nematysim, — vėl įsikišo Muezi.

Tanghiką surišo ir įmetė į pašiūrę. Narsųjį Nzi ir jo sūnus pastatė saugoti.

Žmonės nemigo. Donas Estaban Gomez girdėjo, kaip jie vidury kiemo dainuodami laukė aušros. Pagaliau atėjo diena, nušviesdama į padanges kylančią ir skambančią girią ir netolimą dvišaką kalną, kur gyveno dievas Dži.

Visa sala susirinko pas ežerą. Bobom, vaikam ir seniam klykaujant, atvedė ten dailų, dar jauną atletą, atrišo vijokliais užveržtas rankas ir jį, buvusįjį valdovą, nuo stataus kranto įstūmė į vilnis, kur jis pasinėrė ir po valandėlės iškilo jau nuo pakraščio nutolęs. Plaukė jis pūškuodamas, iškėlęs aukštyn galvą kaip šuva, yrėsi į tolimą sausumą, kurią gal būtų ir pasiekęs. Bet staiga ties juo vanduo prasiskyrė ir, dideliam Muezi džiaugsmui, bjaurūs krokodiliaus nasrai apžiojo naro šlaunį. Raudona puta pasirodė žaliam ežere.

Kai ispanas pabudo, išsimiegojęs naujojo valdovo namuose, buvo jau pats vidurdienis. Statūs spinduliai nuplieskė salą, sidabrinėm dulkėm švitėdami medžių lapuose. Iškišęs pro skylę galvą čia pat, namų pavėsy, matė žaidžiančius mažus, pilvotus nuogalius. Toliau, aukštų palmių ir gumbuotų baobabų šešėly, dirbo moterys. Jos nusmailintom lazdom kuitė žemę, savo naujagimius už juostų ant nugaros užsikišusios.

Apžiūrėjęs salą donas Estaban Gomez persikėlė per ežerą, karaliaus ir visų jo valdinių liaupsinamas.

Muezi čia pat ant kranto savo žmonėm iškilmingai paskelbė, kad jie trobų skyles gali palikti neužlipintas žuvų plėvėm. Negrai jam atsakė staugdami, kad net gerklės plyšo, ir nulydėjo savo viešpatį ligi rūmų. Ten Muezi pasišaukė Nzi ir ilgai derėjosi dėl jo dukters kainos.

Kai susitarė, pats karalius pakniubstom išbėgo pas savo nuotaką, tuo baigdamas visus sielvartus, kuriuos dėl sosto iškentėjo.

E. T. A. Hoffmann

Ponas Martynas

Ernst Teodor Amadeus Hoffmann yra vienas iš didžiųjų vokiečių romantizmo pirmatakų (1776—1822 m.), charakteringas plačia fantazija ir pasakiška kūrybos dvasia. Jo talentas stipriausiai pareikštas novelėse ir romanuose. Ši, čia spausdinama, gan ilga jo novelė pasižymi meniška nuotaika, kiekvieno jaunuolio širdžiai artimu, psichologišku subtilumu. *Vertėjas.*

Mielasis skaitytojau! Tu labai susisielotum, jei keliautum per šalį, kur senojo vokiečių meno puikūs paminklai, kaip gyvi liudytojai, skelbia gražaus praėjusio laiko blizgėjimą, didelį uolumą ir tikrumą. Ar tai nebūtų taip, lyg įeitum į apleistą namą? —

Dar ant stalo guli atskleista maldų knyga, kurią šeimininkas skaitė, dar yra pakabinta daug margo audeklo, kurį šeimininkė pabaigė austi; švarioje spintoje stovi įvairaus brangumo meniškų dovanų, dovanotų iškilmingomis dienomis. Rodos tuč tuojau įeis vienas iš šeimininkų ir tave su nuoširdžiausiu mandagumu priims. Bet veltui lauktum to, ką nunešė amžinai besisukantis gyvenimo ratas; verčiau nusikratyk saldžiuoju sapnu, kurį tau sukėlė senasis meistras, kad į tave kalbėtų pamaldžiai ir įtikinančiai. Dabar tu supranti didelę kūrinio prasmę, kurią meistras ir kūrinys gali duoti, nes gyveni jų laikais ir esi supratęs laiko dvasią. Tačiau ach! ar neįvyks taip, kad malonus sapno vaizdas, pirm negu panorėsi jį apkabinti švelniomis rankomis, laimingai pabėgs nuo dienos veržimosi ant šviesių ryto debesų, ir tu su liepsnojančiomis akyse ašaromis žiūrėsi į vis labiau balantį blizgėjimą? — Staiga nubundi iš gražaus sapno, paliestas stipriai aplink tave banguojančio gyvenimo, ir tau nelieka daugiau nieko, kaip tik didelis ilgesys, kurį kelia malonūs prisiminimai.

Tatai jautė kiekvieną kartą tas, kuris tau, mielas skaitytojau, šiuos žodžius rašo, kai keliavo per žymų Nürnbergo miestą. Tai užtrukdamas prieš nuostabų rinkoje šulinio išmūrinimą, tai prie pilies, prie seimo rūmų bestebėdamas Albrechto Dürerio kūrinį, pasineria jis saldžiuose sapnuose, kurie jį perkelia į viso senojo valstybės miesto puikumo vidurį. Jis atsimena tada nuoširdų tėvo Rosenblütho pasakymą: „O Nürnberge, tu kilnus taške. Tavo garbė pasiekė aukščiausio laipsnio, apvainikuoto išmintimi; tavyje užviešpatavo tiesa."

Toks buvo pasigėrėtinas miesto gyvenimo vaizdas tuo metu, kai menas ir amatai buvo labai išsiplatinę, vis tobulėjo ir su ypatingu malonumu ir smagumu skverbėsi į širdį. Dėl to kantriai pakęsk, mielas skaitytojau, kad prieš tave bus pasta-

tytas vienas iš tų paveikslų. Gal būt pamėgsi, žinoma, su maloniu juoku pažvelgdamas, gal būt pats įžengsi į pono Martyno namą ir mielai užtruksi prie jo kubilų ir skardinių. Taigi! — tada tikrai įvyks tai, ko šių žodžių autorius iš širdies pageidauja.

1580 m. gegužės 1 d. garbinga kubilių draugija pagal senus papročius buvo susirinkusi laisvame valstybės mieste Nürnberge. Neseniai prieš tai buvo miręs josios pirmininkas, dėl to reikėjo išrinkti naują. Juo buvo išrinktas ponas Martynas.

Žaliasis ežeras Vilniaus apylinkėje *S. Kolupailos fot.*

Kaip ponas Martynas buvo išrinktas pirmininku ir kaip už tai jis padėkojo.

Padaryti tvirtas ir gražias statines jam nebuvo lygaus; nieks geriau už jį nenusimanė apie vyno darymą; be to, jis pasipažino su įžymiausiais ponais, gyveno kukliai ir turtingai. Taigi, kai ponas Martynas buvo išrinktas pirmininku, visų gerbiamas tarėjas Jokūbas Paumgartneris, kuris draugijoje buvo pasižymėjęs kaip amatininkas, taip kalbėjo:

— Mano prieteliai, jūs labai gerai padarėte, poną Martyną išrinkdami savo pirmininku, nes į geresnes rankas draugija jau niekuomet negali patekti. Ponas Martynas yra visų, kurie jį pažįsta, labai vertinamas; jis sugeba puikų vyną užraugti ir prižiūrėti. Jo nuolatinis uolumas, jo pamaldus gyvenimas, nežiūrint didelių turtų, kuriuos jis pats yra įsigijęs, visiems mums gali būt pavyzdžiu. Todėl būk, mano mielas pone Martyne, tūkstantį kartų pasveikintas, kaip garbingas mūsų pirmininkas!

Tuos žodžius ištaręs, Paumgartneris pakilo nuo savo vietos ir su išskėstomis rankomis žengė kelis žingsnius į priekį, laukdamas Martyno prieinant. Šis tuojau abiem rankom pasirėmė į kėdės atlošą, iš palengvo ir tingiai atsikėlė, kaip leido jo gerai maitinamas kūnas, ir taip pat lėtai artinosi prie Paumgartnerio, kurio nuoširdaus apkabinimo tik išvengė.

— Taigi, — tarė Paumgartneris, šiek tiek nustebęs, — taigi, pone Martyne, ar jums rodosi kiek neteisinga, kad mes jus išrinkom pirmininku?

Martynas, kaip buvo papratęs, nuleido galvą žemyn, susidėjo rankas ant storojo savo pilvo ir su plačiai adarytomis akimis, patempęs apatinę lūpą, pažvelgė į susirinkusius. Paskui atsisukęs į Paumgartnerį taip pradėjo:

— O, mano mielas gerbiamas pone, kaip gal būt man neteisinga, jei aš gaunu tai, kas man priklauso. Kas atsisakytų priimti atlyginimą už teisingą darbą, kas nenurodytų piktojo kaltininko, kuris pagaliau atėjo atiduoti labai seniai pasiskolintus pinigus. O, jūs mieli vyrai, — (taip kreipėsi Martynas į meistrus, kurie aplink jį sėdėjo) — o, jūs mieli vyrai, ar jums dabar patinka, kad aš — aš turiu būti mūsų garbingos draugijos pirmininkas? Ko jūs reikalaujate iš pirmininko? Ar jis turi būt gabiausias amatininkas? Teateina kas nors ir tepažvelgia į mano darbo statinę, be ugnies nesunaikinamą, ir tepasako, ar gali nors vienas jūsų pasigirti, padaręs tokio tvirtumo ir gerumo darbą. Ar norit, kad pirmininkas turėtų pinigų ir turtų? Ateikite į mano namus, aš atrakinsiu savo skrynias ir dėžes, ir jus nudžiugins žibėjimas spindinčio aukso ir sidabro. Ar pirmininkas turi būt gerbiamas turtingųjų ir vargšų? Klauskite tiktai mūsų ponus tarėjus, klauskite kunigaikščius ir ponus visur mūsų gerame mieste Nürnberge, klauskite aukštai gerbiamą vyskupą iš Bambergo, klauskite, kuo jie visi poną Martyną laiko. Taigi! — aš manau, jūs nieko pikta nepatirsite!

Nors ponas Martynas pasiplekšneno savo storąjį pilvą, šypsojosi su pusiau primerktomis akimis, bet visi tylėjo, tik šen ar ten abejotinas kostelėjimas buvo girdėti, ir jis kalbėjo toliau:

— Bet aš pastebiu, tai gerai žinau, jog aš sau turiu labiausiai dėkoti už tai, kad ponas pagaliau per rinkimus save išdavė. Taigi! — jei aš gaunu atlyginimą už darbą, jei kaltininkas paskolintus pinigus atskaito, tai aš sąskaitoje pasirašau: „Su padėka atsiskaitęs, Tomas Martynas, vyriausias kubilių meistras.“

— Taip jūs visi iš širdies esate dėkingi už tai, kad, mane savo pirmininku rinkdami, buvote man skolingi. Be to, aš jums prižadu atlikti savo pareigą su ištikimumu ir pasišventimu. Iš visų jėgų rūpinsiuosi, kad draugija žodžiu ar darbu būtų naudinga kiekvienam iš jūsų. Jausiuosi pareigos svarbiuosius mū-

sų reikalus pilnoje garbėje ir vertingume, kaip dabar yra, visą laiką išlaikyti. Aš kviečiu jus, gerbiamieji ponai amatninkai, jus visus, mieli bičiuliai ir meistrai, ateinantį sekmadienį linksmų pietų. Čia prie stiklo įvairaus gerumo iš mano turtingo rūsio vyno gerai nusiteiksime; pagalvokite, kas mums geriau gali tikti! — Dar kartą visus nuoširdžiai kviečiu.

Garbingų meistrų veidai, kurie išdidžiai Martynui kalbant buvo apsiniaukę, dabar nušvito, ir po duslaus tylėjimo prasidėjo plepėjimai, daugiausia apie pono Martyno didelį pakilimą ir jo ypatingą rūsį. Visi prižadėjo sekmadienį pasirodyti ir tiesė naujai išrinktam pirmininkui ranką, kurią vienas kitam draugiškai kratė, o juos Martynas truputį prie savęs spaudė, lyg norėdamas apkabinti. Persiskyrė linksmi ir patenkinti.

Kas po to įvyko pono Martyno namuose.

Kartą tarėjas Jokūbas Paumgartneris, norėdamas pasiekti savo namą, turėjo praeiti pro pono Martyno gyvenimą. Kai abudu, Paumgartneris ir Martynas, stovėjo prieš namo duris, ir Paumgartneris jau toliau norėjo keliauti, ponas Martynas nusiėmė kepurę ir, kiek galėdamas, su pagarba žemai nusilenkęs, kreipėsi į tarėją:

— O kad jūs neatsisakytumėt į mano prastą namą nors valandėlę užeiti, mano mielas, garbingas pone! — Leiskite jums pasakyti, kad aš jūsų išmintinga kalba pralinksmėjau ir pasitenkinau.

— Ach, mielas Martyne, — atsakė Paumgartneris juokdamasis, — su noru sutinku pas jus užtrukti, bet kodėl jūs savo namą vadinate prastu? Aš žinau, kad papuošimu ir brangiais baldais joks turtingiausias miestietis jus negali pralenkti! Argi nesat prieš kurį laiką pabaigę statyti gražų namą, kuris visam mūsų miestui daro garbę, ir apie išvidinį įrengimą nedrįstu aš nė kalbėti, nes nė patricijus jo nesigėdintų!

Senasis Paumgartneris neklydo, nes, kai tik šviesiai nudažytas, švitvariu papuoštas duris atidarė, prieš akis buvo priebutis su švariai ištiestomis grindimis, su gražiais ant sienų paveikslais, su meniškai padarytomis spintomis ir kedėmis — lyg puikiausia salė. Prie pat durų buvo nurodymas, pagal seną paprotį lentelė su užrašu: „Kas nori eiti į vidų, to turi būti švarūs batai, arba tenesiskundžia, jei po to jis bus nubaustas. Gerai išauklėtas žmogus iš anksto žino, kaip jis turi kambaryje užsilaikyti“.

Diena buvo karšta, kambaryje oras tvankus ir duslus ir jau pradėjo temti, dėl to ponas Martynas savo kilnų svečią nusivedė į erdvę, vėsią svečių virtuvę. Taip buvo vadinama tais laikais turtingųjų miestiečių ta namo vieta, kuri nors kaip virtuvė buvo įrengta, tačiau buvo skirta ne virti, bet pasižiūrėti ir papuošta įvairaus brangumo reikalingais indais. Įėjęs Martynas garsiai šūktelėjo:

— Roza, — Roza!

Tuojau atsidarė durys, ir įėjo Roza, vienturtė pono Martyno duktė.

Malonėk, mielasis skaitytojau, šį akimirksnį prisiminti didžiojo Albrechto Dürerio kūrinį. Malonėk įsivaizduoti puikų, koks tik gali būti, mergelės paveikslą, pilną kilnaus meilingumo, saldaus švelnumo ir pamaldumo. Pagalvok apie tiesų, grakštų liemenį, gražiai suskliaustą, lelijos baltumo kaktą, apie šypsnį, kuris, kaip rožių kvapas, per skruostus nuriedi, apie plonas, vyšnios raudonumo liepsnojančias lūpas, apie skaisčiu pasiilgimu spindinčias akis, pusiau uždengtas juodų blakstienų kaip mėnulio spindulys nuo tamsių lapų — pagalvok apie šilkinius plaukus, į gražias kasas supintus — pagalvok apie dangiško grožio merginą, ir pamatysi šauniąją Rozą. Argi kitaip aš galėčiau mielą dangaus kūdikį tau atvaizduoti?

Roza vaikišku nuolankumu nusilenkė prieš senį, nutvėrė jo ranką ir prispaudė prie savo lūpų. Išblyškę senojo pono veidai labai paraudo, ir, kaip paskutinis dienos spindulys, dar kartą švystelėjęs, juodus lapus staiga paauksuoja, taip jo akyse sužaibavo seniai praėjusios jaunystės ugnis.

— O, — šaukė jis aiškiai, — o mano mielas Martyne, jūs esate labai turtingas žmogus, bet gražiausia dangaus dovana, kurią Aukščiausias jums yra suteikęs, yra malonioji duktė Roza. Mums seniems beposėdžiaujant širdis suvirpa, ir mes negalime savo nekantrių akių nukreipti, jei mielą kūdikį pamatome, tai kas gali reikalauti iš jaunų žmonių, nes jie ne dvasiškiai, kad suakmenėtų arba sustingę stovėtų, kai gatvėje jūsų dukterį sutinka arba bažnyčioje mato; įvairiose pramogose jie vengia kitų merginų, tiktai jūsų dukteriai pataikauja, nesigaili meilių žvilgsnių ir medaus saldumo kalbų. — Taigi, pone Martyne! jūs galite sau žentą rinktis iš jaunų patricijų, arba iš kur tik norite.

Martyno veidas apsiniaukė. Jis įsakė dukeriai atnešti puikaus, pasistovėjusio vyno ir, vis labiau kaistančiu veidu, į žemę žiūrėdamas, kalbėjo senam Paumgartneriui:

— Ach, mano mielas pone, nors teisybė, kad mano vaikas yra retai pasitaikančiu gražumu papuoštas ir kad tuo būdu mane dangus turtingą padarė, bet jūs be reikalo apie tai kalbate mergaitei esant, ir apie žentą patricijų nė manyti negalima.

— Nutilk, — atsakė juokdamasis Paumgartneris, — nutilk, Martyne, kas širdyje, tas ir lūpuose! Jūs netikite, kad mano pasenusioj širdyje sustingęs kraujas pradeda šokinėti, kai aš Rozą matau, ir turiu prisipažinti, tatai kiekvienas turi žinoti, kad iš to jokio blogumo nėra.

Roza atnešė vyno ir du gražius stiklus. Martynas pasislinko už nuostabiai meniškai išpiaustinėto stalo. Kai tik senieji ponai susėdo, kai Martynas pripildė stiklus, prieš namą sudun-

dėjo arklio žingsniai. Tai buvo jojikas, kurio balsas jau kambaryje buvo girdėti. Roza išsiskubino ir tuoj sugrįžo praneš-dama, kad tai senasis kariūnas Henrikas Spangenbergas ir nori su ponu Martynu pasikalbėti.

— Taigi, — sušuko Martynas, — tikrai šiandie gražus, laimingas vakaras, kad mano malonus senasis patarėjas prie manęs sugrįžta. Be abejo daugiau vaišių, be abejo daugiau turiu pasistatyti.

Ir tuoj išsiskubino sutikti mielo svečio.

(B. d.)

Vertė *J. Senkus*

Carmen Sylva

Kančia

Ši apysakaitė yra parašyta Rumunijos karalienės Elzbietos (1843—1916). Jos veikalas „Leidenserdengang" (Kančios kelionė po žemę) yra vienas iš geriausių jos kūrinių. Iš šio veikalo išversta ir ši apysakaitė. Rašytoja savo raštuose pasirašo Carmen Sylvos vardu. Vertėjas.

Kančia buvo graži, lieknutė mergaitė, juodais plaukais, kurie supo išbalusį jos veidą. Plonutės jos lūpytės buvo beveik visuomet sučiauptos, o juodos akys taip buvo liūdnos, jog niekas negalėjo į jas pažiūrėti nepravirkęs.

Vargšė mergaitė neturėjo savo tėviškės, todėl be poilsio ji keliavo iš vienos vietos į kitą. Kartais užeidavo į vargšų lūšneles, kartais į turtuolių rūmus. Ji buvo taip tyli ir liūdna, jog visi ją priimdavo, bet, keista: kas į ją pažvelgdavo, tą ištikdavo baisios nelaimės. Vienas netekdavo vienintelio savo sūnaus, antras — garbės, turtų, trečias nekaltai būdavo persekiojamas savo priešų. Kitam pasidarydavo blogi visi jo vaikai ir prieš laiką jį pražildydavo. Arba atsirasdavo tarp vyro ir žmonos nesantaika, arba vienas kuris iš šeimos narių atsiguldavo į patalą ir ištisas dienas neatsikeldavo. Žmonės stebėdamies žiūrėjo kits į kitą, iš kur jiems tiek nelaimių ateina, ir nežinojo, kad jie patys atidarė duris tyliai, išbalusiai Kančiai, kad patys pasikvietė ją prie savo stalų.

Vargšė mergaitė kartą grįžo tuo pačiu keliu ir sužinojo, kokių baisių dovanų ji išbarstė. Dabar ji ilgai vengė lankyti tuos pačius namus. Tačiau kai kuriuos žmones ji pamilo ir be galo jų ilgėjos ir niekuomet nepastebėdavo, kad per dažnai juos lanko. Ant jų dabar krito nelaimė po nelaimės, kol nuliūdusi mergaitė paėmė keleivio lazdą ir su skausminga širdimi ir ašarotomis akimis atsisveikino. Ji ėjo keliu labai tyliai, neskubė-

dama, nesiausdama, ir vis dėlto ėjo greičiau, negu kalnų upelis, negu vakaris vėjas, ir pagaliau apsigyvendavo pas visus žmones. Baisiausia būdavo, kai ji susidraugaudavo su vaikais: vargšai vaikeliai įgydavo ilgalaikes ligas arba tapdavo net našlaičiais, ir jų gražūs veideliai pasidarydavo išbalę ir liesi, kaip meiliosios Kančios, o jų akys tokios tamsios ir liūdnos! Kai Kančia tai pamatė, gailiai pravirko ir ilgą laiką nebežiūrėjo į jokį vaiką: ji nukreipdavo žvilgsnį nuo vaikų, jei jie žaisdavo.

Vieną dieną ji gulėjo po obelim ir matė, kokius nuostabiai raudonus veidus turėjo maži obuoliai, jog jai pasidarė net graudu.

— Miela obelėle, — tarė Kančia, — dovanok man tuos gražiuosius raudonus veideliu s! Tada į mane daug meiliau žmonės žiūrėtų.

— Ne, — atsakė obelis, — jei tu turėtum gražius raudonus veidus, tuomet niekas tavęs taip mielai nepriimtų ir nevaišintų.

Kančia atsistojo liūdna ir nukeliavo. Dabar ji priėjo sodą prie upės; jame buvo toks paukščių giedojimas, jog kiekvienam širdis pralinksmėdavo.

— O jūs, mieli paukšteliai, — kalbėjo Kančia, — dovanokit man savo malonų dainavimą, kad aš juo džiuginčiau žmones!

— Ne, mielas vaike, — sučirškėjo paukšteliai, — jei tu taip tyliai nekeliautum ir taip ramiai neitum, tai žmonės tavęs taip veikiai neužmirštų ir pastebėtų, kad tu esi Kančia ir neši skausmus.

Vargšė Kančia keliavo toliau, ir atėjo į aukštą girią. Čia kvepėjo labai maloniai, ir ant storų samanų po medžiais buvo labai minkšta. Pro šlamančius lapus visur skverbėsi saulės spinduliai. Jie drebėjo, šokinėjo ant samanų ir auksino nuvytusius lapus. Buvo labai puiku!

Nuvargęs kūdikis pasirėmė į medį.

— Čia aš galiu apsigyventi niekam nebenešdama skausmų; čia aš galiu pasilsėti, ir niekas nebesusirgs mane matydamas .

Tuomet vienas saulės spindulėlis prasiskverbė pro lapus, pažvelgė į nuostabiai gražias, tamsias akis, įspindo, skaisčiai jas peršvietė ir net pasiekė Kančiai širdį. Visa giria pamatė maloniam mergaitės veide stebuklingą spindėjimą ir sugaudė iš džiaugsmo ir nustebimo. Kančia nežinojo, kad ji gražesnė tapo, bet jautė savo širdy smarkiai ir linksmai drebantį saulės spindulėlį.

— Miela girele, — šaukė ji garsiai, — dovanok man nors vieną spindulėlį iš tūkstančių: aš būčiau laimingesnė!

Vienu kartu girioj pasidarė mirties tyla, liūdnai žiūrėjo kits į kitą medžiai, iš Kančios akių dingo saulės spindulėlis; žvilgantis driežas pabėgo nuo josios ir pasislėpė po aukštu paparčiu.

— Vargšas vargšas kūdiki, — tarė senas ąžuolas, — vienas saulės spindulėlis padarytų tave per daug gražią, žmonės tave per dažnai šauktų ir paskum turėtų pakelti dar didesnių skausmų, negu jų jėgos leidžia! Tu turi pasilikti be spindėjimo ir šilumos!

Karšta ašara palengva nusirito ant laukinės gėlės prie Kančios kojų. Gėlė saldžiai šnabždėjo rasai padėkos žodžius.

Mergaitė be poilsio ėjo toliau ir atėjo prie didelio tylaus ežero. Čia niekas nejudėjo, tik ant vandens paviršiaus vaikštinėjo vakaras, apsisiaustęs šešėliais. Per ežerą tiesės rožiniai kaspinai, ir laiks nuo laiko nukrisdavo į jį žvaigždė ir nejudėdama laikydavos ant tylaus paviršiaus.

Kančia pamirkė savo švelnias rankas ežere ir pridėjo jas prie kaktos. Vakaras praėjo jai pro šalį ir prašnibždėjo:

— Labanakt! Ramiai miegok ir užmiršk savo širdgėlą!

Ji ilgai žiūrėjo į jį ir tyliai sudejavo:

— Tik vieną kartą teradau girioje poilsį, tik vieną kartą tebuvau užmiršus savo širdgėlą su saulės spindulėliu širdy; bet tai buvo seniai!

Mergaitė svajodama žiūrėjo į ežerą, kuriuo dvelkė vėsus vėjelis, o rūkuose siautė undinės.

Kančia dabar pamatė ežeran puolant rausvą šviesą, kuri buvo didesnė ir šviesesnė, negu žvaigždės ir žerėjo per visą naktį. Kai ji pakėlė akis, pamatė, kad šviesa krito iš namų esančių prie ežero; jie buvo beveik visai apaugę vijokliais ir tik pro kampuotą langelį, kuris buvo atviras, tegalėjo prasiskverbti šviesos spindesys.

— Keista, — mąstė Kančia — aš niekada čia negyvenau, bet vis dėlto kaž kas ten gyvena!

Ji prislinko prie lango; ten sėdėjo nuostabiai graži moteris, baltais kaip sniegas plaukais, su ilgu, minkštu apsiaustu, galvą apsirišusi plona skarele.

Ji stropiai rašė tvirta ranka į didelę knygą; tarp antakių jai buvo gili ir nelygi vaga, o iš lūpų trišką švelniausias moteriškumas ir kilniausias geraširdiškumas. Kančia stovėjo nustebusi. Tuo tarpu pasikėlė dvi nuostabios pilkos akys, ramiai į ją pažiūrėjo ir skambiu balsu tarė:

— Eikš, kūdikėli, aš jau seniai tavęs laukiu!

Kančia, kuri niekuomet dar nebuvo girdėjusi šito balso, nustebusi įėjo. Vienu kartu ją apkabino švelnios rankos: ji buvo paimta ant kelių ir pabučiuota; ir nustebusi moteris tarė:

— Miela Kančia, tu pati mane suradai; aš negalėjau tavęs ieškoti, nes niekada niekur neinu nepašaukta. Aš esu motina Kantrybė ir sėdžiu čia ir klausau ir budžiu. Ežeras atneša man balsus visų tų, kurie mane šaukia. Dažnai dažnai aš vaikštinėjau tavo pėdomis, bet, deja, nevisuomet.

Vaga kaktoje pasidarė gilesnė. Kančia paslėpė savo galvą prie motinos krūtinės.

— Ach, visuomet, visuomet keliauk su manimi! — tyliai ji prašė.

— Ne, kūdiki, jei tu mane pašauksi, tada aš ateisiu, ir jei tu būsi nuvargus, ateik pas mane. Man reikia parašyti gyvenimo knyga, todėl turiu daug darbo.

Mažulėlė Kančia pasiliko visą naktį prie baltosios motinos ir rytą pasistiprinus iškeliavo.

Visas pasaulis tuomet žydėjo ir žaliavo; buvo piūties laikas. Kančia pažvelgė į aguoną ir kūkalį ir pamanė:

— Jūs vargšai! Dabar jūs linksmai žydit saulėje, bet vis dėlto jūs būsit šiandie nupiauti.

Lauke stovėjo viena puiki mergaitė ir taip greitai piovė javus, kaip trys vyrai kartu.

— Labas rytas, balta mergyte, — šūktelėjo ji šelmiškai, — eik ir padėk man piauti!

Tai pasakius ji pašoko, jos kasos plevėsavo, o mėlynos akys juokės, kaip saulutės šviesa.

— Kas tu esi? — paklausė ji nustebus, kai pamatė tamsias Kančios akis.

— Aš esu Kančia ir turiu amžinai keliauti, o kas tu?

— Aš esu Darbas, ar tu nematai to? Ar tu nematai, kaip aš esu sveika ir kokias tvirtas rankas turiu?

Ir sulig tais žodžiais ji paėmė Kančią, kaip vaiką, ant rankų ir bėgo su ja per visą lauką ir juokės ir klykė. Kančios veidas truputį paraudo, ir ji šypsodamos tarė:

— Eik tu su manimi! Aš niekada negaliu atsilsėti ir dažnai esu labai nuvargus!

— Tai negalima, brangioji sesyte, kadangi aš turiu miegoti, kad dieną vėl galėčiau dirbti. Aš taip pat esu visose vietose ir pasiliksiu prie tavęs, kur tu esi, kad mano skruostai vėl nuužsikirstų juokas gerklėje. Bet jei tu mane šauksi, aš ateisiu ir pasiliksiu prie tavęs, kur tu esi, kad mano skruostai vėl nuskaidrėtų.

Ir Kančia nuėjo toliau per spindintį rytą ir platų pasaulį. Bet Kantrybė ir Darbas išlaikė žodį ir pasidarė ištikimi jos draugai. Dažnai jie susirenka vakare namuos prie ežero ir skaito arba rašo gyvenimo knygą.

Vertė *J. Tininis*

A. Maceina

Kristaus Karalystė

„Jis viešpataus nuo jūros iki jūros, nuo upės iki žemės skritulio pakraščių. Visi žemės karaliai garbins jį, visos tautos jam tarnaus. Jo galybė amžina galybė, kuri nebus atimta, ir jo Karalystė nesugrius". (Kristaus Karaliaus šventės Mišių Graduale).

Savanarolės pamokslų įtakoj ir gresiančio prancūzų apgulimo akivaizdoj Florencijos miesto gyventojai 1527 m. Verbų sekmadienį išrinko Kristų savo Karalium. Tai buvo protestas prieš to meto pakrikusį valstybės gyvenimą, prieš tas begalines rietenas ir suirutes, kurios žymėjo anų laikų Florencijos gyvenimą. Žmonių akys pasiieškojo sau Valdovo antprigimtinėj tvarkoj.

Po ketverto šimtų metų popiežius Pijus XI įsteigė Kristaus Karaliaus šventę. Tai irgi buvo protesto balsas prieš mūsų dienų anarchiją. Iš tikro, šiais kraštutinio demokratizmo ir net socializmo laikais paskelbti Kristaus K a r a l i a u s[1]) šventę—buvo daugiau, negu norėti tik praturtinti liturginę Bažnyčios pusę. Tai buvo noras parodyti pasauliui, kad jis neturi savyj jėgų išeiti iš to chaoso, kurį pats pasidarė, pamatęs antprigimtuosius nurodymus, kad reikia kelti akis aukštyn, iš kur visados ateina pagalba.

Šventė įsteigta, Kristus paskelbtas visos žmonijos Karalium. O mes? Mes esame tos karalystės platintojai, tojo Karaliaus tarnai, kuriems ne tik įsakyta melstis, kad ateitų Dievo Karalystė, bet ir skelbti ją visoms tautoms. Apžvelkime tad savo darbo lauką ir savo uždavinius.

Pasaulio karalystė

Kainas, užmušęs Abelį, pastatė pirmąjį žemėje miestą. Remas, užmušęs Romulą, įsteigė Rymą. „Brolio kraujas apšlakstė pirmąsias sienas" (Lucanus). Ir vieną ir kitą brolžudį senovinė tradicija laiko didelių kultūrų kūrėjais, kultūrų, kurios vis dėlto griuvo ir daugiau nebesikėlė. Ant pačio pamatinio jų akmens buvo įspausta prakeikimo žymė.

Tai p a s a u l i o k a r a l y s t ė, kurios steigėjai nuodėmingais veiksmais nutraukė ryšius su Dievu ir ėmėsi tvarkyti gyvenimą grynai prigimtomis priemonėmis. Bet juk prigimtosios tvarkos pirmavaizdis yra antprigimtoji tvarka, ir žmogaus pirmavaizdis yra pats Dievas. Tapti panašesniu į savo pirmavaizdį yra kiekvieno protingo sutvėrimo tikslas. Tuo tarpu san-

[1]) K a r a l i a u s, taigi Pateptojo, kuris valdo savo karalystę ne pagal minios norą, bet pagal savo ir savo Tėvo amžinuosius dėsnius; kuris valdo ligi pat galo. *A. M.*

tykiai su šituo pirmavaizdžiu yra nutraukti. Vadinasi, laisva valia išsižadėta galutinio savo tikslo ir leistasi klajoti nežinojime. Bet širdyje liko laimės atsiminimas, ir vieną dieną šis pasąmonės šešėlis tapo galinga mintimi — laimės noro mintimi. Mes norime laimės! Bet laimė primavaizdyj! Bet pirmavaizdis išsižadėtas ir paskelbtas svajonėmis! Bet vis dėlto mes norime laimės!

Ir štai šis laimės noras iš vienos pusės, iš kitos laisvas šitos laimės šaltinio paneigimas sudaro tą kiekvienos nuo religijos atitrūkusios kultūros tragediją, kurios neišvengė nei senieji, nei moderniškieji laikai. Štai kame ir mūsų kultūros krizio esmė.

Pradžioj 18 šimt. buvo įsteigtos masonų ložės ir tuo būdu suorganizuota kova prieš dieviškąją pasaulio santvarką. Antireligiškas moderniškosios kultūros veidas nusiėmė kaukę.

Vidurinių amžių kultūra buvo *teocentrinė:* viso gyvenimo viduryj stovėjo Dievas, kaip viso ko pirmasis principas ir paskutinis tikslas, į kurį krypo kiekviena kultūros sritis ir stengėsi Jam tarnauti. Tuomet nežinota nei apie mokslo, nei apie meno autonomingumą; o ypač neautonomingas buvo pats žmogus.

Bet renesanso revoliucijos viską perkeitė: naujųjų laikų kultūra pasidarė *antropocentrinė.* Žmogus yra viso ko centras; dar daugiau — jis yra viso ko *matas ir saikas.* Iš čia ir tas taip labai pragarsėjęs „humanizmo" terminas, kuriuo apibūdinama moderniškoji kultūra. Pirmasis josios noras yra pašalinti iš pasaulio Dievą ir Jojo soste pasodinti žmogų. Juk ne kartą buvo skelbiama, kad „tik sunaikinus Dievybę, žmonija galės būti pašvęsta" (Karl Rokitansky), kad reikia paliauti būti krikščionimis, jei norime būti žmonėmis. Dievas yra didžiausia moderniškosios kultūros kliūtis. Kadangi viso ko pirmas principas yra žmogus, tad nuosekliai buvo pradėta reikalauti pašalinti Dievą iš visų gyvenimo sričių: mokslą atskirti nuo tikėjimo ir paskelbti jį esant tikėjimui priešingą, meną išlaisvinti nuo dorovingumo, teisę atskirti nuo moralės ir valstybę nuo Bažnyčios. Tuo būdu, išskyrus Dievą iš visų sričių, neliko nieko daugiau, kaip pačiam žmogui pasiskelbti Dievu ir pakartoti aną demoniškąjį „non serviam". Neveltui tad prof. Jodl savo „Etikos istorijoj" rašė: „Ateityj mūsų religijai pakaks vieno dėsnio: žmogaus Dievas yra žmoniškumas" (cit. pas Fr. Zach „Modernes oder Katholiches Kulturideal". 7. III Aufl. 1925).

Daugybės universitetų ir aukštųjų mokyklų buvo skelbiama, kad žmogus esąs pats savęs valdovas, pats sau galįs ir turįs teisės leisti įstatymus; net esą nedorovinga, jei žmogų kas iš viršaus įpareigoja. Genijai esą anapus gero ir blogo, dar daugiau — jie yra patys gėrio ar blogio kūrėjai, kūrėjai teisės, dorovingumo ir religijos. Žmogus esąs iš prigimties geras, todėl nereikią varžyti jojo palinkimų nei stabdyti jojo aistrų. Humanistiškoji kultūra nieko nežino apie gundymus, apie antrąjį

šv. Povilo suformuluotą ir visų jaučiamą kūno narių įstatymą; nežino nieko apie gimtąją nuodėmę ir palinkimą į blogį. Todėl jai nereikalingas nei atpirkimas, nei Dievo malonė, nei išganingoji Bažnyčios pagalba. Šitoks žmogaus sudievinimas yra ryškiausia mūsų laikų kultūros žymė; jame glūdi tas didis priešinimasis Krikščionybei ir kartu šitos kultūros pražūtis. „Mes gerai suprantame, kokį baisų žingsnį padarė modernizmas, vad. autonomiją padaręs viso žmogaus mąstymo ir veikimo pamatu. *Tai, ką Dievas laiko didžiausia nuodėme, čia paimta dorovinio ir religinio gyvenimo pradedamuoju punktu*“ (A. M. Weiss O Pr. „Lebens = und Gewissenstragen der Gegenwart“).

Moderniškasis žmogus pats laisva valia išsižadėjo savo tikslo, bet milžiniškos laimės minties slėgiamas krito atgal nuo pasiektųjų savo aukštumų į pirmykščio chaoso bedugnę ir sušuko: „Viskas sudužo!“ Prasidėjo visų kultūros sričių krizis. Ar reikia jis įrodinėti? Ne! jis jau per daug ryškus, kad galėtume nematyti. Pasaulio karalystės pamatai sujudėjo. Tuo tarpu Dievo Pilyj suskambėjo pergalės varpas.

Dievo Karalystė

Kristus yra Karalius. Bet kokia prasme? Kuo būdu Jis parodo šitą savo karaliavimą? Trumpai galėtume pasakyti: Kristus karaliauja žemėj, visas gyvenimo sritis palenkdamas savo tarnybai. Taigi savo Karalystėj Jis neduoda autonomijos nei vienai kultūros sričiai, ką moderniškasis žmogus stengiasi taip stipriai pabrėžti, nes ši autonomija giliausioj esmėj yra ne kas kita, kaip tik pasidavimas chaotingojo prigimties prado vergijon. Kas išsilaisvina nuo religijos, tas atsiduria gamtos pančiuose. Josios dėsningumas tuomet visiškai pavergia žmogų. Todėl bus dabar suprantama, kodėl moderniškoji kultūra, taip labai mėgstanti girtis savo laimėjimais, neturi vis dėlto jėgų nei išeiti iš to užburto mechanizacijos rato, kuris įtraukia į save ir tokius švelnius dalykus, kaip menas, nei sustabdyti prasimušusį chaoso gaivalingumą, kuris pasireiškė karo ir revoliucijų metu. Taigi šita autonomija nuo religijos yra tikroji vergija.

Tuo tarpu Kristaus Karalystėj viskas yra laisva. Bet tikroji laisvė esti tik kada, kai taip atskiras kūrinys, taip sutelktinė gyvenimo forma eina geru keliu į savo tikslą. Ogi galutinis viso žemės gyvenimo tikslas yra *Dievo Tarnyba.* Tai mes turime šiandie ypač pabrėžti, nes šių laikų kultūra savo tikslą yra užmiršusi. Šiandie kalbame apie meno autonomingumą, mokslo autonomingumą, valstybinio gyvenimo autonomingumą. Ir šis autonomingumas suprantamas ne kaip laisvė nuo geismų įtakos, ne laisvė nuo prietarų ir sauvalės, bet kaip laisvė nuo religijos globos. Tuo tarpu savo esmėj menas turi būti tarnavimas Amžinajam Grožiui, mokslas — tar-

navimas Amžinajai Tiesai ir praktinis gyvenimas — tarnavimas Amžinajam Gėriui. Kristaus Karalystėj šitie elementai to ir siekia, ir čia jie randa tobuliausią savo išsiplėtojimą.

Kristaus Karalystės tikslas yra, kaip minėta, visas gyvenimo sritis palenkti savo tarnybai, arba, kitais žodžiais tariant, idėalą realizuoti prigimtojoj tvarkoj. Bet kadangi gyvenimas yra palenktas žmogui, kaip tobuliausiam sutvėrimui, taigi šitas Kristaus Karalystės tikslas darosi labiau konkretus, galimas pareikšti tokiu posakiu: sukurti pilnutinį žmogų, arba, kaip šv. Povilas sako, nusivilkti senąjį žmogų ir apsivilkti naujuoju žmogumi (Kolos. 3, 9).

Šiam tikslui realizuoti Kristus turi dvi priemones: save Patį, kaip visuotiniojo idėalo pavyzdį, ir savo mokslą pasižymintį universaliniu savo pobūdžiu. Svarbiausias krikščionio uždavinys tapti kuo labiausiai panašiam į Kristų. Sekimas Kristumi yra pirmoji krikščioniškojo tobulumo pareiga. Kas gi yra Kristus?

Jis yra naujas Žmogus, kokio pasaulis nėra matęs ir nematys. Bet jis yra kartu ir tikras Žmogus. Jis negyvena pasauly, neina kartu su pasauliu, bet ir nuo jo nebėga. Jis jo neieško, bet leidžiasi būti randamas. Jis yra pilnutinis Žmogus, ir štai kame yra Juoju sekimo prasmė. Jis nori ir visus žmones padaryti į save panašius.

Bet Kristus yra kartu ir Tikras Dievas. Kitų religijų steigėjai buvo tikri žmonės; tuo tarpu Krikščionybės Steigėjas yra kartu ir Tikras Dievas, žmogystę sujungęs su Dievyste ir tuo būdu tapęs visuotiniuoju idėalu. Dėl šitų savo ypatybių Kristus yra artimas visiems laikams ir visiems žmonėms. Visuotinumo charakteris spindi ir Jojo moksle.

Dievo Karalystė nėra užkampio karalystė, nėra tautinė karalystė. Ji yra pasaulio karalystė, ir Jo įstatymas yra pasaulio įstatymas. Kokį didį žmogų, tegul jis vadintųsi Sokrato ar Platono vardu, išdrįsime laikyti idėalu visiems laikams? Koks mokslas išdrįs lygiu paprastumu kreiptis taip į kūdikius, taip į mokslininkus? O Krikščionybė išdrįso ir laimėjo. Ji yra visų tautų ir visų laikų religija, nes ji yra tikroji žmogiškoji religija.

Dvejopas buvo Kristaus pasiuntinybės tikslas: religinis ir kultūrinis atpirkimas. Pirmąjį jis atliko ant Kalvarijos kalno pats, išlaisvindamas žmoniją iš tamsos galybių. Antrąjį turi įvykinti Jojo mokslas, pervertindamas visas kultūrines senojo pasaulio vertybes. Šis atpirkimas Krikščionybei yra tiek pat charakteringas, kiek ir pirmasis. Kur tik ji įžengia, ten ne tik tikrąją religiją paskleidžia, bet ir diegia tikrosios kultūros supratimą — ir tai visose josios srityse.

Pirmasis atpirkimas jau atliktas, nes jo vykintojas buvo pats Kristus. Antrasis — pavestas Krikščionybės skleidėjams,

netobuliems žmonėms, ir todėl dar taip ilgai žemėj neįsistiprina. Jojo vaisių pasirodymo greitumas priklauso nuo skleidėjų tobulumo ir uolumo. Taigi dabar mes ir priėjome prie mūsų pareigų Kristaus Karalystės atžvilgiu.

Mūsų pareigos

Kad pataisytume dabartinių laikų gyvenimą, neturime tik jį kritikuoti ir pykti. Tas nieko negelbės. Neturime teisės taip pat laukti stebuklo ar šventojo, kad jis juos pataisytų. Mes patys turime padaryti stebuklą, mes patys turime būti šventi. Dievas tam darbui duoda priemonių. Jis nesiųs šventojo, nes jam nebūtų pas mus vietos; mes patys jo nesuprastume, kaip nesuprantame, kiek gali Dievo malonė. Taigi kokios mūsų pareigos dabartiniais laikais Dievo Karalystei platinti? Pradėkime nuo savęs pačių.

Jas galime taip trumpai pareikšti: nusigręžti nuo pasaulio, atsigręžti į save, atsinaujinti Dievuje.

Nusigręžti nuo pasaulio. Ligi šiol mes buvome per daug į jį įsižiūrėję. Mes rūpestingai klausinėjome jo nuomonės, vaikėmės jo madas visose srityse, bijojome atsilikti nuo „gyvenimo reikalavimų“ ir tuo būdu netekome mąstymo savarankiškumo. Mūsų darbai turėjo ryškų moderniškos kultūros atspalvį, turėjo tų pačių klaidų ir blogybių, kaip ir visas mūsų dienų gyvenimas, mes per daug nekritiškai ir tiesiog nevyriškai priėmėme kai kurias jojo apraiškas (pav., moderniškus šokius) ir todėl netekome veikimo savarankiškumo. Bet šiandie, kada ypač svarbu būti Kristaus karžygiais, šiendie turime nusigręžti nuo pasaulio ir, gyvenant pačiame jojo sūkury, vis dėlto neleist jam absorbuoti nei savo minčių, nei darbų. Ši pareiga yra pirmoji pareiga, nes josios reikalauja ir mūsų principai. Ateitininkai — taigi ateities žmonės, taigi ne dabarties, taigi pasirengusieji netolimuose laikuose realizuoti savo idėalą. Todėl reik mylėti ateitį, ne dabartį. „Praesens imperfectum, perfectum futurum.“ — „Dabartis netobula, tobula ateitis.“

Atsigręžti į save. Ši pareiga yra taip aiški, jog nė nereiktų plačiau apie ją kalbėti. Savęs pažinimas ir ištobulinimas yra kiekvienam darbui sėkmingumo laidas. Tai ypač reikalinga Kristaus Karalystės platinimui. Bet šis atsigręžimas į save turi būti ne pasyvus stebėjimas, tik aktyvus pertvarkymas savo vidaus pagal Kristaus Bažnyčios dėsnius. Viskas tobulinama šiais nepaprastos pažangos laikais, viskas gerinama, — tad argi mūsų vidus gali atsilikti! „Teatsitraukia visa, kas buvo sena, tebūna viskas nauja: širdis, žodžiai ir darbai“ (Šv. Tomas Akvinietis).

Atsinaujinti Dievuje. Šiam darbui tarnauja ketveriopos mūsų pareigos, kurias turime atlikti Kristaus Karalystėj:

1. Ištikimai laikytis savo Karaliaus įstatymų. Be šitos pareigos nė vienas negali vadintis Kristaus kareiviu. Ir šis darbas yra geriausia taip mūsų, taip mūsų religijos apologija.

2. Nesigėdinti Jojo žodžių, juosius ginti ir už juos kovoti. Tai svarbu tada, kai susiduria pasaulio pasityčiojimai su principų reikalavimais. Bet mes turim būti vyrai!

3. Kovoti už Kristaus Karalystę su josios priešais ligi galo. Koki tie priešai bebūtų, iš kokios visuomenės dalies jie bepareitų — vis tiek !

4. Pasaulio Karalystę palenkti Dievo Karalystei. Tai yra paskutinė ir didžiausia mūsų pareiga. Josios neatlikę, mes savo gyvenimo ir mumis pasitikėjimo nepateisinsime.

Atsinaujinimas Dievuje geriausiai galimas per Eucharistijos meilę. Šventojoj Komunijoj, — kaip labai gražiai rašo Erich Przywara S. J. savo knygelėj „Eucharistie und Arbeit", — į žmogaus širdį nužengia įsikūnijusi malonės Pilnybė. Žmogus tada priima patį malonių Davėją. Iš to logiškai eina, kad šito žmogaus darbai turi būti Kristaus darbai. Kristaus darbai, vadinasi, ne menkučiai darbeliai; ne darbai galimi padaryti ir stabmeldžio, kuriame Kristus negyvena, — bet darbai verti žmoguje gyvenančio Dievo Sūnaus, tikri Kristaus darbai. Žmogaus su Dievu susivienijimas šv. Komunijoj geriausiai tobulina sielą ir daro ją panašesnę į josios Pirmavaizdį, o su ja ir visą pasaulį. Todėl eucharistinis judėjimas turėtų pas mus ypač stiprėti. Bet apie tai vėliau gal turėsime progos kiek plačiau pakalbėti.

Štai mūsų pareigos. Nuo jų atlikimo pareis greitesnis ar vėlesnis Kristaus Karalystės laimėjimas.

Laimėjimas

Kad Kristus laimės — tai aišku. Tiesa visuomet laimi. Dažnai ji laimi paskutinė, bet užtat galutinė. „Kiekvieno didelio istorijos perijodo gale, — sako Donoso Cortés[1]) — stovi katastrofa. Kiekvienas baigiasi prigimtu blogio pralaimėjimu ir antprigimtu gėrio laimėjimu, tiesiog įsikišant pačiam Dievui. Taip buvo tvano metu, taip Velykų Penktadienį ant Kalvarijos kalno, taip bus ir pasaulio gale". Mūsų laikų renesansiškas perijodas ir baigėsi didžiule katastrofa. Ar ji kartais irgi nerodo gėrio laimėjimo? Rodos, kad taip! Kristaus Tiesa kas sykis vis labiau įsigali visose gyvenimo srityse. Jeigu taip, tai mes dar labiau turime sukrusti, kad nepasirodytume tinginiais ir

---

[1]) Žiūr. Franz Zach „Modernes oder Katholiches Kulturideal". 351 p. 3 Aufl. Herder. 1925.

ištižėliais. Tokiais atvejais priešingos jėgos deda didžiausių pastangų sprunkantį iš jų rankų laimėjimą bent kuo ilgiausiai dar palaikyti. Mes tad turime pabaigti tą kovą, kurią pradeda pats Karalius, ir ši pabaiga ar tik nebus m u m s sunkiausia, bet užtat ir garbingiausia. Nugali tas, kas nugali paskutinis!

J. A.

Aleksandras Dambrauskas — Adomas Jakštas

I.

Mokomės klasėje V. Kudirkos eilėraštį: „Jeigu audra ištikus verstų stulpą vieną..." Lietuvių tautai stulpu buvo V. Kudirka. Kai tas stulpas laužte buvo palaužtas, jo vietoj jau stovėjo naujî šulai: Maironis Mačiulis, Jakštas Dambrauskas. Abudu juodu išlaikė visas audras, nepalūžo iki šių dienų.

Mokykloj dažnai tenka pasigrožėti Maironio poezija, Kudirkos satyromis; apie Jakštą mažiau nugirstam. Tai ne dėl to, kad jis menkesnis už kitus, bet kad jis yra ne tiek literatas menininkas, kiek visuomeninkas. Artesnis jis turėtų atrodyti Maironiui: abudu juk katalikai, abudu kunigai, abudu amžininkai. Bet darbo sritim Jakštas vis dėlto artimesnis V. Kudirkai; lygiai kaip Kudirka Jakštas visuomenininkas, tuo tarpu kad Maironio sritis — poezija.

Ir Kudirka ir Jakštas, abudu griovė ir statė. Griovė užtvaras, kurios painiojasi lietuvių tautos kelyje. Statė gaires, į kurias turi būti nukreiptos tautos akys. Tik Kudirkos gairės buvo nužymėtos *patriotiniais* šūkiais, pamargintos blankiais liberalizmo ataudais. Jakšto gairės — *katalikybė,* kurios spinduliais jis nušviečia visą gyvenimą — ir žmogaus, ir tautos, ir žmonijos.

Ir vienas ir antras ištikimi savo idėalams. Patys žengė į juos įsižiūrėję ir kitus paskui savęs traukė. Viena ranka vedė, antra pavarė; pozitingąja publicistika skatino rodydami kelius; satyromis plakė, pavarė iš paskos.

Abudu buvo rūpestingi visuomenės vadai gydytojai: su didžiausiu atsidėjimu žiūrinėjo, kur visuomenės gyvenime pasirodys žaizda, opa, kur atsiras skylė, kad tuojau galėtų ją užgydyti, užtaisyti. O tų žaizdų ir reikalų visokiausių! Dėl to mūsų kalbamieji tautos vadai atsiliepdavo ir reaguodavo jautriausiai į visus klausimus. Abu juodu pirmiausia laikraštininkai publicistai, abudu literatai satyrikai, abudu literatai kritikai.

Kudirka publicistinį darbą varė „Varpe“; „Varpo“ laikraščiu auklėjo lietuvių inteligentiją, o ūkininkus mokė „Ūkininku“. Jakštas lietuviško inteligento tipą ir idėalus formavo „Draugijos“ žurnale, o katalikišką moksleivį auklėjo „Ateitim“.

Apie „Varpą“ ir „Lietuvos“ draugiją Kudirka buvo sutelkęs daugiau liberališkąją lietuvių inteligentiją, Jakštas apie „Draugijos“ žurnalą ir Šv. Kazimiero Draugiją suspietė katalikiškąją visuomenę.

Varydami tautos susipratimo darbą dviem frontais, o kitokiais šūkiais, Kudirka ir Jakštas skirias tačiau ir savo asmeniškais sugebėjimais ir polinkiais. Kudirka antai, daugiau literatas *menininkas,* Jakštas literatas *mokslininkas.* Kudirka sukuria lietuvių literatūrai *satyros* žanrą, Jakštas — lietuvišką *kritiką.*

Jakštas labiau myli knygas nei žmones, dėl to jis kiekvieną naują veikalą sutikdavo žiburiuojančiom akim ir informuodavo skaitytoją, ko verta toji spaudos naujiena. Per Jakšto rankas perėjo didesnė lietuviškų knygų dalis su tam tikru papeikimu ar pagyrimu. Tuo būdu Jakštas ne tik pats kūrė poezijos dalykų, bet svarbiausia — jis įvesdindavo naujus rašytojus į skaitančiąją visuomenę. Jakštas yra kritikas to lietuviškos knygos meto, kada literatūros dalykai buvo rašomi pritaikomaisiais sumetimais; patriotinėms, visuomeninėms, religinėms... idėjoms skelbti. Tas knygos pobūdis atsiliepė ir Jakšto kritikai.

Kritikos ir publicistikos darbą Jakštas ypačiai varė jau spaudą atgavus. Kudirka priklauso dar spaudos draudimo laikams, kada literatūros kritikos dar ir negalėjo būti žmoniškos.

Pagaliau Kudirkos *meniškieji* sugebėjimai reiškės net muzikoj; Jakšto *moksliškieji* gabumai iškyla matematikoj, filosofijoj ir teologijoj.

Jakštas išvarė lietuvių kultūroje tokį barą, kurio istorija negalės pamiršti, lygiai kaip nepamirš literatas Maironio, Kudirkos, Žemaitės, Šatrijos Raganos, Lazdynų Pelėdos ir kt.

Jų visų, išskyrus Jakštą, gyvenimas mums puikiai žinomas iš klasės nagrinėjimų. Pravartu dėl to bent jubiliejaus proga pažinti keliai, kuriais formavosi Jakšto asmenybė.

II.

Jakštas ne pavardė, tik slapyvardis, tiesa, labiau pažįstamas nei Aleksandras Dambrauskas. Mat, Kuronių kaime buvo bent keletas Dambrauskų. Aleksandro tėviškė buvus prie Jakštupio, kuris palikęs jo šeimai Jakštų pavardę, o vėliau rašytojui — slapyvardį*).

*) Biografiniai daviniai paimti iš „Tiesos Kelio“, 1930, 9 nr.

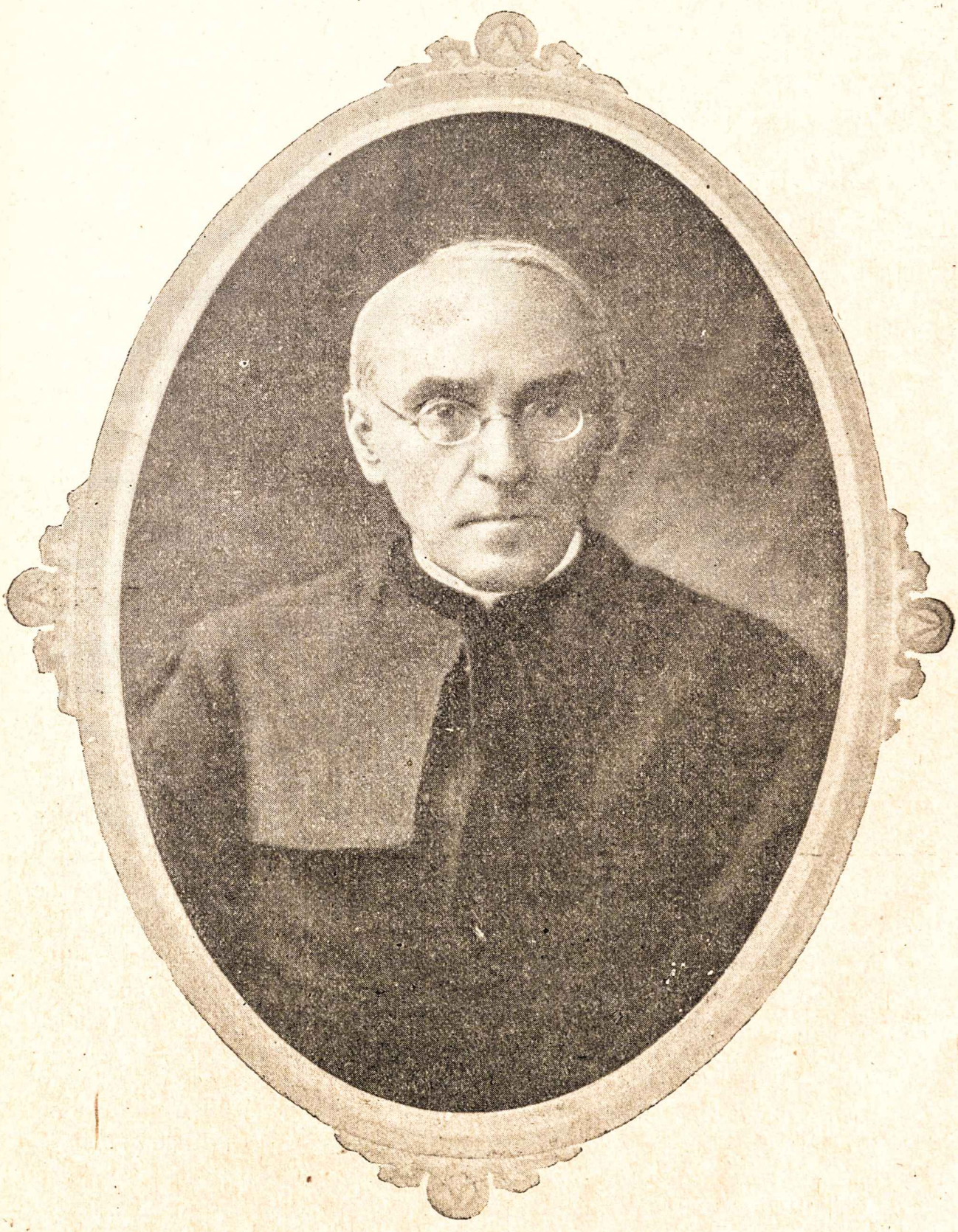

Prelatas Aleksandras Dambrauskas —
Adomas Jakštas

Ne baudžiauninko sprandą nešiojo Dambrauskai: jie karališki valstiečiai, o ir žemės — 20 ha, visai padorus ūkininkas, sau ponas. Du Aleksandro dėdės — kunigai, trečias dėdė advokatas. Retai kurioj giminėj rasi tiekos inteligentų. Taigi giminė, kuriai nereikia prieš bet ką galvos lankstyti.

Kuronių kaimas jau yra aukštaičių krašte, Ukmergės aps., Pagirio parapijoj. Rytų aukštaičių žemė mums davė jau *sau žmonių*, savos — ne svetimos nuomonės klausančių, besilaikančių jos kartais ligi užsikirtimo, ligi originalumo. Toks trejetas Antanų, trejetas kunigų: Strazdas, Vienužis, Baranauskas. Neužmirština, kad aukštaitis yra ir Dambrauskas.

Gimė Aleksandras Dambrauskas 1860 m. rugpiūčio 27 d. Nuo mažens tegirdi lietuviškai. Tėvas kitaip ir nemoka, o ir kaime kitos kalbos nėra. Mažas kraujasi į galvą šventadienio rytus: sukyla, suslenka už stalo; ražančius rankose; ir visų lūpos beria šventus žodžius.

Čia išmoksta mažas Aleksandras būti *lietuvis* ir *katalikas*.

Dambrauskai nebuvo toki „buržujai", kad paliktų neišnaudotą nors vieną darbo jėgą. Vasaros rytais, kada miegas visų saldžiausias, kelkis Aleksandrai, aukis vyžomis, gyvuliai jau laukia genami. Gal būt, atmena Dambrauskas gaivinantį ryto šaltį; mato gailią, didelę rasą, kurioje nusidriekusios nužingsniavusio žmogaus pėdos; sulaukia palengva iš anapus miško kylančią saulę; gal būt, nurėžia ausį avių bliovimas, karvių baršKalai, skerdžiaus trimitas...

Aleksandras 10 metų. Motina miršta. Tėvas veda antrukart. Vaikas iš Kuronių išraujamas, bet persodinamas į neblogesnę dirvą — į Maišymų kaimelį, tik už kilometro nuo tėviškės, į motinos tėviškę. Senelė, tetulė, dėdė — myli. Pradeda mokyti. Duoda skaityti maldaknygę — lenkišką. Lietuviškos kontrabandinės knygos dar nebuvo išplitusios.

Atvažiuoja tikras Aleksandro dėdė kun. Stasys Dambrauskas, Kriukų klebonas. Pavieši porą savaičių; visus apdovanoja; rengias namo.

— Ar nenorėtum su manim į Kriukus? — kreipias į vaiką.

Žiburiais sumirgėjo vaiko akys: leis į mokslą. — Ir kitais metais tėvas išveža sūnų už 120 kilometrų pas dėdę. Vaikas džiaugias pamatysiąs plataus pasaulio, toliau už Pagirį, net už Ukmergę...

Vaiko dienos baigtos. Prasideda mokslo metai.

III.

Dėdė duoda vaikui darbo. Aleksandras tarnauja mišioms, dirba papirosus, bet pats rūkyt neišmoksta, o netrukus vedamas jau į pradžios mokyklą. Aleksandras iš karto pasirodo knygų trandis: kremta sugriebiamas knygeles ir vaikų žurnalus, kaip žirnius.

1872 m. jau vežamas į Šiaulius. Paliekamas gyventi pas davatkėlę. Globoti pavedamas vargoninkui. Paskum turi persikelti į bendrabutį. Rytą vakarą su kitais mokiniais katalikais meldžias: skaito maldaknygę, parašytą rusiškomis raidėmis. Į cerkvę dar nevarydavo. Gimnazijos vyresnybės būta žmoniškos.

Mokslas sekas. Tik matematika ne kaip. Antroj klasėj net dvejetukas pusmečio pažymiuose susiraito. Užgula tą sausą dalyką. Kaip tyčia atsisuka į gimnaziją dar mokytojas, kuris prispaudžia matematikos reikalą kaip ugnis. Nemokėsi — gausi „bestijos“, „asilo“, „dubinos“ vardą ir priedo vienetą. Iš visų padarė matematikus. Dambrauskas tiek pastūmėjo matematikos mokėjimą, kad ją pamėgsta ir jau V klasėje savarankiškai tyrinėja geometrijos dalykus.

Eina iš klasės į klasę pirmuoju mokiniu. Vasaromis vieši pas dėdę kunigą. Skaito. Knyga geriausias jo bičiulis. Kitokios kompanijos ir neieško. Gerai susipažįsta su literatūra, filosofija, matematika. Ir paskum šių dalykų nemeta.

Neprailgo gimnazijos laikas. Atestatas rankose.

Kur toliau? Eik, kur nori. Nei tėvas nei dėdė neverčia: negundo, kaip kad Kudirką ir daugelį ano meto mokinių. Nė pats nesižino, kas čia pasirinkus. Žino viena, reikia pažinti aukštuosius mokslus. Mėgo matematiką, na, tai matematiką ryžtas ir studijuot.

Išvažiuoja į Petrapilį, dėdės visą laiką šelpiamas. — Tai buvo 1880 m.

IV.

Jau studentas. Klausosi matematikos paskaitų. Atliekamo laiko į valias. Lanko ir pravoslavų teologijos, filosofijos lekcijas.

Susiartina su lietuviais. Susitaria visi dirbti: rašyti referatus, mokytis lietuvių kalbą. Draugai nebeištesi. Atšala nuo jų ir Dambrauskas. Studentų tarpe mada ateizmas (bedievybė). Tai bangai tačiau Dambrauskas nepasiduoda. Draugai, matydami jį žegnojantis, ima šaipytis. Dambrauskas nuo jų dar labiau atitolsta. Mėgina dar su jais ginčytis tikėjimo klausimais; pasirodo, per maža žinių beturįs. Ima skaityti graikiškai Naująjį Testamentą, prancūziškai Kristaus Sekimą. Daug galvoja. Ima abejoti, ar pakliuvo ten, kur jam reikėjo. Tuo metu universitete iškyla riaušės. Mokslas nutraukiamas. Dambrauskas atsiima dokumentus ir persikelia į Kauno kunigų seminariją. Skaito netik vadovėlius. Nagrinėja pačią naująją teologijos ir filosofijos literatūrą.

Iš mokyklos Dambrauskas išeina stipriai pasirengęs į gyvenimą: gilaus išmiklinto proto, jautrios ir kietos moralės, giliai įsitikėjęs savo idėalais ir pasiryžęs juos vykdyti nenusi-

lenkdamas nė per plauką. Tokis nepalenkiamas jis liko visą gyvenimą.

Prasideda kova dėl idėalų.

V.

1888 m. Dambrauskas paskiriamas Panevėžio realinės gimnazijos kapelionu. Mokiniai tenai buvo varomi į cerkvę melstis už carą batiušką. Dambrauskas paragina mokinius katalikus susirinkti į katalikų bažnyčią. Valdžia įžiūri didelį nusikaltimą ir vos pabuvusį pusę metų kapelioną išsiunčia į Rusijos gilumą, į Ustiužnos miestelį. Iš ten be „isprauninko“ žinios niekur negali išvažiuoti, kaip pavojingas rusų valdžiai.

Ir ištremtas Dambrauskas per daug neaimanuoja. Jis rašinėja iš to užkampio į lietuviškus laikraščius Prūsuose. Net paapaštalauja tame miestely lietuvių tautos naudai. Ustiužnos miestely gyveno lietuvis Dr. V. Pietaris. Jį prikalbina Dambrauskas imtis plunksnos. Pietario parašytus straipsnius Dambrauskas perrašinėja savo ranka, kad valdžios šnipai nesusektų jų autoriaus.

Ištremtas išbūva ištisus 5 metus. Grįžęs po kiek laiko gauna profesoriaus vietą seminarijoj, paskui akademijoj. Kai grąžinama lietuviams spauda, Dambrauskas viską meta ir dirba daugiausia tik plunksna.

1907 m. pradeda leisti „Draugijos“ žurnalą. Po trejų metų ima leisti „Ateitį“. Rašo mokslo veikalus. Susikūrus Lietuvos universitetui, išrenkamas garbės profesorium. Gamtos matematikos fakultetas už matematikos raštus suteikia garbės daktaro laipsnį.

Prabėgo 70 metų Dambrausko amžiaus. Liko toks, koks išėjo iš mokyklos. Tik iš jos išsineštas dvasios galias dar labiau patobulino.

Kas toliau?

Jakštas išvarė gilią vagą lietuvių kultūros dirvoj ir arklą perdavė jaunesniems. Pastatė ant kojų „Ateitį“ ir atidavė pačiam jaunimui. Atliko misiją „Draugija“ ir toliau darbą varyti nuo 1923 m. perleido jaunesniam „Židiniui“. Tačiau ir pats Jubiliatas dar nemetė plunksnos iš rankų. Dar tebedirba mokslo darbus, o retkarčiais griebias ir publicisto plunksnos. Ji tokia pat aštri, tokia pat judri, kaip ir pirmiau.

J. Senkus

Kaip mūsų vadai gyvena

Pas kan. P. Dogelį

Malonus sutikimas

— Alio! 126.

— Gerbiamas Kanauninkas?

— Taip. Aš.

— Čia „Ateities“ korespondentas. Norėtų su Tamsta pla-čiau pakalbėti ir apie tai parašyti į „Ateitį“.

Kan. Povilas Dogelis

— Jei apie ateitininkų reikalus, tai labai prašau.

— Kada?

— Nors ir rytoj dešimtą.

Dar pasakė: „Iki pasimatymui“ ir nutilo. Aš ramus paka-binau telefono trūbelę. Ausyse skambėjo malonus kalbėjusio balsas.

Sugrįžau į savo kambarį ir žiūrėjau „ką knygos rašo“, stengiausi šį tą ir pats prisiminti.

Biografija ir praeities darbai

Kan. Povilas Dogelis gimė 1877 m. sausio mėn. 20 d. Knebonių kaime, Girkalnio parapijoj, Raseinių apskr. Pirmąjį mokslą išėjo Girkalnio pradžios ir Raseinių apskrities mokyklose. Vėliau mokėsi Liepojaus gimnazijoj ir Žemaičių kunigų Seminarijoj Kaune. 1899 m. liepos mėn. 25 d. įšvęstas kunigu. Vikaravo Kvetkuose, Panemunėlyje, Tirkšliuose, Nemakščiuose, Vandžiogaloje ir prie Žemaičių Katedros bažnyčios, kur prie vyskupo Paliulionio drauge ėjo ir vyskupo sekretoriaus pareigas. 1901 m. dėstydamas Panemunėlio liaudies mokykloje tikybą, gindamas lietuvių kalbos teises, susikerta su mokytoju, dideliu rusifikatorium. Už tai vidaus reikalų ministerio Plėvės įsakymu buvo nuteistas dviem metam į Kretingos vienuolyną, kur buvo draudžiama atlikinėti kunigo pareigas ir nebuvo galima niekur išeiti. Nežiūrint to, kun. Dogelis tuo metu su dideliu pasisekimu organizuoja slaptą lietuviškų knygų ir laikraščių gabenimą iš Tilžės į Lietuvą. Pačiame vienuolyne šalia savo kambarėlio turėjo kitą slaptą, kuriame laikydavo knygas.

Atlikus bausmę, 1904 m. Vyskupas Paliulionis paskyrė kun. Dogelį prie Žemaičių Katedros Kaune vikaru. Vyriausybė ilgą laiką paskyrimo netvirtino. Vyskupas nenusileido ir, pats nuvažiavęs pas gubernatorių Veriovkiną, patvirtinimą išgavo.

1914 m., prasidėjus Didžiajam Karui, Kauno tvirtovės komendantas Grigorievas įsako kun. P. Dogeliui, kaip neištikimam valdžiai, per 24 val. išvykti iš Kauno. Kun. Dogelis apsigyvena Vilniuje ir čia išbūna ligi 1919 m. pradžios, eidamas Lietuvos Centro Komiteto nukentėjusiems nuo karo šelpti sekretoriaus pareigas. Vokiečiai įtaria jį esant vyriausybei neištikimą, areštuoja ir po 3 mėnesių tardymo nubaudžia pinigine pabauda. Užėmus Vilnių bolševikams, jis areštuojamas, ir laikomas įkaitu Vilniaus, Dvinsko ir Smolensko kalėjimuose, kur išbuvo pusę metų. (Buvimą kalėjime pats kanauninkas yra gerai aprašęs savo neseniai išleistoj knygoj — dienorašty „Kalėjimuose pas bolševikus.“ Žiūr. recenzijų skyriuje). 1919 m. grįžta į Kauną ir yra paskiriamas Žemaičių Katedros viceprepozitu (klebonu). 1920 m. išrenkamas į Steigiamąjį Seimą.

1905 m., įkuriant Švento Kazimiero Draugiją, buvo išrinktas jos iždininku, vėliau — valdybos nariu. 1907 m. drauge su kitais inteligentais įsteigia Kauno lietuvių tarnaičių Šventos Zitos Draugiją ir išrenkamas jos iždininku. Vėliau palieka jos pirmininku, kuriuo yra ir dabar. Zitos Draugija, jam pirminin-

kaujant, įsigijo žemės ir pasistatė didelius gražius keturių aukštų namus.

1911 m., steigiant Katalikų Mokytojų Sąjungą, yra vienas iš steigėjų ir redaktorių tos sąjungos organo „Mokytojas.“ Aktingai dirbo ir dirba Katalikų Veikimo Centre. Nuo 1928 m. gruodžio mėn. 19 d. yra „Saulės“ d-jos pirmininkas. Apskritai, Lietuvoje beveik nėra nė vienos katalikų draugijos, kurioje gerb. kanauninkas nesidarbuotų.

1910—11 m. aktingai padeda kurtis ateitininkų organizacijai. Tuo metu viename susirinkime buvo svarstomas atkams žurnalo leisti reikalas. Reikėjo duoti vardas. Buvo įvairiausių siūlymų. Tame susirinkime dalyvavęs kun. Dogelis papasakojo apie einantį Kauno vyrų gimnazijos laikraštį — rankraštį „Ateitį“ ir pasiūlė tą naują laikraštį tuo pat vardu pavadinti. Tas kun. Dogelio pasiūlymas visiems patiko, ir naujas laikraštis buvo pavadintas „Ateitimi“. Vadinasi, „Ateities“ krikšto tėvas yra kan. Dogelis.

Kan. Dogelis visą laiką tvirtai stovėjo ir stovi at-kų idėalų sargyboje. Buvo ir Dvasios vadu. Nuo 1920 m. yra Ateitininkų Susišelpimo Fondo pirmininkas. Jo rūpesčiu išaugo dabartiniai ateitininkų namai. Kan. Dogelis yra Namams Statyti Komiteto pirmininkas.

Kanauninkas yra įžymus ir spaudos darbininkas. Daug rašęs į laikraščius. Parašė keletą knygelių ir išvertė šias knygas: Šv. Alfonso Liguori „Kristaus Sužadėtinė“ 2 knyg.; T. Pinart S. J. „Jėzaus Meilė“; J. Chapnis S. J. „Visų metų apmąstymai“ 2 knyg. Šiais metais išleido jau minėtą knygą „Kalėjimuose pas bolševikus“.

Pirmykštė ateitininkų salė

Šeštadienio vakarais ir sekmadieniais Kauno ateitininkai dažniausiai rinkdavosi pas kan. P. Dogelį, gyvenantį, kaip dabar taip ir seniau, prie Katedros — Bazilikos. Dažnai čia įvykdavo atskirų kuopelių vienas po kito 3—4 susirinkimai. Užmaskuoti, kad neatrodytų susirinkimai, būdavo stalas apkraunamas obuoliais arba pomerančais, ir jaunimas užkandžiaudamas tardavosi savo reikalais. Pritrūkus vaisių, dažnai tekdavo ant stalo padėti ir smuiką, kad atrodytų, esą pasilinksminti susirinkta.

Kun. Dogelio bute įvyko ir pirmoji gausingesnė At-kų konferencija — 1912 m. birželio mėn. 8 — 9 d. „Salė“ buvo prikimšta sėdinčių ir stovinčių studentų ir moksleivių. Viso 45 žmonės.

Ši vieta buvo pirmasis at-kų judėjimo centras. Čia daug kartų teko užeiti ir beveik kiekvienam mūsų vadui. Įvykdavo

ir juokingų atsitikimų. Pr. Dovydaitis, sugrįžęs į savo tėviškę Runkius atostogų, dažnai at-kų reikalais pėsčias atvykdavo į Kauną ir apsistodavo pas kun. Dogelį. Tačiau vieną kartą neradęs kun. Dogelio namie. Kambarys užrakintas. Kadangi jau buvo vėlus laikas, tad dabartiniam mūsų garbės pirmininkui prisiėjo pernakvoti lauke Aleksoto pakrančių šlaituose...

*

* *

Į šio garsaus namo duris pasibeldžiau ir aš. Įleido tarnaitė. Linksmas šeimininko veidas padrąsino mane tuoj imtis kamantinėti.

Ateitininkų Susišelpimo Fondas ir namai

— Esate A. S. F. C. V. Pirmininkas. Tad gal malonėtumėt papasakoti, kaip atsirado Fondas ir kaip dabar Ateitininkų „Finansų Ministerija" gyvuoja? Be to, ką galėčiau patirti kaipo iš At-kų Namams Statyti Komiteto Pirmininko? Čia vyksta visas centrinis at-kų judėjimas, susilaukęs pavydėtinų patogumų, o Jums dar prieš akis, tur būt, dideli rūpesčiai?

— Iš tikrųjų Fondo ir namų statymo klausimai yra labai artimi. Fondas įsikūręs Rusijoj D. karo metu. Nuosavybės įsigijimas įvyko tokiu būdu: kunigaikštienė Magdelena Radvilienė per panelę M. Popikaitę paaukojo sidabrą — visą stalo servizą. Šis turtas buvo įmūrytas sienoje Vilniuje. Jis buvo dideliam pavojuje dingti. Gal būt tekęs lenkams, bolševikams... Parvežtas į laisvą Lietuvą ir parduotas už 3000 dolerių. Už tuos pinigus vėliau Fondas įsigijo Kaune Laisvės alėjoj žemės sklypą 800 kv. sieksnių su mūriniu nameliu. Jo vietoj išaugo dabartinis namas.

— Fondo apyvarta be namų statybos siekdavo iki 6000 dolerių per metus. Dabar ši apyvarta sumažėjo, negalint rengti loterijas, viešas rinkliavas, kurios sudarydavo nemaža pajamų.

— Lietuvoj Fondas perorganizuotas duodant pašalpas nedovanotinai. Dabartiniai Fondo šaltiniai: grąžinamos skolos, bažnyčiose rinkliavos, atskirų vyskupijų, dekanatų ir atskirų žmonių stipendijos. Jeigu Fondas ir toliau taip progresuos, tad už 10 metų jisai galės jau žymią dalį reikalaujančių pašalpos aprūpinti. Sveikintina Zanavykų kasa, neseniai įsikūrusi, kuri jau gerai susitvarkiusi veikia, kaip Fondo sekcija. Vadinasi, patys šelpiamieji jau pradeda rodyti savo iniciatyvą.

— Iki šiam laikui namai kainavę jau 70000 dolerių. Pradžiai turėta iš seniau, paskui gauta iš vyriausybės paskolos

ir daug suaukota katalikų visuomenės. Namų fasadas dar neužbaigtas. Tam reikia sumedžioti mažiausiai 300 dolerių. Čia ir patys at-kai turėtų daugiau susirūpinti ar tai aukų rinkimu ar kitais būdais padėti. Dėl namų statymo daug kas pašalpų negavo ir negauna.

Idėalizmas ir kliūtys

— Šiais laikais už idėjas daug kas nustoja kasdieninės duonos, ir apskritai idėjinis darbas nelabai gerai traktuojamas. Kaip čia galima būtų rasti modus vivendi?

— Juk idėalizmas lepinamas nebujoja. Kliūtys stiprina jėgas. Aš pats rusų, bolševikų priespaudoj užsigrūdinau ir dabar nebijau jokių grąsinimų; už idėjas garbė nukentėti.

— Kad ateitininkų organizacija kai kam nepatinka ir dėl to ji susilaukė priespaudos laiko — neleidžiama jai veikti, tai mums — senajai kartai — ne naujiena.

Kai 1910 m. atsirado ateitininkai, tai lietuvių būrelis, susispietęs apie dienraštį „Viltį“, iškarto užatakavo ateitininkus. Vienas to būrelio žmogus rašė „Ateities“ redaktoriams laišką, bardamas juos, kam jie tverdami ateitininkus skaldo jaunimą, kursai tuo metu buvo susispietęs po „Aušrinės“ vadovybe. „Aušrinė“ turėjo agentų, kurie sekė „Ateities“ rankraščius vos paduotus į spaustuvę ir iš anksto gamindavo polemikas. Kas žino, kokia buvo „Aušrinė“, kokia jos dvasia ir kokie jos vadai, kad at-kų šūkis „visa atnaujinti Kristuje“ buvo jiems visai svetimas, tas supras, kad vadinamų viltininkų — dabartinių tautininkų turėta pamatuotos baimės, atsiradus naujai ateitininkų — lietuviškai katalikiškai moksleivių srovei.

Neleidimas veikti ateitininkams moksleiviams yra tęsimas anų laikų viltininkų, o dabar tautininkų atako prieš at-kus, kad pačią at-kų idėją „visa atnaujinti Kristuje“ nuslopintų ir lietuvišką katalikišką jaunuomenės srovę panaikintų. Yra ir dabar pas tautininkus pamatuotos baimės, kad tautiškai tikybinė moksleivių srovė — ateitininkai, išgyvenę 20 metų ir išaugę į didelę trilypę „Ateities“ sąjungą, gali paimti į savo rankas visas Lietuvos gyvenimo sritis.

Varžymai ateitininkams į sveikatą. Dabar jiems garbė. Jie karžygiai. Apie juos visi kalba. Tai didžiausia sensacija. Visa tai verčia gilintis į savo idėalus.

Šviesios viltys

— Kai kas pradeda abejoti katalikišku Lietuvos visuomenės likimu. Kas atsakyti tokiems pranašams?

— Iš tikrųjų, kai kas bijo, kad Lietuva supagonės. Aš ne. Sulyginant su anais, rusų, laikais, kur kas ne taip baisu. Ta-

da išėjęs mokyklą būdavo garantuotas bedievis, su žmonėmis maža skaitydavosi.

Ateitininkai, sudarydami tikybinę srovę, pakeitė visą mokyklos ir gyvenimo dvasią. Dabar tikybinis jų stovis dar labiau sustiprintas. 20 metų bandymais at-kų kryptis nė vienu aguonos grūdu nepasikeitė. Dabar ji aiškiai užtikrinta. Ypač kad jau yra susidaręs platus inteligentų katalikų kadras. Iš katalikų šeimų kyla nauja, tikybiškai auklėjama, karta. Iki šiol katalikai neturėjo savo tradicijų. Sendraugiuose dabar jos pradeda formuotis. Tatai jaunai kartai yra jau gyvi pavyzdžiai. Ne taip, kaip seniau, kai nieks apie Dievą net kalbėti nedrįso.

— Mūsų organas „Ateitis“ neduos mūsų gyvybei žūti. Ji mūsų gyvybės pulsas. Reikia tik, kad kiekvienas at-kas ją skaitytų. Ypač dabar tik „Ateitis“ mus gali cementuoti, jungti su centru. Dabar ji turi dar daugiau progos parodyti savo galios ir reikšmės.

Svarbiausios mūsų ydos

— Mūsų organizacijai pavojai glūdi tik mumyse pačiuose. Pirmiausia reikia paminėti blogai suprastas modernizmas. Tarp at-kų yra žmonių, net ištisa srovė, kuri su visu primityviškumu proteguoja moderniškus šokius, madas ir t. t. Mums senos kartos žmonėms skaudu. Be to, ir gaila senų tradicijų. Taigi sveikintinas Kaune pasirodęs kadrilius ir kiti tautiški šokiai, žaidimai, visa, kas mums at-kams ne tik gėdos nedaro, bet dar garbės, pasididžiavimo suteikia. Toliau, mūsų jaunuomenė turėtų pasigailėti senų žmonių, turėtų nedaryti to, ką jie draudžia, pav. per visą naktį šokti.

Daug panašių negerumų pas mus dar vis pasitaiko. Reikia su jais kovoti. Tada mums tikrai nebus baisūs joki spaudimai. Ir jei mes kokių pralaimėjimų sutiktume, jų priežasčių paieškokim savyje, visada ištikimai laikykimės Bažnyčios mokslo.

* * *

Norėjau dar šį tą pasiteirauti apie kasdieninius Kanauninko darbus, apie ateities planus, bet jau čia mano smalsumui nepavyko. Tik ant rašomjo stalo atskleista kasos knyga liudijo, kad dabar gerb. Kanauninkas buvo užsiėmęs kunigų invalidų kasos balansavimu. Mėginau atsisveikinti, bet prieš mane atsirado obuolių, ir prasidėjo draugiškos kalbos.

Neiškenčiau ir nesidairęs. Taip įdomu viską sužinoti. Ant stalo guli tarp daugybės albumų vienas labai didelis. Tai „Lietuvių Komiteto įstaigos Vilniuje 1917 m.“ Šalia stovi sta-

tulėlė — sendraugių at-kų dovana 1927 m. Kitur brangi rašalinė — šiais metais įteikta Kauno Zitiečių dovana už 15 metų idejos darbą. Ant sienos šventųjų ir meno paveikslai. Tikrai jauki nuotaika. Bet reikia apleisti, ir taip jau dvi valandas užtrukdžiau malonų šeimininką.

Kun. K. Rankelė

Jaunimo konstitucija

Įvairiuose kraštuose nevienodai į jaunimo judėjimą buvo pažiūrėta, kai kur, pav., Vokietijoj jis sutiktas su didžiausiu džiaugsmu. Jaunime Vokietija mato tėvynės iš Didžiojo karo pažeminimų prisikėlimą. Tiek valstybė, tiek tėvai deda visas pastangas jaunimo veikimui kaip galima geresnes sąlygas sudaryti. Valdžia duoda milijonines pašalpas, bažnyčioj renkamos aukos, tėvai skiria tam reikalui dalį sunkiai uždirbamos algos. Greitu laiku išaugo ten salės, kur jaunimas jiems rūpimus klausimus svarsto, atsirado žaislų kambariai, laisvoms valandoms linksmai dorai praleisti, knygynai išsimokslinti, sporto aikštės kūno grakštumui išmiklinti.

Lietuvos katalikiško jaunimo būklė kitokia. Tuo tarpu kai šis jaunimas nenumalšinamu užsimojimu veržiasi pirmyn, susiranda tokių tėvų, kurie nemato reikalo savo vaiko į katalikišką draugiją įrašyti. Yra dargi ir tokių, kurie arba piktus tikslus turėdami, arba Lietuvos jaunimo visai nepažindami, jo veikimą visokiais būdais trukdo. Šitokie poelgiai yra skaudžiausias smūgis atbundančiai lietuvių tautai, yra tai žudymas kuriamųjų tėvynės galių. Mes pažvelgsime į katalikiško jaunimo siekimus, jo programą, kad ir pats jaunimas taptų sąmoningesnis ir šio jaunimo priešai tiesą pamatę, nors vėlai, bet vis tik vieną kartą liautųsi jo veikimą trukdę.

a. Lietuvos *katalikų jaunimas nori būti katalikiškas,* — katalikais ne šiaudiniais, bet katalikais gyvenimu, katalikais ne tik bažnyčioj, bet ir rinkoj, ir raštinėj, ir valsčiuj, ir šeimoj, katalikais mokykloj ir darbe, katalikais poilsyj ir moksle, katalikais gatvėj ir miške.

Vienas milžinas, vadinamas Krištupu, iš 3 amžiaus po Kristaus — kaip legenda sako — padarė nustabų nutarimą: „Parodykit man galingiausį valdovą. Tik jam aš tarnausiu“. „Galingiausias viešpats yra karalius“, atsakė jam žmonės. Krištupas įstojo karaliaus tarnybon. Kartą Krištupas pastebėjo, kad, kai tik giedorius velnio vardą suminėdavo, karaliaus veidas tai rausdavo, tai baldavo. „Velnias turi būti galingesnis už kara-

lių“, galvojo Krištupas. Ir įsiprašė į jo tarnybą. Vieną dieną ėjo juodu pro Kryžių. Velnias pradėjo drebėti. „Šis kryžiaus žmogus yra galingesnis“, kalbėjo sau Krištupas. Pasiteiravo po kryžiumi klūpojančio vienuolio, kaip ir kur būtų galima Kristų surasti. „Tu esi stiprus ir aukštas. Kilnok per upę ant savo pečių žmones, ir rasi Kristų“, atsakė vienuolis. Ilgus metus braidžiojo Krištupas upės vandenimis. Kartą atbėga vaikiukas. Krištupas noriai užsimeta jį ant pečių. Bet greit pajunta, kad visame savo gyvenime taip sunkios naštos dar nenešiojo. Vos vos krantą pribrido. „Berniuk, tu buvai toks sunkus, lyg kai visą pasaulį būčiau nešęs“, sako Krištupas. „Nesistebėk“, nuramina jį vaikas. „Kurį ant savo pečių nešei, tas patį pasaulį sukūrė“.

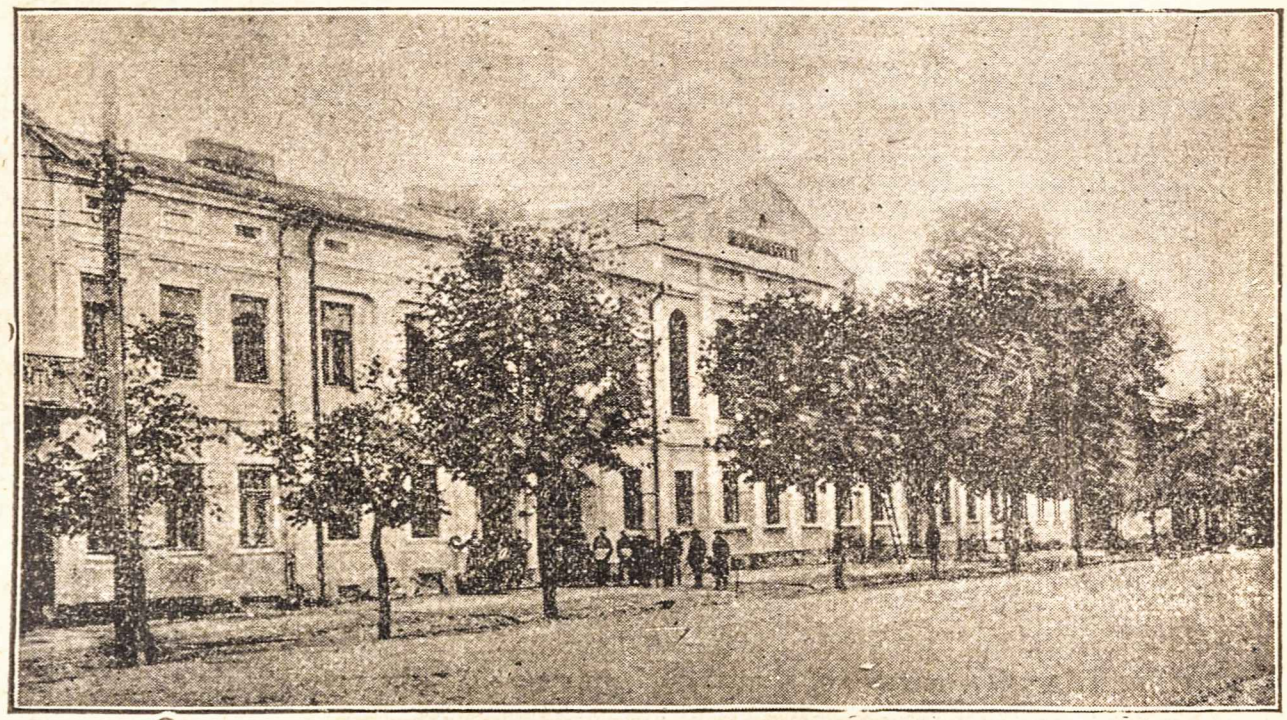

Rūmai, kuriuose prieš 10 m. (1920 mt. spalių mėn. 7 d.) pasirašyta Suvalkų sutartis, kuria Vilnius pripažintas Lietuvos sostine!

Lietuvos jaunimas nori galingiausiam Viešpačiui tarnauti. Kas juo yra? Dievas, — atsako tikėjimas. Aš jį nešiosiu. Ant pečių? Ne! Širdy, gyvenime.

Jaunime, ką tau duoda tikėjimas? Ištikimybę nusistatymuose. Pyras siunčia pas senatorių Fabricijų pasiuntinį, įsakydamas jam Fabricijų papirkti. Sugrįžęs pasiuntinys praneša: „Viešpatie, lengviau saulę iš jos bėgio iškreipti, negu Fabricijui negarbingumą įkalbėti“. Kuo mes galėtumėm tvirčiau pasitikėti, jei ne jaunuoliu, kurio savigarba amžinuose Dievo įstatymuose įsišaknijusi? Bėga Napoleonas snieguotais Rusijos laukais. Deganti Maskva jau seniai užpakaly. Kareiviai nuo

šalčio ir bado pulkais krinta. Visur nusiminimas, nepasitenkinimas. Naktis. Mirštama tyla. Iš vienos palapinės sušvytėjo šviesos spindulėlis. Napoleonas siunčia savo adjutantą pasižvalgyti. Šis sugrįžęs praneša: „Viršininkas Drouet meldžiasi ir dirba“. Napoleonas už tai, kad jis tokioj baisioj nakty nepaprastai tvirtą valią parodė, paskyrė jį generolu. „Aš nebijau nei bado, nei mirties, tiktai Dievo. Čia mano patvarumo paslaptis“, pareiškia generolas. Tikrai! Religija išauklėja tvirčiausius būdus, nuostabiausius drąsuolius. Jau Ksenofontas pastebėjo: „Pamaldžiausios tautos yra išmintingiausios ir tvirčiausios“.

Ar žinai, ką tau daugiau tikėjimas duoda? Išvidinę ramybę ir sielos džiaugsmą. Nemanyk, kad nuo Dievo atsiskyrusi siela yra laiminga. Gyvenime tu sutiksi turtingų, sveikų, garbingų, bet nelaimingų žmonių. Ko nors trūksta jų gyvenimui? Ko? Tikėjimo. Kai didysis kompozitorius Chopion, savo lengvabūdiškumu praradęs tikėjimą, mirties patale atsivertęs, garsiai sušuko: „Dabar aš esu prie laimės šaltinio!“ Vien turtuose, vien garbėj pilno pasitenkinimo nėra. Ar šios žemės laimingajam sutveria Dievas antrą širdį, antrą sielą? Ar priduoda jam antrą angelą sargą? Ar apsaugo nuo šiaurės vėjo, nuo lietaus, nuo šalčio? Visi neša savo naštas. Skirtumas tik sieloj. Ir anglis ir deimantas yra anglis. Tačiau paprastas anglis tamsus, deimantas gražiausiomis varsomis žėri. Ar žinai, ką tau daugiau tikėjimas duoda? Suraminimą sunkiose valandose. Ateis laikas, kad tave liga, užsivylimas aplankys. Eik į kiną, eik į teatrą, — sakys tau draugai. Veltui. Suraminti gali tik tas, kurs šį sunkų bandymą siuntė. Tada mes suvokiam Goethes palyginimo tikrumą, kad dievotumas yra ramybėj surinktas kapitalas, kurio procentais nelaimėj pasinaudojam.

Ar žinai, ką tau daugiau tikėjimas duoda? Gyvenimo prasmę. Tik tikėjimo šviesoj įžiūrime, kam mes pasauly gyvenam. Tik tikėjimas duoda idėalų, už kuriuos verta pavargti ir pakovoti.

Tikėti, reiškia Dievui tarnauti. Ar privalau jam tarnauti? Ar privalau jo 10 įsakymų laikyti? Gal galiu pats sau ponas būti. Garsus astronomas Kepleris sako: „Jei nors viena žvaigždė savo kelią pamestų, visas pasaulis kaip sapnas subyrėtų“. Kaip gamtos įstatymai yra pasaulio tvarkos pagrindu, taip Dievo dešimtis įsakymų yra dorovės ramsčiai. Ugninėmis raidėmis norėčiau į tavo širdį įrašyti: Dievas davė 10 įsakymų ne tam, kad tave kankintų, bet kad nuramintų, ne kad apsunkintų, bet kad pagelbėtų. Dievui vistiek, ar tie įsakymai laikomi ar ne. Bet žmogui toli gražu ne vistiek. Juose tilpsta žmonijos sugyvenimo ir pastovios tvarkos branduolys. Kas saugo šeimynos ir tėvy-

nės autoritetą? Ketvirtas įsakymas. Kas draudžia žudyti? Penktas įsakymas. Kas saugo nuosavybę? Septintas įsakymas.

Gyvenimas be Dievo būtų nepakenčiamas. Bismarkas viename laiške į savo žmoną rašo: „Aš nesuprantu, kaip tas žmogus gali pakelti gyvenimą, kuris apie save nuolat galvoja, bet apie Dievą nieko nežino ar žinoti nenori". Kas neturi Dievo, neturi idėalų, neturi širdies džiaugsmo. Tauta, kuri Dievą prarado, neteko tvirčiausio gyvavimo pagrindo. Pasaulis be saulės, naktis be žvaigždžių, kūnas be gyvybės, vaikščiojimas be tikslo, tautietis be tėvynės, vaikas be tėvų, širdis be meilės: tai tokia yra žmonija be tikėjimo. Gyvenimas anksčiau ar vėliau duos progos tau pačiam patirti čia suminėtų tiesų teisingumą. Tikėjimo priešas rašo prieš mirtį savo broliui: „Beprotiškai aš kėliau galvą prieš dangų... ir dėl to dabar guliu nužemintas, kaip kirminėlis". Tu žinai filosofo Arturo Schopenhauerio vardą (1788 — 1860). Visą gyvenimą aršiausias krikščionybės priešas. Suserga. Ligoj dažnai kartoja: Dieve mano. Gydytojas klausia: „Ar ir filosofams yra Dievas?" Ligonis atsako: „Filosofija be Dievo ligai visai netinka". Prieš karą gyveno nepalankus Bažnyčiai rašytojas Henrikas Lavedan. Kai jam prireikė mūšiuose dalyvauti, jis laiške į prancūzų tautą atšaukė savo netikėjimą. Ten skaitome: „Dievą apleisti, reiškia žūti". Tu žinai Goethės „Faustą". Jis yra įkūnijimas nuolatinių žmogaus rungtynių su piktu. Didvyris viską bando. Tačiau poetas randa pasitenkinimo vien tikėjime. Dantės „Dieviškoji Komedija", Bethoveno „Missa sollemnis", Mozarto „Requiem", Haydno „Kūrimas", ir k. aiškiai kartoja Tertulionio (3 š.) žodžius: „Žmogaus siela pačia prigimtimi yra krikščioniška".

Jaunuoli! Daug pajuokų tu girdi. Netikintieji ir atšalėliai tyčiojasi iš tavo tikėjimo, iš tavo pamaldumo. Nepavydėk jiems jų likimo. Ir nenusimink. Ciesorius sugalvojo audros metu jūroj paplaukyti. Irklininkai drebėte drebėjo. Valdovas atsistoja ir sušunka: „Ko bijotės? Ciesorius su jumis". Jaunuoli, ko tu bijai pajuokų? Galvą aukštyn, krūtinę pirmyn, kaip narsiam Kristaus kareiviui pritinka, sušuk visiems pirmeiviams, visiems laisvamaniams, visiems, kurie kitus tikslus aukščiau už Dievą pastatė: „Jei jūs bent a b c mokėtumėt, jūs žinotumėt, kad jau stabmeldis Homeras savo Odisėjoj kalba: „Kiekvienas žmogus alkte alksta Dievo". Taip tikėjimu mes pasaulį nuo supagonėjimo apsaugosim, Lietuvą Kristuje atnaujinsim, katalikiškai Lietuvos visuomenę sutvarkysim, ir tave, laisvamani, į tikėjimą atversim.

b. *Lietuvos katalikiškas jaunimas nori mylėti tautą, savo tėvynę, savo valstybę.*

Jau šeimos vaikai nevienodi. Tuo labiau žmonija. Apveizdos planais yra leistos rasės, giminės, tautos. Kiekviena tauta yra ypatinga Dievo mintis, kitoks jo išmaningumo pasireiški-

mas. Tautą sunaikinti, reiškia Dievo valiai, Jo planams priešintis. Žmogus privalo persiimti geromis tautoj atsispindinčiomis savybėmis, jas visu savo gyvenimu atvaizduoti.

Nuostabiai Aukščiausis žmogaus širdį sutvarkė. Gali likimas žmogų kažin kur nublokšti, jis vis linksta gimtinėn, tėvynėn. Tarp tos žemės, kur tėvelių namai stovi, kur vaikystės metais saulės atakaitoj bėgiojom, žaidėm, tarp tos kalbos, kuria pirmuosius žodžius tarėme, tarp žemės, kur mums brangių asmenų kaulai suguldyti, tarp žmonių, su kuriais liūdėjom ir džiaugėmės, su kurių papročiais susigyvenom, bendrų kultūros tikslų siekėm, nelaimes talkoj ant pečių nešiojom, pasisekimais gėrėjomės ir ateities negalėms nugalėti drąsą ugdėme, tarp viso to ir mūsų susidaro santykiai, kurie ir šalčiausią širdį paskatina meilės jausmu suplasnoti.

Bažnyčia įsako visiems tikintiesiems savo tėvynę mylėti. „Savosios tėvynės ir tautos meilė, kada ją veda krikščioniškas įstatymas, žadina geriausias dorybes ir kilnų veikimą“ (Pijus XI, Ubi arcano, 1922 m. Žiūr. Leonas XIII, Sap. chr 1890 m.). Pagal šv. Tomą, žmogus po Dievo daugiausia privalo mylėti tėvus ir tėvynę. Mirtis už tėvynę prilygsta kankinio mirčiai už tikėjimą.

Tėvynės meilė yra tai jos gerovės kėlimas. Dievas kiekvienai tautai nuskyrė tam tikrus didelius darbus nudirbti ir tuo būdu garbės aukštybes pasiekti. Tą Dievo norą įgyvendinti kiekvieno tautiečio pareiga. Kas tėvynę myli, su ja vienaip jaučia, jos pasisekimais džiaugiasi, nelaimėmis sielojasi, tėvynės ateitį laiko sava.

Prancūzų revoliucija tėvynės, ir bendrai meilės dėsniuose padarė pagrindinę klaidą. Ji tą meilę iš konkrečių padarinių nukėlė į abstrakčiai suprastą žmoniją. To žygio atspindžiai matyti ir galvotojų protuose, pav. pas Comte, Zola. Bendroji meilė yra čia priešprieša tėvynės meilės. Tuo tarpu juk abstrakčios žmonijos nėra. Yra lietuvių, yra vokiečių tauta.

Ir šiais laikais tėvynės meilė neretai nešiojama išvirkščia puse. Ji suveda į asmenų garbinimą, tautinėse iškilmėse dalyvavimą, vyno taurės už tėvynę kėlimą, neapykanta persunktas prieš kitas tautas kalbas; įstatymų lengva ranką numojimą. Susiranda dargi tokių, kurie išdrįsta katalikišką jaunimą permažoj tėvynės meilėj kaltinti. Kodėl? Ogi dėl to, kad jis savo gražiais darbais nemėgsta girtis, kad Dievą stato aukščiau už tėvynę. Kai kas tiki jų kalboms. Skaudu, kad taip vadinamais išsimokslinimo laikais šitokie neišmanėliai gudragalviais apšaukiami. Juk Dievas yra vyriausias karalius. Į jį kreipiamos visos pastangos, visi darbai. Jis pats meilės šaltinis. Jei katalikiškas jaunimas tėvynę myli dėl to, kad Dievas tos meilės reikalauja, tai ta meilė yra didžiausia, pastoviausia, be jokių asmeninių išskaičiavimų.

Ar ne keista? Dar iš vystyklų neišsirutuliojęs vaikelis drįsta mus, senus už tėvynės garbę kovotojus, tėvynės meilės mokyti, dargi patriotizmo stokoj įtarti. Dėkui! Mes patys žinom savo pareigas ir teises. Mes jas žinom, kai visokios rūšies karštuolių tautininkų dar visai pasauly nebuvo. Dar nieko nenudirbo, dar nė vienos kultūrinės vagos tėvynės dirvone neišvarė, vien pašūkavo, parėkavo ir jau didžiuojasi patriotais esą. Duokit šičion savo darbus! Sutvarkykit tiek kaulų Sibiro sniegynuose, kiek katalikai eidami tėvynės meilės pareigas jų ten sukrovė, palaidokit po berželiais geltonam smėly tiek už tėvynę žuvusių jaunų bernelių, kiek katalikai begindami Lietuvą nuo bermontininkų, bolševikų ir lenkų palaidojo, nudirbkit tiek kultūringų darbų, kiek katalikai sodžiuose ir kaimuose yra nudirbę, tuomet mes tikėsime, kad jūs tėvynę mylite. Kol jūs darbais tėvynės meilės neįrodysite, kol mūs katalikišką jaunimą, tiek aukos ant tėvynės aukuro sukrovusį, šmeišite, kol jo veikimą tormozuosite, kol mūsų tautai patį jo ssveikatos branduolį — Dievą išplėšti norėsite, tol mes jus ne tik kad jokiais tėvynės mylėtojais neskaitysime, bet dar į jos gerovės trukdytojų eiles jus istorija įrašys. Lietuvos katalikiškas jaunimas neišsigando rusų žandaro, nepabūgo vokiečio ir lenko, jis kai prireiks ir prieš Pilsudskio durklą nedrebės, prieš triašmenį kalaviją ant kelių nepuls. Ir anoj pavojingiausioj tėvynės valandoj, tie kurie bando katalikiško jaunimo vardą iš istorijos ištrinti, pirmoj eilėj kreipsis ne į anuos gerklinius patriotus, bet į darbo, į aukos patriotus, į ateitininkus, į pavasarininkus, nes visokia valdžia labai gerai žino, kad katalikiškas jaunimas yra geriausias tėvynės sargas.

c. *Lietuvos katalikiškas jaunimas nori broliškas būti.* Mes susibūrę į galingas ir gausias sąjungas, tiesiame vienas kitam draugišką ranką. Joks luomas, joks darbas, joks amžius mūsų neiškirs. Ar mes per dienas karštus geležius kalvėse lankstome ar dalgį ant pečių užsimetę šienpiovio dainą traukiame, ar mes tik plunksną rankose telaikome, ar pasiuntinių pareigas atliekam, ar mes esame tie jaunuoliai, kurių tėvai žemės plotus ir fabrikus valdo, ar tie, kurie lūšnelėse gyvenam — mes esam visi broliai, su visais malonūs, mandagūs, švelnūs. Mus jungia bendri tikslai, bendri darbai, bendros kovos, bendri laimėjimai. Mes žinome, kad tokie dalykai, kaip veido gražumas, kaip turtai labai nepastovūs. Žmogaus vertę sudaro sielos kilnumas ir širdies gražumas. Nelaimės vaikšto ne medžiais, bet žmonėmis. Viena valanda turtingiausį elgeta paverčia. Dėl to mes dabojam, kad tik jaunuolio būtų siela aukoms pasiruošusi.

Mes matome, kad žmonės perlindę į sąskaitas, sutartis į pirkimą ir pardavimą, į grumtynes už rytojaus pragyvenimą, neteko meilės, širdies, suakmenėjo. Tačiau žmogaus širdis nori užuojautos ir suraminimo. Dėl to mes, jausdami savyj jaunystės karščio perteklių, stengiamės žmonijai, tam suledėjusiam

stabui, šilumos ir užuojautos įpilti. Mes norime pirmieji ligonius aplankyti, nusiminusius padrąsinti, kiekvienam beklimstančiam paramos ranką paduoti. Mes norime pasauliui parodyti, kad, kol katalikiško jaunimo širdis plaks, tol žmonija nesuakmenės. Katalikiško jaunimo meilė ją gaivins!

d. *Lietuvos katalikiškas jaunimas nori draugauti tik su dorais jaunuoliais.* Žmogus pats sau vienas užtekti negali. Jis noroms-nenoroms esti verčiamas su kaimynu turėti reikalą. Juk pats nei rūbo nepasisiūsi, nei dalgio nenusikalsi, nei knygų neprisirašysi.

Yra dar kitoks bendravimo šaltinis. Jis srovena ne iš kasdienių gyvenimo reikalų, bet iš pačios širdies. Ar žmogus bus — senas ar jaunas, didelis ar mažas, italas ar lietuvis — jis ieško progos su kitais žmonėmis susieiti, mintimis pasidalinti, įspūdžius pasipasakoti, pergyvenimais pasidžiaugti. Ką reiškia gyventi žmonių tarpe ir su jais nebendrauti, aiškiai byloja kalėjimai. Nusikaltėlius kankina ne tiek pati bausmė, kiek iš visuomenės išskyrimas.

Žmogus nesitenkina vien šaltu bendravimu. Kartais mūsų sieloj prisirenka nuostabiai neramių jausmų. Krūtinėj, rodos, kas tai ūžte ūžia, audrote audroja. Žvalgomės, kam galėtumėm pasipasakoti, visas slaptybes atidaryti, patarimo sulaukti. Išsikalbėjus palengvėja, drąsa sugrįžta, pasiryžimai sutvirtėja. Tik visa nelaimė, kad reta rasti žmogus, kuriam nebaukštaujant būtų galima visa siela atidaryti. Jau daug metų prieš Kristų pagamintame papiruso užraše skaitome: „Šiandie nėra mūsų meilės verto draugo. Visur neištikimybė...“ Žiūrėk, vos tik ką nugirdo, tuojau tokias istorijas sudarys, kad išgirdęs žmogus tik stebies sugebėjimais pletkauti. Turiu gražios vilties, kad ateitininkų tarpe šitokių asmenybių nepasitaiko.

Jaunuoli! Žinau tavo norus, suprantu tavo troškimus, girdžiu tavo širdies šnabždesį. Baugu vienam pasaulyje keliauti? Ieškok antro angelo sargo— draugo, su kuriuo galėtumei tau opius klausimus aptarti, gyvenimo kryptis sugriauti, pasidžiaugti, pasidrąsinti, pasiguosti.

Kur jis rasti? — paklausi. Nežinau. Tik žinau, kaip ir kokio draugo reikia ieškoti.

Pirmas auksinis patarimas: n e s k u b ė k. Būk sumanus ir tik išmintingam leisk į savo slaptybes pažvelgti. Prietelių pasauly daug, bet draugų maža. Ar žinai, kaip negrai beždžiones gaudo? Įkiša į maišą saldumynų. Kai tik beždžionė į maišą įlindo, žiūrėk, pasirodo iš krūmo juoda negro galva, ir beždžionė maiše užrišta. Kol tu jaunas, gražus, gal dar ir turtingas, tol šliaužioja apie tave ištisi draugų pulkai, siūlo bylojančių smagumų. Bet vos tik jaunuolis jų paragavo, jau išgirsta nusiskundimą žmonių piktybėmis. Gerai, jei klaidą pastebėjęs turi drąsos nutraukti visus santykius. Jei ne, pasidaro

tikra cirko meška. Cirko savininkai, norėdami išmokyti mešką šokti, įveda ją į geležimis išklotą kambarį. Kambario grindis įkaitina. Kai meškai pradeda kojos degti, ji jas kiloja. Kai tik meška koją kelia, orkestras tuojau — griežia maršą. Meška prie tos muzikos taip pripranta, kad kur tik ją užgirs, tuojau ir pradeda šokinėti. Jai atrodo, kad jau kojoms krašta. Ir jaunuolis tokią dainą dainuoja, kokiam vežime važiuoja. Labai gražiai patarlė sako: „Nesudaryk draugiškumo, kol su pasirinktuoju asmeniu šimto šaukštų druskos nesuvalgysi“. Ar bandei šaukštą druskos suvalgyti? Pasiutusiai negardu. Mažais kąsniukais galima ir 100 šaukštų suvalgyti. Bet tuomet puota užtruks labai ilgai. Fide, cui vide!

Ciceronas pirmuoju draugiškumo dėsniu laiko abipusius garbingus santykius. Geriau vienam, negu su šiaudadūšiu. Kas tarp vilkų gyvena, anksčiau ar vėliau taps jų prarytas. Pasakyk, su kuo draugauji, aš pasakysiu, koks tu esi. Sulig Aristoteliu, draugas yra viena siela dviejuose kūnuose, sulig Horasiju, puse sielos, sulig Ciceronu antras „aš“. Vadinasi, draugiškumo branduolys tilpsta ne viršujėj išvadoj, ne gražiose akutėse, bet sieloj, draugiškumo charakteryj.

Kas yra draugiškas charakteris? Yra tai pasiryžimas draugo labui visokią auką padaryti. Meilės jėgą įrodo tik darbai. Senovėj gyveno žmonių engėjas Dionizijus. Daug apgaulių jis patyrė, dėl to iš draugiškumo tik juokėsi. Kartą nuteisia mirčiai jauną bernelį. Šis norėjo dar su namiškiais atsisveikinti. Draugas pasilieka nuteistojo vietoj trims dienoms kalėjime, o anas skubiai išvyksta namon. Dionizijus rankas iš džiaugsmo trina. Jis galvoja: „Ir šitą pakarsiu, ir aną sugausiu“. Prabėgo pustrečios dienos. Kaltininko nėra. Jau saulė arti laidos. Nėra. Jau nuvedė užstatą prie kartuvių. Nėra. Jau nori ištempti pririštą už kalko virvę. Tik štai tolumoj pasirodo žmogus. Jis bėga uždusęs, rankomis mojuoja, prašo bausmės įvykinimą dar minutėlę sulaikyti. Tai buvo nuteistasis. Valdovas susimąstė. Kaltininkui bausmę dovanojo ir prašė jį patį į draugystę priimti.

Štai vienas atsitikimas Lietuvoj. Kovų su bolševikais laikais Ilukštoj buvo sužeistas vienas lietuvis. Kareiviai girdi jo vaitojimą. Bet nesiranda, kas per kulkų lietų jam bent vandens nuneštų.

Visi aiškiai suprato, kad iš apkasų išlindęs gyvas negrįš. „Jis mano draugas“, sušunka 19 metų vyrukas. Palieka apkasuose visa, kas kliudo bėgti, puola priekin ir atsineša sužeistą draugą. Dievas saugojo: tik viena kulka galvos odoj žaizdelę padarė. Turiu dar pastebėti, kad šis kareivėlis buvo pavasarininkas.

Štai, jaunuoli, ryškiausia draugiškumo žymė: auka iki mirties. Ir tu tokiu būk ir tokio sau pasiieškok. Nemanyk, kad ši-

tokių kilnių asmenybių pasauly maža. Jų yra, ir daug yra. Bet kadangi draugiška siela neįkainojamas turtas, dėl to tas turtas tik už aukštą kainą tenuperkamas. Jei turėjei laimės draugą surasti, mylėk jį kaip savo tėvelį. Jis yra gražiausioji pasaulio gėlė.

e. *Katalikiškas Lietuvos jaunimas nori būti skaistus ir karžygiškas.*

Yra vienas galingas veiksnys, kuris valdo visą žemę, visą dangų, visus žmones. Tai meilė. Žmogus iš prigimties trokšta meilės. Kaip akis yra skirta regėti, kaip ausis girdėti, kaip akmuo išmestas į orą negali nekristi žemyn, kaip ugnis negali nedeginti, taip žmogus nemylėti. Kieno širdis meilės kupina, tam nėra peraukšto kalno, perstoro mūro, perplačios jūros, perilgo kelio.

Bet neviskas rūta, kas žalia, neviskas rožė, kas raudona. Dilginė žalia, bet ji kanda, žarija raudona, bet degina.

Kai tu 15 metų sugyvenai, pajutai, kad ir kūnas ir siela pradėjo sparčiai plėtotis. Kaulai sutvirtėjo. Į vaikišką veidą vyriškumo žymės įsibraižė. Balsas sustorėjo. O rankos tokios ilgos užaugo, kad nežinai nė ką su jomis pradėti. Tave tartum nauja dvasia apsėdo. Ūpas nepastovus, suniuręs, atkaklus, savimyla. Dar prisidėjo galvos skauėjimas, svaigulys, širdies mušimo paspartėjimas, kraujo iš nosies bėgimas. Tavo sielos gilumoj, kur iki šiol rami saulutė švietė, pradėjo kas tai bruzdėti. Ilgesys vargina. Pats savęs nebepažįsti. Nenoroms klausi: argi aš blogesnis pasidariau?

Nesirūpink, jaunuoli. Viskas geriausioj tvarkoj. Tik vienas dalykas pasikeitė: tu gyveni savo pavasarį. Iš vaiko tu tapai aukštu, gražiu berneliu. Laimingas, kurs tame laike gerą jau tas audras pergyvenusį draugą suranda, draugą, kuriuo gali pilnai pasitikėti, protingų ir naudingų nurodymų gauti. Jei pavasaris nebus saulėtas, ateis ruduo be piūties.

Ir dar kas su tavim atsitiko. Tau vis aiškiau darosi, kad žmonija iš vyrų ir moterų susideda. Tai jau tu ir pirmiau pastebėjai, bet daugiau akių į tai neatkreipei. Su mergaitėmis tu iki šiol daugių daugiausiai susipešdavai. Dabar nieku būdu to nebedarai. Sąmoningai ar nesąmoningai įsimaišo į tavo poelgius noras gerą įspūdį padaryti, esamas ir įsivaizduojamas dorybes parodyti. Vietoj vaikiško įžūlumo, atsiranda noras kuo nors patarnauti. Jei tavo patarnavimo pasiūlymas priimamas, tu jauties laimingiausias pasauly. Kai tu sugrįžęs namon pradedi knygą skaityti, ar kitą kokį darbą dirbti, jau nesiseka. Tu stengies visomis pajėgomis dėmesį prie darbo prisirišti, bet, žiūrėk, nė pats nepajutai, kaip užsisvajojai. Tavo vaizduotėj pasirodo tai mėlyna akutė, tai geltonkasė galvytė, tai apvalus veidelis. Staiga tu paimi paišelį ir pradedi rašyti arba niūniuoti. Ar žinai ką? Meilės dainelę. Vadinasi, tu įsimylėjai. Šie vaizdai vis dažniau pasikartoja, kol visą tavo sielą užvaldo.

Mielas jaunuoli! Kad tu žinotumei, kokia neramia širdimi žiūriu aš į tave svajonėse paskendusį?! Baukštauju ne dėl to, kad tu įsimylėjai. Tai visai naturalus dalykas. Bet gamtos įstatymai tik taip ilgai pasilieka šventi, kol į juos nuodėmė neįsimaišo. Aš ir bijau, kad tu savy švento dalyko dygliuotu erškėčio vainiku neapipintumei, bijau, kad šių laikų ištvirkęs pasaulis tavęs pikto neišmokytų, kad tu nenueitumei tais keliais, kurie tave tautai ir valstybei išplėš, tėvų džiaugsmą ašarose paskandins, dangaus angelus veidus užsidengti privers.

Tu žinai Herkulio istoriją. Jis yra vyriškos jėgos ir drąsos pavyzdys. Jam dar lopšely tebegulint priešai paguldė šalia jo dvi gyvates. Viena sako: „Jei tu būsi mano, gyvenimas nenustos tau šypsojęsis. Be vargo ir darbo visais patogumais naudosies“. „Kuo tu vardu?“, klausia Herkulas. „Mano draugai vadina mane laime, mano priešai nuodėme“, atsakė mergaitė. Antroji prisiartinusi kalba: „Aš nenoriu tavęs apgaudinėti. Dievai prie viso, kas yra didelio, darbą ir prakaitą pririšo. Jei nori, kad visa Graikija tave aukštintų, stenkis jai vien tik gera daryti“: Herkulas pasirinko sunkesnę, bet garbingesnę dalį. Visas jo gyvenimas buvo vienas garsių darbų retėžis.

Lietuvi Herkule, garbingų tėvų sūnau! Ryžkis! Sunkumų bijoti tik silpnoms moterims tetinka. Laukia iš tavęs didelės aukos tėvynė, laukia Bažnyčia. Ar tu užsivilsi? Ar tu, kuris kaip aras galingais sparnais padangėmis skrajoti įstengi, neišdrysi pasakyti: ne! Nieku būdu nesutepsiu Dievo šventovės, dangiško Jeruzalio.

Patarlė sako: „Kur turkas koją pastatė, ten žolė nebeauga“. Kur nuodėmė pasisuka, ten žemė išdžiūsta, ten jokia gėlė nebežydi. Pirmasis nusikaltimas tave privers kaip kirminėlį visą amželį purvynus knaisioti. Kad tūkstančiai kapuose supiltų kalnelių bent kartą prabiltų! Jie mums pasakotų, kiek daug gražių vilčių šalta žemelė pirm laiko prislėgė.

Tu nori būti ištikimas tėvynės vaikas. Tu didžiuojies lietuvybe. Bet ar žinai, kad skaistybės aikvotojas yra pikčiausis tėvynės išdavikas? Jei mes su tėvynės priešais bekovodami garbingai žūsime, poetai amžių amžiais mūsų likimą apdainuos, kitos tautos iš mūsų narsumo mokysis. Bet jei mes patys save blogai elgdamiesi numarinsime, visų laikų istorija mes ant mūsų kapo prakeikimo akmenį. Jei pradėjęs gamtos įstatymo iškraipymas ir toliau tokiu pat spartumu vystysis, nereiks nei lenko, nereiks nei ruso: pati Lietuva ant savo kapo juodą kryžių pasistatys, pati save iš valstybių žemėlapio išsibrauks. Katalikiškas jaunimas labai gerai supranta, kad jis tėvynės ateitį savo širdy nešioja. Dėl to jis nori būti skaistus. Lauk iš Lietuvos nešvarūs kinai, teatrai, šokiai! Į ugnį visas nepadorias knygas, laikraščius, paveikslus! Mes norime žemės angelais būti.

Katalikiškas jaunimas gerbia kiekvieną dorą mergaitę. Tau

patinka senovės riterių papročiai. Ar ne tiesa? Buvo taip. Kas norėjo gauti riterio vardą, tas privalėjo pasižadėti silpnesnius globoti ir moterų garbę nuo visokių pasikėsinimų ginti. Tai buvo gražu ir didinga. Nėra didingesnio vaizdo, kaip matyti tvirtą jaunuolį su pagarba prieš silpną mergaitę stovint. Elkis su mergaite taip, kaip norėtumei, kad kiti su tavo seserimi pasielgtų !

Katalikiškas jaunimas nori būti moterystėj laimingas, dėl to jis renkasi sau į žmonas tik doras mergeles. Mylėk, jaunuoli, tik tą, kuri verta tavo meilės. Kas gražiausį savo gyvenimo žiedą kojomis sutrempia, tau į moteris netinka. Šlamštas tegul eina į šiūkšlyną.

e. *Lietuvos katalikiškas jaunimas nori būti išsimokslinęs.* Galingi kaimynai iš visų pusių Lietuvą apsupę laiko. Platūs Lietuvos laukai ir žalios girios vilioja 63 mlijonus vokiečių, 150 milijonų rusų, 26 milijonus lenkų. Kaimynų dantys aštrūs. Jei Lietuva bus minkšta, tuojau suvalgys. Bet jei ji bus kieta, kaip akmenėlis, kas kartą ją pakramtys, antru atveju nebebandys. Sutvirtėsime, kai ne tik nė vieno bemokslio nebus, bet kai mūsų ūkininkai bus gimnazijas baigę, ūkininkaitės namų ruošos mokyklas lankiusios, kai kiekvienas jaunuolis bus apsiskaitęs, visuose klausimuose nusimanąs.

Rašto įtaka žmonijos gyvenimui milžiniška. Jis ramina pykina, skiepija dorybes, sėja ydas. Raštas kantrus: skaityk 20 kartų, jis neniurzgės. Ir landus: tolimiausius užkampius pasiekia. Ir žiaurus: sužeidžia kilniausias širdis.

Iš rašto katalikybės priešai nusikalė sau ginklą. Nėra krašto, kur spauda su Bažnyčia nekovotų. Lietuvos laisvamaniški laikraščiai suskubo mums įkalbėti, esą vis tiek, ką žmonės skaito. Tai tikras akiplėšiškumas, tai katalikų apmulkinimas.

Vienas 17 metų berniukas padarė žmogžudystę. Teisme jis pareiškė, kad norėjęs pats pergyventi, ką knygos rašo. Daugybė tėvelių didžiuotųsi savo vaikais, jei bloga knyga į jų šeimyną nebūtų įsibrovusi.

Jaunimas mėgsta nuotykius. Jis noriai skaito nusikaltėlių gaudymus, kovas su indijonais, keliones po neįžengiamus miškus. Jis stebisi sėklių sumanumais, kuriems menki pėdsakai vagį išduoda. Tačiau, jei visa knyga vien kerštu kvėpuoja, vien žudynes piešia, jaunuolis su tais nusikaltimais taip apsipranta, kad jam visokios žulikystės nebeatrodo taip baisios, kaip pradžioj. Knygos pradžioj skaitytoją šiurpas nupurtydavo, vėliau tik pasibiaurėjimą pajusdavo, paskui tapo visoms ten aprašomoms piktybėms abejutis, ant galo pradeda jau galvoti, kad, jei jam panašus atsitikimas pasitaikys, jis gudriau pasielgs. Policija jo nieku būdu nesugaus.

Katalikiškas jaunimas nori būti religingas ir teisingas, dėl

to skaito tik gerus raštus. Į ugnį visas pasipainiojusias piktas knygas ir nekatalikiškus laikraščius! Mes norime visus moksle pralenkti, bet mes nenorime tikėjimo prarasti. Mes norime, kad Lietuvoj spaustuvės didėtų, bet tik katalikiškos. Mes norime, kad kiekvieną šeimyną laikraštis aplankytų, bet tik katalikiškas.

f. *Lietuvos jaunimas nori savo geradariams būti dėkingas.* Daugelis dorybių gražiai papuošia jauno žmogaus sielą. Tačiau skaniausiai kvepia dėkingumas. Yra didelis daiktas, jei katalikiškas jaunimas taip suirusiais laikais, kai tvarinys nepažįsta Kūrėjo, kai mokinys šnairuoja į mokytoją, kai vaikas nuolatiniu tėvams pasipriešinimu apsunkina ir taip jau nebelengvas senatvės dienas, kad tokiais laikais šis jaunimas pasiryžta visiems dėkingumą rodyti.

Pirmiausia Dievui. Ką turime, turime iš Dievo. Kūno jėga, gabumai, gyvybė — viskas Dievo. Dėl to mes vakarines maldas kalbėdami netik Dievą garbinam, bet ir už jo gerumą dėkojam.

Mes esam dėkingi savo tėveliams. Nors mes būtume aukštus mokslus išėję, mes vis pasiruošę tėvams patarnauti. Jie to verti. Kiek laiko, turto, sveikatos jie į mus sukrovė, kol tokį bernioką išaugino. Už tai, kad jie mus mylėjo, mes negalime jų nekęsti. Gali kartais jų įsakymai atrodyti mums pergriežti. Bet mes žinome, kad mažai patyrimo turime. Kai užaugsime, pasensime, tuomet mums daug kas kitaip atrodys. Dėl to mes esam savo tėveliams jau dabar paklusnūs. Ateitininkai niekuomet nepakęs savo tarpe tėvų niekintojų.

Mes esam dėkingi savo mokytojams davusiems mums galimybės tėvučių namuose prie šilto stalo besėdint sužinoti, kaip kitur žmonės gyvena, kokie jų papročiai, kiek gilumo vandenų dugnas, kokio aukštumo kalnų viršūnės, atstumo nuo žemės Grigo Ratų penkiažvaigždė.

Štai kokiais keliais eina Lietuvos jaunimas, kokiu būdu Bažnyčiai klestėjimą, tėvynei viliojančią ateitį, šeimynoms laimę ruošia. Ką tu į tai pasakysi, tėveli? Ir tavo sūnus bėga kupinu jaunystės džiaugsmo ir slidžiu pavojų keliu. Ar paliksi jį šioj audringoj kelionėj vieną? Tai tau nepavyks. Pati jo širris reikalauja draugystės. Jei jis nepaklius į tarpą tų, kurie darbštumu, dorumu ateitį gamina, pavilios į tarpą tų, kurie visokį visuomenės sutvarkymą keikia, pašaukimo pareigos našta laiko, vienintelį malonumą randa ten, kur dienos šviesa pažvelgti gėdinasi. Ar tu jau apie tai pagalvojai? Ar žinai, kad su kokiu sutapsi, tokiu pats pasidarysi? Ar lauksi, kol gyvenimas šią aiškiausią tiesą ant tavo pečių išbandys? Kai tavo sūnus tau pirmąją panieką mes, suprasi, kad nelaimė prasideda. Bet įsišaknijusias vaiko širdy piktžoles nebeįveiksi išrauti. Sėk bitutes maloniu kvapsniu viliojančias gėles pavasarį. Užrašyk savo sūnų į katalikišką jaunimo sąjungą. Čia jie visi jauni, vienų

minčių, vienų jausmų, vienus tikslus siekdami, kitas kitą drąsindami lengviau galės šių laikų pasaulio pavojingoms įtakoms atsispirti.

K. Bauba

Didysis Mantujietis

Praeina garbė, kaip pelkių ugnys, valstybės griūva, kaip senos dekoracijos, tik poeto dainą archangelas neša. *Karduci.*

Jūs sakote, kad prieš Kristui užgimsiant žmonija buvo panaši į daugybę šukių ir skeveldrų, ir tai tiesa. Tegul iš tų šukių žmogaus genijus ir buvo sudaręs tokių mozaikų, kaip Egiptas, Graikija, Roma, bet vis tai buvo tik gražiai sudėliotos skeveldros. Pirma ir pati didžioji žmonijos katastrofa — nuodėmė — taip ją suskaldė, kad, pasidairę po senovės pasaulį, jei ir užtiksime didžių asmenybių, tai vargu ar berasim tobulų asmenynybių. O tačiau vienas antikinio pasaulio atstovas, nuo kurio gimimo šiemet sukanka 2.000 metų, verčia mus žvilgterti giliau į jo sielą ir kartu nustebti jos tobulu žmoniškumu, iš kurio dvelkia kaž kas taip mums artimo, taip krikščioniško.

Vergilijus, tai ne renesanso radinys, kaip kiti klasikos senovės „nemirtingieji". Jo genijus, nežiūrint savo pagoniško drabužio, per visus viduramžius sugebėjo įeiti į gūdžiai suskliaustą vienuolyno celę ir žavėti abito kvolduose paskendusį ir tamsiu gobtuvu apsigobusį vienuolį. Naujieji renesanso stiliaus rūmai plačiai atidarė gražiai išdrožinėtas savo salių duris visiems Antikos klasikams ir, žinoma, jų kunigaikščiui Vergilijui. Tam Vergilijui, kuris žavėjo ne tik bendralaikius ir ateities žmones, bet kurio aidą išgirdo pati praeitis, nes jo „Georgica" buvo išversta ir į graikų kalbą. Bet moderniškasis technikos amžius, kada visi poetai virto lakūnais arba šoferiais ir visi šoferiai pradėjo rašyti eiles — ar dar gali įdomautis Vergilijum? Nebent kas išgirdęs jo vardą paklaustų: „Vergilijus? Ar tai kokia nauja firma, kiek arklio jėgų turi jo motorai?" O ne, ir naujaisiais amžiais didysis Mantujietis tebeįdomina daugelį protų ir, kas dar svarbiau, palenkia sau ne vieną širdį. Tiesa, gal ne viena abiturientė džiaugiasi pagaliau nusikračiusi „nepakenčiamais" jo hekzametrais su daugybe spondėjų, elizijų ir kitokių dar rimtesnių progų dvejetukams. Tačiau mes ne tuo matu matuosime šiandienykštį Vergilijaus pasisekimą. Šiais metais spalių mėn. 15 d. visa Italija iškilmingai švenčia 2000 metų sukaktį nuo šio savo tautos dainiaus gimimo. Bet viena Italija negali jo pasisavinti — jis, kaip ir visi genijai, priklauso ne tautai, bet žmonijai. Ir iš tikrųjų šiandie jį mini visas kultū-

ringas pasaulis. Pirmoje eilėje romanų tautos, bet neatsilieka ir kitos, nes ir kitoms tarpiškai arba netarpiškai jis yra šį tą davęs. Ulrich von Wilamowitz — Moellendorff*) sako, kad Vergilijus savo epu yra parodęs kelią germanams, kaip iš trumpų karžygių dainų sukurti didelį epą, ir net be Eneidos esą nebūtų buvę nė Nibelungų. Tačiau mums čia svarbu iškelti ne meniškoji Vergilijaus įtaka, ne jo, kaip poeto, gabumai ir ypatybės (tai jau kitų padaryta), čia mes norėtum žvilgterti į jį, kaip į žmogų.

Sakoma, kad viduriniais amžiais Vergilijaus garbinimas su legendariniais pasakojimais apie jį, kaip pranašą ir burtininką, visai užtemdęs tikrą jo asmenį. Mat Vergilijus viename savo veikale pranašauja apie naują erą, kuri prasidėsianti gimus nuostabiam vaikeliui. Toji pranašystė labai tiko ir labai gražiai sutapo su krikščionybe ir krikščioniškos eros pradžia. Todėl ir nenuostabu, kad viduriniais amžiais Vergilijų imta garbinti, kaip krikščionybės pranašą pagonijoje. Pagaliau tikra pranašystės prasmė, nežiūrint didžiausių mokslininkų pastangų, dar tebėra nenustatyta. Tačiau, taip „aptemdytas" Vergilijaus asmuo, taip ir naujausių tyrinėjimų šviesoje, visuomet išsiskiria iš kitų savo nepaprastu sielos švelnumu, užuojauta nelaimingiesiems, teisingumu ir anais laikais nesuprantamu gyvenimo skaistumu.

Visų tų sielos vertybių tikrą prasmę yra parodžiusi tik krikščionybė; tik krikščionybė aiškiai formuluotais reikalavimais ir jų pamatavimu padarė jas prieinamas ir suprantamas plačioms masėms. Bet ne krikščionybė jas išrado. Be reikalo tad antikristiškas vokiečių „Uebermensch'o" skelbėjas Nietzsche nori įrodyti, kad visa tai nėra silpnybės, kurias tik krikščionybė paskelbusi dorybėmis ir tuo būdu sukliudžiusi žmonijos evoliucijos procesą, kuriame žmogus iš kirmino ir bezdžionės vystęsis į antžmogį. Vergilijus yra gyvas argumentas, kuris sugriauna to nepalyginamo stilisto ir vėliau iš proto išėjusio išminčiaus išvedžiojimus. Ir pagonija turėjo tikrosios dorybės nuovoką, tik nesugebėjo ja pasekti. O Vergilijui užteko drąsos ir jėgų. Ir už tai jį gerbė ne tik viduramžiai, bet ir jo bendralaikiai. Senosios Pompėjos iškasenose ant namų sienų nerandame Horacijaus citatų, bet dažnai galima aptikti Vergilijaus posakių.

Žmogus savo prigimtimi yra gamtos sūnus. Neilgam jį patenkins mašinų bildėsys, motorų ūžimas ir net jaukus putojančių stiklų skambėsys. Tik gamta niekuomet jo nepersotins, ir jos prieglobstyj jis visuomet ras malonaus atsigaivinimo. Ir Vergilijus myli savo motiną gamtą. Pasitraukęs nuo žmonių, jis paskęsta joje ir iš jos semia sau kūrybinių jėgų. Jo raštuose

*) Deutsche Rundschau, Oktober 1930 m. pusl. 12.

todėl randame gražiausių gamtos vaizdų, kurie dažniausiai, kaip ir paties poeto siela, dvelkia tylia melancholija.

Vergilijaus būdo nusistovėjime be abejo daug, gal daugiausia, nulėmė toji aplinkuma, kurioje jis praleido savo kūdikystės metus. Jis augo religingoj turtingo ūkininko šeimoj. Todėl gamtos prieglobstyj ir ant jos fono jis galėjo pinti savo vaikystės sapnus. Tačiau vėlybesnės jo gyvenimo apystovos ne-

*

Publius Vergilijus Maro

buvo taip palankios skaisčiai dvasiai ir tauriam būdui ugdyti, ir tai dar labiau verčia mus stebėtis tomis dorybėmis, kurios puošia to pagoniško poeto sielą. Jaunuolis Vergilijus buvo auklėjamas Epikuro dvasioje. Jo mokytojai buvo Catullus, linksmų palaidos meilės dainų autorius, ir Lucretius, pagarsėjęs senojo pasaulio materialistas, parašęs poemą „De rerum natura“. Tačiau Vergilijaus raštuose nerandame nė šėšėlio tų mokytojų įtakos. O kai kurie jo gyvenimo faktai rodo, kad

ne tik raštuose, bet ir gyvenime jis sugebėjo būti tikru žmogumi. Dar būdamas jaunuoliu jis jau parodė nepaprastą rūpestingumą ir savųjų meilę. Tuo metu, kai jis ramiai studijavo ir versdamas graikų poetus lavino savo plunksną, jo šeimą ištiko nelaimė — ji neteko savo turtų. Matyt, už kokį politinį nusikaltimą jie buvo konfiskuoti. Susisielojęs savųjų nelaimė, jaunuolis puola gelbėti. Kreipiasi į aukštuosius provincijos valdininkus, bet čia nieko nelaimi. Tada, savo mūzos padedamas, mėgina įsiteikti pačiam cezariui Oktavijanui — ir pasiseka. Vergilijus gelbsti ir remia ne vien savuosius; kur tik gali jis neatsisako ir kitiems reikale padėti. Turtingas aristokratas Mecenas, šelpęs ir globojęs tiek daug anų laikų menininkų, ypač poetų, jau buvo atkreipęs savo akį į talentingą Vergilijų. Jis tačiau nepasitenkina ramiai sau snausdamas po šiltu savo globėjo sparnu, bet ir jaunam Horacijui išrūpina Meceno malonę, patarpininkaudamas įstoti jo draugijon. Tačiau vertinant rašytojo žmoniškumą, nors ir reikia atsižvelgti į privatišką jo gyvenimą, bet dar svarbiau jo raštai, nes jie juk ištisoms kartoms daro vienokios arba kitokios įtakos. Tuo atžvilgiu Vergilijui ne tik kad nedaroma priekaištų, bet visuomet iškeliamas jo dvasios kilnumas. Jo dievai, tai ne ištvirkę Graikijos dievaičiai, bet įkūnytos teisingumo ir aukštos, rimtos moralės idėjos. Jo žmonės, tiesa, su žmogiškomis silpnybėmis, bet jie ligi paskutinosios kovoja su savo aistromis ir, nežiūrėdami didžiausių aukų, stengiasi išpildyti savo pareigas — iki galop laimi, kaip Enejas, arba lūžta, kaip Didona.

Jei ir nežinotume tikrų Vergilijaus gyvenimo faktų, jo aprašomų asmenų charakteris, jo autoriaus užuojauta savo vaizduojamiems nelaimingiesiems ir nereikalingų žiaurumų neapykanta sakyte sako mums: toks buvo Publius Vergilijus Maro.

Taip veikta ateitininkų prieš 10 metų

A. a. Vinco Dovydaičio mirties dešimtmečio proga.

Apie mano neužmirštiną brolį Vincą, pavyzdingiausią ateitininką, Kauno gimnazijos VII klasės moksleivį, savanorį šaulių būrio vadą, kuris lygiai prieš dešimtį metų spalių mėn. 16 d. mirštamai sužeistas lenkų, puolusių plėšt Valkininkus po Želigovskio smurto, mirė spalių 19 d. atgabentas į Alytaus ligoninę, aš esu paskelbęs pluoštelį žinių „Ateities“ 1920 m. 6-7-me Nr-se, 1924 m. 3-me N-ry ir 1925 m. 11-me N-ry. Šių, dešimties jo mirties metų, sukaktuvių proga paskelbiu dar vieną kitą *nau-*

ją žinutę iš jo gyvenimo ir veikimo, kurių esu gavęs iš jo pažįstamų ir kovos lauko draugų.

Šių metų pavasarį per Jurbarko „Saulės“ gimnazijos ateitininkų šventę, kai buvusieji at-kų kuopos nariai pasakojo savo atsiminimų apie kuopos įsikūrimo laikus, aš nemaža nustebdamas išgirdau, kad a. a. Vinco buvo prisidėta ir Jurbarko ateitininkus įsteigti. Šią man labai malonią žinią pranešė, žinomas vaikų literatūros autorius, mokytojas K. Bajerčius. Todėl

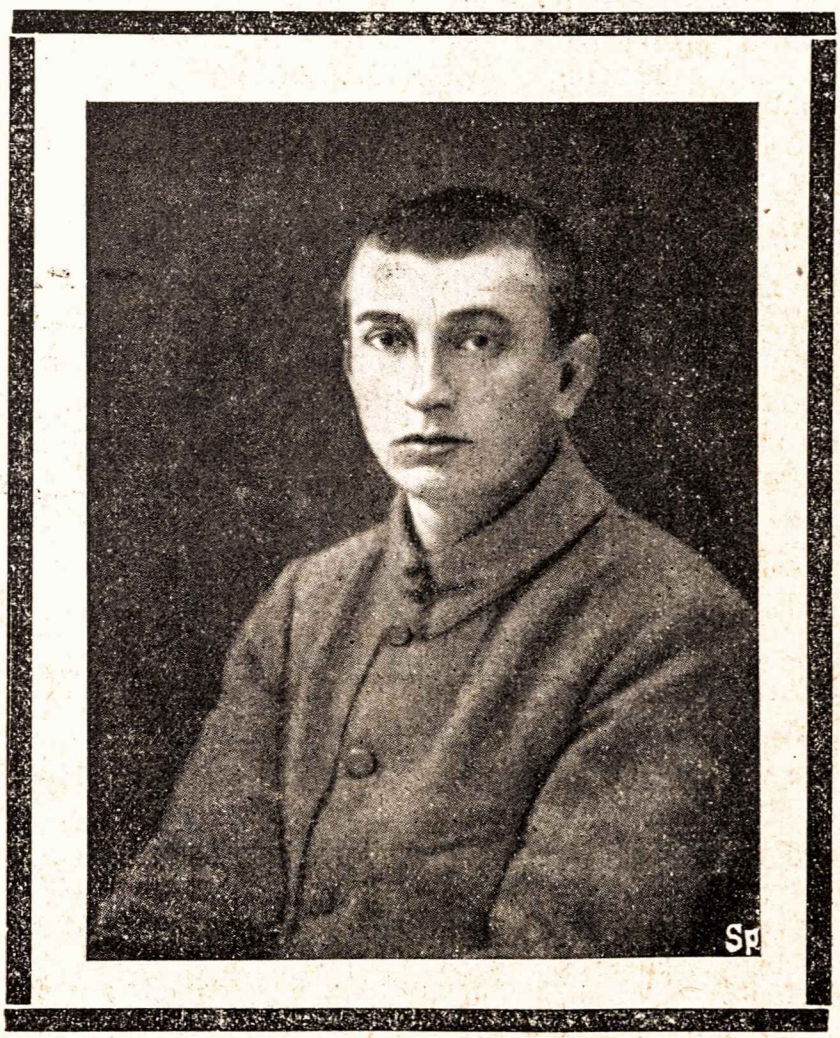

A. a. Vincas Dovydaitis.

aš jo primygtinai prašiau, kad jis surašytų man visa, ką jis žino apie Vincą ir man atsiųstų. K. Bajerčius netrukus paskui buvo išsiųstas į Varnių koncentracijos stovyklą, bet mano prašymą vis dėlto gražiai patenkino, už ką aš jam ir šioj vietoj dėkoju. Šių metų birželio mėn. pabaigoj aš ir gavau iš jo tą aprašymą, kurį čia ir dedu pirmuoju. K. Bajerčiaus straipsnelis, manau, yra ir šiaip aktualus šiuo metu, kuomet diskutuojamas ateitininkų kuopelių mokyklose naudingumo ar nenaudingumo klausimas: šis straipsnelis aiškiausiai parodo, jog jei nebūtų kūręsi ateitininkai, tai mūsų gimnazijos būtų virtusios bolševizmo daigynais.

Prof. Pr. Dovydaitis.

I. A. a. Vincas Dovydaitis įkuria at-kų kuopelę Jurbarke*)

Kad galėtume tinkamai suprasti ir įvertinti a. a. Vinco Dovydaičio darbą, pažvelkime bent trumpai, kokią jis rado tuomet Jurbarke savo darbui dirvą.

Nuo pat „Saulės“ progimnazijos įsikūrimo ligi 1920 m. nebuvo girdėti net nė sumanymo steigti kokią nors kuopelę. Tik 1920 m. pradžioj, patekęs į mokinių rankas Mariampolėj leidžiamos „Aušrinės“ numeris šį norą sukėlė. Mokiniai susidomėjo ten keliamais klausimais ir juos diskutavo. Tuo būdu 1920 m. pavasarį jau buvo jaučiama, kad tarp mokinių susidaro du frontai: vienas krypstąs į kairę ir palaikąs „Aušrinės“ mintis, antras — dešinysis ir su „Aušrinė“ nesutinkąs. Bet šitie frontai buvo pagrįsti dar tik nuotaika, o ne principais.

Į kairę krypstančių buvo vis dėlto nemaža. Prie jų dėjosi net ir keletas jau labiau patyrusių ir vyresnių mokinių. Be to, sugrįžę iš Rusijos pabėgėliai, sukomunistėję darbininkai ir kiti neramūs to meto gaivalai traukė mokinius prie savęs ir stengėsi įkvėpti jiems „pažangumo“ dvasios. Atmosfera tirštėjo, ir buvo laukiama, kad vieną gražią dieną ims ir išdigs „aušrininkų“ kuopelė.

Bet štai laiku atvyko a. a. Vincas Dovydaitis ir visą būklę pakreipė į kitą pusę.

Tai buvo gegužės mėnuo, tik nepamenu gerai, kelinta diena. Bet žinau, kad šeštadienis. Buvau tuomet III-sios klasės mokinys. Po pamokų jau į popietę persikėliau per Nemuną iš Jurbarko į kitą pusę ir ėjau pėsčias pas savo gimines. Priėjęs Kidulių dvarą ir jau lipdamas per tą dvarą einančiu keliu (ne didžiuoju vieškeliu) į kalną, sutikau besileidžiantį iš kalno pėsčią jauną jau suaugusį vyruką. Apyaukštis, nosis, rodos, kumpoka. Mėlyna, plačiu graiželiu ir siauru stogeliu kepuraitė, kurios, pagal to laiko madą, buvo ir „kazirka“ įlaužta ir pryšakis dviem duobelėmis įduobtas. Švarkelis, rodos, pilkai raibas, kelnės mėlynos, o pusbačiai tai gerokai dumblini, net iki aulelių, kas rodė, kad prastu keliu ėjo. Mat, tuo laiku dar buvo šlapoka.

Kadangi aš ėjau su Jurbarko „Saulės“ progimnazijos moksleivio kepure, tai sutiktasis vyrukas tuoj pažino, kad esu mokinys, ir užkalbino.

Paklausęs iš kur, iš kurios gimnazijos, ir man pasisakius, kad esu jurbarkietis, tuoj ėmė klausinėti, kaip čia mokiniai dirba, ką po pamokų veikia, kur dažniausiai sueina, koki mokos aukštesnėsėse klasėse, ar daug jų yra ir kurie tarp mokinių turi vadovaujamosios reikšmės. Rodos, kažin ką ir užsirašė. Pas-

---

*) Redakcija dėl vietos stokos pirmąją straipsnio dalį sutrumpino. *Red.*

kui tiesiog ėmė klausinėti apie organizacijas: ar čia dar nėra kurios nors kuopos, viešai ar neviešai veikiančios, ar nebūtų mokiniai linkę tokią kuopą įkurti.

Žiūrėdamas į jį su nepasitikėjimu ir įtarimu, į klausimus šaltai atsakinėjau. Bet kai ėmė tiesiog jau kalbėti apie kuopos įkūrimą, tai man pasidarė aišku, jog čia yra „aušrininkų“ pasiuntinys, ir kategoriškai pareiškiau, kad Jurbarko mokiniai neranda jokio reikalo kurti tokias ar kitokias kuopas ir kad jis gali ramiai sau eiti, iš kur atėjęs, net Jurbarko visai nepasiekęs. Mat, buvau mokinių tarpe ne iš to fronto, kuris linko į kairę ir, be to, manydamas, kad šitas „tipas“ tikriausiai atkeliauja į Jurbarką padaryti ką nors panašaus į tą, kas „Aušrinėj“ peršama, ir sukurti kokius nors „aušrininkus“, gailėjausi, kad per daug jam ir taip kai ką išplepėjau.

Tokiam „durniui“, kaip man, nė sudiev neradęs reikalo pasakyti, mano „tipas“ nudrožė tiesiai Nemuno link. O aš, vietoj kiek pastovėjęs, mačiau, kaip jis persikėlė tiesiai per Nemuną. Buvau net bemanęs grįžti atgal ir įspėti savuosius, kad svečią „tinkamai“ priimtų, bet laiko buvo maža, ir turėjau keliauti toliau.

Rytojaus dieną sugrįžęs, tuoj nusiskubinau pas kai kuriuos gerus savo draugus ir vakarykščią savo susitikimą jiems kuo smulkiausiai „papasakojau“. Paskui sutarėm eiti surinkti žinių, ar atvykęs „svečias“ nesuka kur nors sau mūsų skoniui nepageidaujamo lizdo. Nuėjom tiesiai į miesto sodą, nes čia daugiausia mokinių buvo galima sutikti.

Bet didžiausiai nusistebėdami, radome miesto sode, gražioje Mituvos įkalnėlėje patogiai sugulusių arti dešimties aukštesniųjų klasių mokinių, o tarp jų ir naująjį svečią. Jie jau visai aiškiai kalbėjo apie organizacijos reikalingumą lavinimuisi. Ir jau beveik buvo sutarę tokią organizaciją kurti. Kalba ėjo tik apie kai kurias smulkmenas. Viską aiškino kitiems naujasis svečias.

Tai ir buvo, kaip paskui pasirodė, a. a. Vincas Dovydaitis. Jis tuomet pėsčias atėjo į Jurbarką iš Šakių, kur buvo įkūręs, rodos, tuo pačiu žygiu, ar tik sustiprinęs „Kankliečių“ kuopą. (Rodos, kad jis tai pasisakė tarp kito ko savo pasikalbėjime).

Jis čia aiškino jurbarkiečiams, kad lavinimuisi kuopelė yra būtinai reikalinga. *Tokia kuopelė savo veikimo pagrinde turi turėti ir religiją.* Kai kur esą įsikūrę ateitininkai. Bet ateitininkų vardo kai kas labai biją ir juos labai puolą; tuo būdu apsunkiną ir trukdą jiems veikimą. Kad vardo niekas nesibaidytų ir į kuopelę būtų galima pritraukti kuo daugiausia mokinių, kad ir kiek laisviau manančių, ir prisidengti nuo įvairių pašalinių puolimų, ne būtinai reikią kuopelei pasivadinti ateitininkais. Jis net nurodė tuomet keletą kuopelių, kurios pasivadi-

nusios kitais vardais („Kankliečiai“, „Žiburiečiai“); bet dirba kartu su ateitininkais ir yra ateitininkų centro žinioje. Jis net pasiūlė jurbarkiečiams ir vardą — „Spindulys“.

Čia beveik viską sutarę, visi būsimieji „spinduliečiai“ nuėjome į miestą, į Bakaičio namus, kur daugiausia tuomet gyveno mokinių, ir susimetę į vieną erdviausią kambarį, įkūrėme „Spinduliečių“ kuopelę, parašėme to įkūrimo protokolą, sudarėme pirmųjų narių sąrašą ir išrinkome laikinąją valdybą.

Į kuopą įstojo net ir tie, kurie šiaip jau buvo visai bekairėją. Tuo būdu reikalas kurti tarp mokinių dar kitą kuopelę dingo ir „aušrininkų“ pavojus praėjo.

A. a. Vincas žadėjo mus aplankyti dažniau. Bet mes jo niekuomet daugiau jau nebesulaukėme. O ateinančiais mokslo metais pirmąjame savo susirinkime (rodos, kad pirmajame) tiktai pagerbėme jį mirusį.

K. Bajerčius.

Varniai, Koncentracijos Stovykla,
1930 m. Birželio mėn. 27 d.

II. A. a. Vincas Dovydaitis mirštamai sužeidžiamas kovos lauke Valkininkuose.

Vinco šaulių būrelis iš pradžių buvo mažas, bet gerai vadovaujamas vis augo. Vietoj iš kitur atvykusių, bet paskui iš baimės pabėgusių prisidėjo jaunų drąsių vietos vyrų. Vincas viską tvarkė bendrai pasitardamas su kitais, nors būtų galėjęs ir nesiklausdamas viską daryti. Padidėjus būreliui, jis jį suskirstė į grandis, sumaningesnius paskyrė grandžių viršininkais. Tarp visų — viršininkų ir eilinių — buvo geras susiklausymas.

Dienomis buvo apžiūrinėjamos miestelio apylinkės, Merkio brastos, kad nakties metu būtų galima geriau apsisaugoti nuo netikėto puolimo. Gyventojų buvo visokių: lietuvių ir sulenkėjusių. Sulenkėjusiais vargiai buvo galima pasitikėti, ir todėl šauliai siūlydavo pas tokius padaryti kratas. Bet Vincas buvo atsargus, vengė nekaltai įžeist ir sulenkėjusius, ir todėl nemačiau kur nors kratą darant. Jis dar rūpinosi, kad dėl jo būrio vietos gyventojai be reikalo nevargtų. Todėl pirmiau dėl atsargos buvo kasdieną varomos stovėti pastotės prie buto, o paskui ir to nereikėjo, kad žmonės ir gyvuliai negaištų. Taip tat Vincas gražiai ir pavyzdingai tvarkė savąjį būrį.

Vincas buvo gavęs štabo įsakymą iš Valkininkų pasitraukti. Kariuomenė jau buvo atsitraukusi, pabėgę ir bailūs šauliai. Vincas buvo likęs tik su vietos šauliais. Jis buvo nusprendęs išeit iš Valkininkų ne anksčiau kaip spalių m. 16 d. 8 val. rytą. Jis ir krito kaip savo tokio per didelio drąsumo auka.

Anksti rytą būrys rengiasi išeit. Viską susidėjo į vežimus. Jau ir sargybos atsitraukė iš savo vietų. Čia vienas, čia kitas

bėga pas žydą ko nusipirkt, arbatos stiklą išgert, nes parėjusieji iš sargybų buvo dar be pusryčių. Ir Vincas buvo grįžęs iš sargybos ir be pusryčių. Man buvo liepta važiuot į miestelio pakraštį ir ten palaukti. Bevažiuojant, su didžiausiu triukšmu puolė miestelį lenkų raiteliai. Vos spėjau su arkliu išlėkt per tiltą, o pėstiems šauliams pavyko perbrist pelkę, kur neprijojo lenkų raiteliai.

Išgirdęs šaudymą, Vincas puolė prie būrio šaukdamas „Vyrai, grandinę! Vyrai, grandinę!“ Žiūri, kad kelias prie savų jau atkirstas. Neturėdamas prie savęs draugų, Vincas puolė raitelius vienas. Pozicija nors ir neblogoj vietoj parinkta, bet vis dėlto ne vienam su vienu šautuvu atmušt dešimtis ginkluotų raitelių. Gal jis ir neturėjo tikslo atmušti, gal tik nenorėjo pasiduoti nelaisvėn, kaip bailys, ir paskiau būti kankinamas išduoti paslaptis.

Šauliai beveik visi išbėgo... Kas ten taip šaudosi, manau klausydamas; argi dar yra likusi kokia grandis ir ginasi sustojus geroj vietoj? Ne, tai ne grandis, tai ne dvidešimts vyrų priešinasi, o tiktai vienas Vincas. Girdėti šūvis paskui šūvį iš vieno šautuvo, o prieš tą vieną trata daugybė šūvių...

Kas tokiam jaunam karžygiui suteikė tokios jėgos, tokios drąsos? Galėjo išsigąsti, galėjo sudrebėt širdis, pamačius neišvengiamą mirtį. Bet jį stiprino Tėvynės meilės dvasia. Kol sveikas buvo kūnas, šautuvas vikriai dirbo mūsų jauno šaulio rankose. Bet peršovė ranką; jau šautuvas sunkesnis. Pasidėjo ant šventoriaus tvoros ir dar šaudė. Bet dar daugiau suzvimbė priešininko kulkų, pervėrė jaunam šauliui krūtinę, jis virsta ant žemės pasipila kraujas, ginklas krinta į šalį*).

. . . . . .

Kai sugrįžo savieji, tai juos pamatęs Vincas norėjo atsistot, pasitikt savo draugus, bet buvo daug nubėgę kraujo, buvo visiškai nusilpęs. Apkabino jį draugai šauliai: „Vade, vade! Nelaiminga mums visiems šiandie diena, nespėjom laiku suteikti pagalbos...“ Tą pat dieną Vincą išvežė į Pučkarnės kaimą. Čia jis atsisveikino su būriu, ir draugas Leimonas nuvežė jį į ligoninę.

Po kiek laiko gaunam liūdną žinią tame pačiame kaime stovėdami, kad mūsų draugas ir būrio vadas Vincas Dovydaitis mirė.

Drauge! Tu pamylėjai Tėvynę, pamylėjai brangiąją Dzūkiją. Tur būt ir Tau patiko seni piliakalniai, senoviškos jauni-

---

*) Apie Vinco atsišaudymą, jo sužeidimą trimis šūviais (vieną dar šovę iš brauningo į gulintį, pataikydami į ranką) ir pirmąją jam suteiktą pagalbą tiksliausių žinių suteikė kun. Pr. Cibulskis (dabartinis Perlojos bažnyčios pastatytojas) ir p-lė mokytoja Ona Lisauskaitė. („Ateitis“ 1925 m. 11 Nr.). Jiedviem tad šioj vietoj dėkoju ir už žinias, ir už suteiktą Vincui pirmąją pagalbą. *Pr. D.*

mo dainos; tur būt ir Tu norėjai pamatyt nuo senų senovės palaikomus papročius, kurių tik Dzūkijoj esti. Bet puolė tave plėšikų gaujos ir atėmė tau gyvybę. Ilsėkis Drauge! Mes eisim tavo keliais, neleisim toliau eiti priešams ir stengsimės iš jų atimt tavo krauju aplaistytą aikštę...

Kazys Tumpa,
buv. Valkininkų būrio kulkosvydininkas.

Mūsų veikimas

Jubiliejinis „Ateities" Nr. Kongresui paminėti išeis padidintas ir gausiai iliustruotas.

Pačios „Ateities" 20 metų sukaktuvės yra 1931 m. vasario mėnesį. Joms paminėti bus skirtas to mėnesio „Ateities" sąsiuvinis su „Nr. 2.".

J. Senkus sutiko ir toliau būti „Ateities" redaktoriaus pavaduotojas.

Rygos at-kai smarkiai veikia.

Išklmės Marijampolėj. Marijampolės ateitininkų iniciatyva ir rūpesčiu pastatytas mirusiems draugams paminklas. To didžiulio paminklo šventinimas įvyko š. m. spalių m. 19 dn.

Ši, spalių 19 d. marijampoliečiams ateitininkams buvo nepaprastų iškilmių diena. Rytą 6 val. gausingas, didelis moksleivių būrys išklausė šventų Mišių ir priėmė šv. Sakramentą. Po to buvo bendri pusryčiai, kur dalyvavo apie 150 moksl. 9 valandą buvo laikomos pamaldos už mirusius ateitininkus. Pamaldas laikė ir momentui pritaikintą pamokslą pasakė J. E. vysk. Reinys. Po pamaldų procesija ėjo į kapus. Procesijoj be bažnytinių vėliavų buvo nešamos ateitininkų ir pavasarininkų vėliavos. (Mat, tą dieną Marijampolės „Pavasario" rajonas turėjo savo konferenciją). Kapuose įvyko didingojo mirusiems marijampoliečiams ateitininkams pagerbti paminklo šventinimas . Šventinimo ceremonijas atliko J. E. Karevičius. Paminklo atidengimo proga kalbėjo J. E. Ark. Karevičius, prof. Dovydaitis, mok. A. Kučinskas, stud. J. Gratkauskas ir stud. Bl. Abraitis.

Šiose iškilmėse dalyvavo daug garbingų svečių, kaip J. E. Ark. Karevičius, J. E. vysk. Reinys, prof. Dovydaitis, Dr. Karvelis, Amerikos „Vyčių" atstovė p. A. Rubliauskaitė, Dr. Pr. V. Raulinaitis, Dr. Leimonas, prof. Dambrauskas ir k.; Marijampolės sendraugiai ateitininkai, didelis būrys studentų ateitininkų, vietos katal. inteligentai ir šiaip gausinga žmonių minia.

Moksleiviai at-kai kurie buvo pirmieji šio paminklo suma-

nytojai ir daug prie jo statymo savo trūsu prisidėjo. Pažymėtina, kad jie šiose iškilmėse galėjo dalyvauti, ne kaip šeimininkai, bet kaip svečiai.

Paminklui projektą pagamino p. Mar. Šmulkštytė. Paminklas yra didingas, gražus ir simboliškas.

Pašventinus paminklą, sendraugiai visus savo svečius gražiai pavaišino.

Iš Moksl. Ateit. S-gos gyvenimo šiuo momentu labiausiai pažymėtini vieši daromi žygiai, kad moksleivių ateitininkų veikimui būtų grąžinta laisvė.

Lietuvos vyskupų konferencija įvykusi š. m. rugsėjo m. 16, 17 d., išleido tokio turinio komunikatą: „Lietuvos vyskupai, susirinkę į nepaprastą konferenciją, svarstė Ateitininkų Moksleivių organizacijos padėtį, sudarytą švietimo ministerijos aplinkraščiu 244 nr. iš š. m. rugpiūčio mėn. 30 d. Dalyką išsvarstę Vyskupai rado: 1) kad sakytasai aplinkraštis yra neteisėtas, nes prieštarauja „Vidurinių ir aukštesniųjų mokyklų“ įstatymo 41 §, b) prieštarauja Konkordato XXV str., 2) kad Ateitininkų Moksleivių organizacijos uždarymas yra jokiu būdu nepateisinamas, a) nes Ateitininkų Moksleivių organizacija nėra politiškai visuomeninė, bet religinio, tautinio, kultūrinio pobūdžio organizacija, esanti Vyskupų priežiūroje, Katalikų Akcijos narys, b) nes Ateitininkų Moksleivių organizacija yra naudinga tiek Katalikų Bažnyčiai, tiek Valstybei. Vyskupai padarė jiems galimų žygių, kad sakytasai aplinkraštis neliestų Ateitininkų Moksleivių organizacijos.

Konferencijos sekretorius
(pas.) vysk. *M. Reinys.*

Atitinka originalą.
Kaunas, rugsėjo mėn. 22 d. 1930 m. *J. Byla,*
Kūrijos Kancleris.

Studentai Ateitininkai metinėje savo konferencijoje, įvykusioje š. m. rugsėjo m. 27—28 d. d., apsvarstę susidariusią Moksl. Ateit. S-gos situaciją, priėmė šią *rezoliuciją:*

Stud. At-kų Sąjungos metinė Konferencija, susirinkusi Kaune š. m. rugsėjo 27 ir 28 d. d., peržvelgdama At-kų Organizacijos gyvenimo įvykius, griežtai protestuoja prieš skaudų, neteisingą ir neužtarnautą smūgį, ištikusį mūsų jaunesniuosius draugus moksleivius. Stud. At-kų Sąjunga supranta ir užjaučia Jus, brangūs broliai moksleiviai, ir pasižada palaikyti tuos pačius draugiškumo ryšius toj pačioj mūsų ideologijos dvasioj, kuri visą laiką mus visus jungė ir davė mums jėgų gyvenimo kovai. Mes tvirtai tikime, kad netolima ateitis pašalins šį gyvenimo nenormalumą, draudžiantį laisvoj tėvynėj laisvai dirbti Jos gerovei.

Be to, Konferencija nutarė pasiųsti Moksl. At-kų S-gos nariams šitokį laiškutį:

Brangūs mūsų jaunieji Broliai ir Sesutės!

Mes giliai atjaučiame padarytą Jums skriaudą. Linkime Jums ištverti ir šiose sunkiose Jūsų gyvenimo valandose. Mes tikime, o patys tam griežtai pasiryžtame, kad visoj Lietuvoj nenurims katalikų balsas, kol Jums nebus grąžintas laisvas visai nevaržomas veikimas.

Jub. Stud. At-kų S-gos Konferencija
1930 — Vytauto Didžiojo — m. rugsėjo mėn. 27-28 d.

Be to, studentai ateitininkai, nutarė *savo ženklelius perrišti juodu raikšteliu,* kad primintų, jog moksl. ateitininkai neturi pilnos veikimo laisvės.

Visuotinis V. D. *Universiteto Studentų Ateitininkų* Sąjungos susirinkimas, įvykęs š. m. spalių m. 17 dn. ir išklausęs pranešimo moksleivių ateitininkų klausimu, nutaria imtis energingų žygių ir paremti kitų pastangas, kad moksleiviai ateitininkai galėtų tuojau laisvai veikti ir nebūtų verčiami savo garbingo vardo išsižadėti.

K.V.C. konferencija, įvykusi š. m. spalių m. 8, 9 ir 10 dienomis, — priėmė tokio turinio *rezoliuciją:*

Švietimo Ministerijos aplinkraštis uždraudžiąs moksleivių politiškas visuomeniškas kuopeles yra skaudžiai palietęs vieną katalikų jaunimo organizaciją Moksleivių Ateitininkų Sąjungą, kuri yra katalikų akcijos narys. Apgailestaudama šį liūdną faktą ir turėdama galvoj

1. kad Liet. Kat. Moksleivių Ateitininkų Sąjunga yra ne politinė bet religinė ir kultūrinė jaunimo organizaciją katalikų akcijos narys Vyskupų žinioj,

2. kad turėti auklėjamąsias kultūrinės religines jaunimo organizacijas, kaip Moksleivių Ateitininkų Sąjungą, yra katalikų neabejotina teisė ir pareiga,

3. kad Moksleivių Ateitininkų organizacijos uždarymas nesutaikomas su Lietuvoj veikiančiais įstatymais ir konkordatu padarytu su Šv. Sostu,

Katalikų Veikimo Centro Konferencija giliai dėkoja Ekscelencijoms Vyskupams už minėtos organizacijos užtarimą ir kviečia visus Lietuvos katalikus visais būdais palaikyti moksleivius at-kus ir reikalauti, kad jiems nebūtų trukdoma veikti pagal jų obalsį „Visa atnaujinti Kristuje".

Moksleivių Ateitininkų S-gos Centro Valdyba gavo ir vis nuolat gauna iš daugelio „Pavasario" s-gos rajonų ir kuopų laiškų, kuriuose skatina energingai ir ištvermingai dirbti šiose sunkiose mūsų s-gos gyvenimo sąlygose.

Pereitam „Ateities" numery įsibrovė nemaloni klaida, būtent, Moksleivių Ateitininkų S-gos C. Valdybon jaun. at-kų reikved. pakviesta ne Pranas Sirutis, bet Pranas Sirūnas.

Apžvalga

Juo aukščiau esi pastatytas, tuo labiau vengk klaidų ir greičiau jas taisyk! Švietimo Ministerijos aplinkraštis dėl moksleivių kuopelių uždarymo sukėlė visų susidomėjimą ir, kai jis visai nelauktai pradėta taikinti katalikų moksleivių ateitininkų kuopoms, nustebino ir sujaudino sąmoningąją katalikų visuomenę. Turimomis žiniomis tuo reikalu susirūpino Lietuvos vyskupai (žiūr. „Mūsų veikime" Vyskupų Konferencijos komunikatą) ir Apaštališkoji Nunciatūra. Tautininkiškoji spauda, „Lietuvos Aido" lapuose, šį klausimą svarstydama, vis dar šokinėja šakomis, nenorėdama reikiamai suprasti ir rimtai įžiūrėti šaknis. Sąmoningi ir rimtai žiūrį į gyvenimo reikalus katalikai yra tvirtai įsitikinę, kad jų ir Bažnyčios viršūnių daromi žygiai ateitininkų kuopelėms laisvą veikimą išgauti yra teisėti ir teisingi. Tai seka: 1) iš sudaryto su Apaštalų Sosto konkordato, 2) iš Lietuvos vidurinių ir aukštesnių mokyklų įstatymo, 3) iš paties Švietimo Ministerijos aplinkraščio ir 4) iš praeties ir ateities gyvenimo reikalų.

1. Konkordato str. XIII-me p. 4 pasakyta: „Kai dėl katalikiško jaunimo auklėjimo, tai valstybė pripažįsta vyskupams teises, numatytas kanono 1381 nuostatu ir sutiks su teisėtais vyskupų nurodymais". — Kalbamasis gi 1381-sis kanonų nuostatas štai ką sako: „Can. 1381 § 1: „Tikybinis jaunimo mokymas bet kuriose mokyklose priklauso Bažnyčios autoritetui ir priežiūrai".

„§ 2: „Vyskupų teisė ir pareiga yra budėti, kad bet kuriose mokyklose, jų ganomajame plote esančiose, nebūtų nieko prieš tikėjimą arba dorovę nei dėstoma, nei daroma".

Tai šiuo konkordato straipsniu vyskupams užtikrinama tikybos mokymo ir auklėjimo teisė mokyklose ir pasižadama sutikti su teisėtais vyskupų nurodymais. Ir šiandieninė pedagogika (auklėjimo mokslas) kaip tik svarbiausiu daiktu laiko jaunuomenės asmenybės auklėjimą ir didžiausio savarankiškumo plėtojimą, kas geriausiai pasiekiama šalia pamokų darbo pačių mokinių sudarytose kuopelėse. Jei tad vyskupai nurodo mokinių tikybai ir dorovei stiprinti religiškai-kultūrinių kuopelių reikalingumą, tai ištikimas Bažnyčiai katalikas turi to nurodymo tvirtai laikytis. Aiškinant šį straipsnį priešingai, galima pradėti ginčytis ir dėl tikybos pamokų skaičiaus savaitėje.

Be to, konkordato straipsnyje XXV pasakyta: „Valstybė duos pilną laisvę kurtis ir darbuotis draugijoms, kaipo Katalikų Akcijos nariams siekiantiems primučiausia religinio tikslo ir esantiems vyskupo žinioje". Moksleiviai taip pat turi religinių tikslų, taigi jų siekdami gali telktis į draugijas, o šios gali įeiti nariu į katalikų akciją ir naudotis pilna veikimo laisve. Aiškinimas, kad šis straipsnis moksleiviams negali būti taikomas, yra nieku nepamatuotas; juk šiame konkordato XXV straipsnyje nėra pasakyta, kad daroma išimtis konkordato XIII str. p. 4 nuostatui, taigi savaime aišku, kad konkordato str. XXV taikomas pilnoje plotmėje, be išimčių.

2. Lietuvos vidurinių ir aukštesniųjų mokyklų įstatymo § 41-mu „mokiniai gali steigti bendro lavinimo, mokslo, meno ir kūno kultūros kuopeles", kurių veikimą, einant to paties įstatymo § 32 p. 10, normuoja pedagogų tarybos. Ateitininkų kuopos, būdamos religiškai kultūrinės, savo darbą plėtoja mokslo, meno ir kūno kultūros sekcijomis. Jos pilnai atitinka minėto įstatymo § 41, taigi jų laisvo veikimo reikalavimas yra ir teisėtumo reikalavimas.

3. Švietimo Ministerijos aplinkraščiu uždaromos „visos be jokios išimties, politiškai visuomeninio pobūdžio moksleivių organizacijos". Taigi pradėtas, tuo aplinkraščiu pasiremiant, uždarinėjimas ir religiš-

kai kultūrinių organizacijų yra priešingas paties aplinkraščio motivacijų prasmei, taip pat priešingas vid. ir auk. mokyklų įstatymui ir priešingas konkordatui.

4. Moksleiviai ateitininkai yra teoretiškai ir praktiškai religinė kultūrinė organizacija. Tai matome iš jos įstatų ir darbo srities. Jos šūkis jaunose moksleivių krūtinėse sudaro gyvą atbalsį, šimtus paskatinęs mokslintis ir auklėtis kilniais Bažnyčios ir Tėvynės sūnumis. Jie save garbingai atstovavo ir pateisino praeityje; tas pats yra ir dabartyje. Lietuvių tautai prieš akis stovi dar daug labai svarbių uždavinių atlikti, kuriems reikalinga aukštos ir kilnios dvasios asmenybių, taigi sąmoningą kilnų katalikų jaunimą auklėti reikia tik padėti, bet netrukdyti. Kėsinimasis prieš tokios jaunuomenės auklėjimą yra kėsinimasis prieš tautos gyvybės pradus. Ko verta be tvirtų religinių ir dorovinių pagrindų intelegentija, matome iš rusų tautos likimo.

Visa aukščiau pažymėta parodė, kad uždarymo šalininkų paimtas kreivas, klaidingas, neteisingas ir neteisėtas kelias. Jo besilaikant būtų prieita prie perdėm juokingų ir pragaištingų pasėkų. Tada moksleiviams daryti šokių, visokių tuščių pramogų pasitarimus ir pačias pramogas būtų galima, o tartis ir telktis bendro lavinimosi religijos, mokslo klausimais, Švenčiausio Sakramento garbinimo būreliams, Širdies Jėzaus ir Marijos sodalicijoms — negalima. Ir norima dar, kad katalikų visuomenė, vyskupai su tuo sutiktų ir tylėtų. Skaudu ir liūdna, kai pamanai prie ko einama!

Aiškinti, kad religiškai kultūrinės kuopelės skaldo ir kiršina mokinius, gali tik tas, kas nenori rimčiau dalyko suprasti, arba pats kaip nors skaldyti turi noro. Katalikų tėvų vaikų auklėjimas turi išeiti iš religijos dėsnių ir kaip pati religija turi būti normuojamas Bažnyčios autoriteto. Kadangi katalikų Bažnyčios Vyriausybė ir Vadovybė yra viena, tai ir nustatyta auklėjimo kryptis tegali būti viena, kaipo viena tiesa pagrįsta. Juk be ceremonijų sudraudžia ir sutvarko mokytojas „laisvamanius“, kurie visai klasei žinant, kad $2 \times 2 = 4$, paisto $2 \times 2 = 3$ arba 5. Jei Švietimo Ministerija randa, kad mokyklose yra tvarkytinų dalykų, tai jos ir pedagogų tarybos reikalas nukrypimus tvarkyti, bet jokiu būdu nevalia sveikų ir gerų pradų naikinti. Tuščia kalba tvirtinti, kad Švietimo Ministerijai nėra žinoma, jog moksleiviai ateitininkai įeina į Katalikų Veikimą. Turimomis žiniomis, vyskupų apie tai oficialiai vyriausybei pasakyta, o „L. A.“, rodos, galėjo žinoti apie t aiir iš Lietuvos vyskupų tuo klausimu ganytojiškų laiškų. Konkordatą pasirašiusiems žinomi Katalikų Akcijos nuostatai ir bergždžiai „L. A.“ klaidžioja ir abejoja, negalėdamas to suprasti.

Taja pat proga tenka žodį kitą pasakyti ir dėl konfesinių mokyklų. „L. A.“ ir čia neturi pakankamai nuoširdumo ir nenori, reikiamai suprasti katalikų reikalų ir atskirti konfesinę mokyklą nuo valstybinės — pasaulinės. Čia pat skirtinga teorija patvirtina skirtingą praktiką su didele katalikams nenauda. Ką pasakyti apie katalikišką auklėjimą valstybinėje mokykloje, kur 97-niems katalikams mokiniams yra 3 nekatalikai, 3 katalikams mokytojams yra 8 nekatalikai: direktoriai pravoslavai, mokytoja protestantė ir vienas mokytojas „perkūnininkas“? Ar galėtų konfesinėje mokykloje kas panašu įvykti, kaip dabar Švietimo Ministerijos laikomuose buhalterijos kursuose Kaune, kur viešai mokiniams platinama tų kursų direktoriaus Ilgūno bemokslišką ir bedieviška brošiūrėlė, „Ar yra toks tikėjimas, be kurio žmogus negalėtų gyventi“? Pagaliau ar galima manyti, kad konfesinės mokyklos tvarkoje galėtų būti išleistas aplinkraštis, kuriuo paneigiamos tėvų ir Bažnyčios teisės auklėjimo srity? Lietuvos vyskupai nustatydami katalikiškos mokyklos kryptį, parašė ganytojišką raštą; konferencijoje nustatė konfesinės mokyklos savybes, tačiau mūsų vyskupų nutarimus „L. A.“ laiko klaidingais. Šventasis Tėvas šiemet išleido encikliką apie krikščionišką jaunuomenės auklėjimą, kurioje pasakyta paskutinis šiuo klausimu žodis, o pas mus vis dar veidmainiaujama... klaidžiojama!..

Ne taip į dalykus žiūri kitų šalių sąmoningi katalikai. Katalikų vokiečių atstovas dr. Virth pasakė: „Yra pareikštas Vokietijos vyskupų nusistatymas mokyklu klausimu ir mes katalikai to dalyko nebediskutuosime: mūsų katalikų yra pareiga, kad tas nusistatymas būtų pravestas įstatymo keliu".

Savo laiku mūsų gyvenime daug nerimo buvo sukėlęs neapgalvotas Vidaus Reikalų Ministerijos išleistas aplinkraštis dėl 21 metų organizacijų narių amžiaus. Reikiamai dalyką išaiškinus to laiko Ponas Ministeris Pirmininkas tą neteisėtą aplinkraštį atšaukė. Reikia manyti, kad ir šio Švietimo Ministerijos aplinkraščio klaida ir nesusipratimas atatinkamų vyriausybės organų garbingai ir teisingai bus nedelsiant atšauktas ir atitaisytas, ir bus katalikams duota satisfakcijos dėl jų neatšaukiamų teisių įžeidimo.

Iš „Tiesos Kelio",
1930 m. spalių mėn.

Knygos

M. Lastauskienė (Lazdynų Pelėda). Radybos. Apysaka. „Sakalo" b-vės leidinys. Kaunas, 1930—V. D.—m. 163 p. Kaina 3 lit.

M. Lastauskienė — šiandie vadinama dar antrąja Lazdynų Pelėda — bene vienintelė liko iš žemaičių literačių sensniosios kartos. Jos amžininkės — Žemaitė, Šatrijos Ragana, ir S. Pšibilauskienė (Lazdynų Pelėda, M. Lastauskienės sesuo) — atlikusios savo kūrybišką misiją išėjo — mirė. Tad pirmenybė, atrodo, tenka M. Lastauskienei. Gal būt ir nenusidėsime taip pasakę.

Jos „prisikėlimas iš numirusiųjų", „Ateities" skaitytojams, rodos, jau yra žinomas iš poeto L. Giros straipsnių (1929 m. „Židinyje" 4, 5—6 nr. nr.), tad čia to ir nebetenka minėti.

Tik tiek reikia pažymėti, kad M. Lastauskienė, po tiek nebylių metų išėjusi viešumon, nežiūrint savo senyvo amžiaus (58 m.), rašo bene dar didesniu kruopštumu. Pirmas jos viešas pasirodymas — „Sakalo" bendrovės išleista knyga—apysaka „Radybos" su p. L. Girios paaiškinamuoju straipsniu, kuriame, tarp ko kita, surašyti ir pirmesnieji, sesers slapyvardžiu išspausti jos raštai.

„Radybų" fabula, kaip ir daugelio kitų M. Lastauskienės raštų, pinasi kaimo spalvose. Tik retkarčiais vienur kitur šmėkšteli miestiški tipai ir garsai.

Turinys. Juozas Lūšis, vyriausias apysakos tipas, grįžta iš rusų—japonų karo savo tėviškėn — pas motiną ir mylimą mergelę. Bet motiną jis randa visai kitokią: praturtėjusią su įvairiais sukčiais, vagimis ir t.t. Ziunė, Juozo mylimoji, rami dora mergelė jo motinos nekenčiama ir dėl to besilaikanti nuošaliai. Bet Juozas ją myli. Maždaug tuo pačiu laiku Lūšienę nužudo jos pačios sėbras skolininkas. Tam tikroms aplinkybėms keistai susipynus, kaltė primetama Ziunei, ir ji teismo nubaudžiama. Po šių įvykių Juozas veda Ziunės draugę Gabriūnę — luošą ir nelabai turtingą merginą. Netrukus šiai mirus, Juozas keliauja į miestą pas Ziunę, kuri, prisipažinus tikrajam kaltininkui, yra paleista iš kalėjimo ir gerų žmonių padedama ruošiasi į mokytojas. Juozo pasiryžimas su ja intymiau pasikalbėti ir vėliau vesti pražūva. Ziunėje jis pamato reto pasišventimo filantropę ir pats giliai susimąsto apie savo blankiąją praeitį.

Apysaka nenuobodi. Intryga stipri bet neįtikinanti. Per visą apysaką veiksmas eina gyvai, vietomis net dinamiškai. Psichologiškieji kaimo momentai, kurių „Radybose" yra tiek ir tiek, nelabai aiškūs ir tikri. Tačiau, kaimiečių būklė, su bsinarpliojančiais joje įvairiais siekimais, užsimojimais, laimėjimais ir pralaimėjimais, ryški ir daug naujo pasakanti. Tiek tad apie „Radybas'.

Šia proga reikia dar pasakyti, kad M. Lastauskienė turi užsimojusi ir naujų dalykų. Be neseniai parašytų ir, rodos, netrukus, pasirodančių naujų romanų, ji pradėjo įdomų apysakų ciklą iš naujakurių gyvenimo, kurio jai teko gerokai prisižiūrėti. Be to, gerb. rašytoja yra nutarusi kiek vėliau, jei tik leis sveikata ir laikas, parašyti didelį autobiografinį romaną, kuris, sprendžiant iš jos pačios pasipasakojimų, turės būti be galo įdomus. Tad tenka laukti.

St. Būdavas

Kan. Povilas Dogelis. Kalėjimuose pas bolševikus. Kaunas, 1930 m. 160 p.

Ne už blogą, bet dėl to, kad dirbo savo kraštui, prieš 11 metų kan. Dogeliui ilgoką laiką teko būti bolševikų „svečiu"... kalėjimuose — Lukiškio, Dvinsko, Smolensko. Su juo drauge kun. J. Vailokaičiui, vysk. M. Reiniui, poetui Liudui Girai, o vėliau ir kitiems lietuvių veikėjams. Ką tuo metu šis ratelis pergyveno, ką jautė, kuo sielojosi, visa tai kan. Dogelis žymėjosi popierin. Nelengvas tai buvo darbas, nes reikėjo saugotis ir kalėjimo sargų ir kalėjime esančių šnipų, kurie sekė kiekvieną kalinio žingsnį. Rašyti uždrausta, pieštuką turėti nevalia; ką parašęs turi slėpti. O čia dar nuolatinis kratos pavojus. Reikėjo, matyt, autoriui parodyti nemaža sumanumo ir vikrumo, kad nežiūrint toli siekiančios kalėjimo administracijos, vis dėlto dienoraštis pasiliko sveikas ir nepaliestas. Tuo buvo išsaugota įdomios iš bolševikų siautojimo laikų medžiagos.

Po vienuolikos metų įdomu ir pačiam pavartyti kitados pergyventi lapai, ir atskleisti juos kitiems, parodyti, kaip anuomet gyventa. Tie lapai brangūs ne vien autoriui, bet ir tiems, kuriems jie skiriami, būtent, skaitančiajai visuomenei, nes iš jų matome šviesų tų laikų veikėjų idealizmą, pasišventimą bendriems krašto reikalams, menkai teatsižiūrint į savo asmenį, o kartais visai jį ir į pavojų statant. Šiandie to tviskančio entuziazmo visuomenės gyvenime nebėr. Autoriaus tikslas dėl to, kaip prasitaria įžangoj, šiuo raštu pažadinti vieną kitą šviesesnį spindulėlį, pakelti dvasią, įstiprinti pasiryžimus.

Kas gi šituose lapuose rašoma? Pirmoj eilėj, kaip dienoraštyj, atsispindi paties autoriaus ir jo draugų gyvenimas kalėjime. Ilgos nuobodžios dienos, pasivaikščiojimai, atsilankymai pažįstamų, kratos, kamantinėjimai, lūkestis laisvės... Dienoraštis ypač svarbus tuo, kiek jis liečia bolševikų režimą. Vienur kitur paliestas bolševikų veikimas Lietuvoj, kiek tai, žinoma, buvo galima sekti iš kalėjimo grotų. Šiaip jau kokių nors netikėtinumų ar neprastų įvykių kaip ir nėr. Bet tai skaityti nėra ir nuobodu, nes visur centre matai autorių gyvą, linksmą, nenustojusį sąmojaus ir vilties, kad ir sunkiose aplinkybėse. Tas judrus autoriaus temperamentas daro knygą įdomią ir be kokių nors ypatingų pastangų bei noro literatūros.

A. Žirgulys

Atsiųsta paminėti

Palle. *Aplink žemę per 44 dienas.* 15 metų jaunuolio kelionė. Vertė Pr. Mašiotas. „Dirvos" b-vės leid. Kaunas—Marijampolė 167 p. Kaina 3 litai.

Kan. Povilas Dogelis. *Kalėjimuose pas bolševikus.* Kaunas, 1930 m. 160 pusl.

Louis Bertrand. *Šventasis Augustinas.* Iš 146 leidimo vertė J. Keliuotis. „Žinijos" b-vės leid. 26 nr. Kaunas, 1930 m. 251 p. Kaina 8 litai.

Juozas Ambrazevičius. *Literatūros teorija. Poetika.* Vadovėlis vidurinėms ir aukštesniosioms mokykloms. 123 p. Priedas *Chrestomatija* literatūros teorijos pratimams 53 p. Kaunas, 1930. „Sakalo" b-vės leid. Kaina 4 litai.

Atsakingas redaktorius **A. Vaičiulaitis.** — Redaguoja **R. Maceina**

Visi mokiniai džiaugiasi,

kad „Židinys“, didžiausias šiandien Lietuvoje literatūros, mokslo, visuomenės ir akademiškojo gyvenimo žurnalas, šalia kitų dalykų, gausiai duoda literatūros nagrinėjimų ir įvairių kitų mokykloje pritaikomų žinių. Dėl to jie, panaudodami jiems teikiamą prenumeratos papiginimą, mielai tą žurnalą prenumeruoja ir skaito. Bet nuo pernai metų «Židinys» ėmė domėtis ir kalbos dalykais ir šiemet savo skaitytojams duoda „Kalbos“ žurnalo priedą, kuriame bus dar plačiau nagrinėjami kalbos dalykai ir už kurį mokiniams metams tereikės primokėti prie nustatytos prenumeratos kainos tik 5 litus. Priedas duodamas tik metiniams prenumeratoriams.

Dar galima užsisakyti „Židinys“ 1930 m.

Moksleiviams «Židinys» kaštuoja: siunčiant į namus—be priedo—met. 25 lt., pusm. 15 lt., su priedu — met. 30 lt. Per kuopas, kur imama ne mažiau kaip 5 egz.— met. be priedo 20 lt., su priedu—25 lt; tiek pat ir atsiimant iš Administracijos.

Adresas: «ŽIDINYS, KAUNAS, LAISVĖS ALĖJA 3 Nr.

Visi, kurie norite būti jauni,

kurie branginate mokslą, domitės naujausiais išradimais, technikos stebuklais, didžiųjų žmonių gyvenimais ir didžiosiomis kelionėmis; kurie ieškote praktiškam gyvenimui patarimų, kurie nenorite sėdėti surūgę, kurie norite pamankštinti savo smegenis įvairiais galvosūkiais, kurie norite rasti gražių ir smagių pasiskaitymų, kurie norite suprasti gyvenimą ir pasaulį — nepagailėkite metams 4 lt. (arba pusmečiui 2 lt. 50 ct.) išsirašyti **„Ateities Spinduliams“.**

Nemoksleiviams «At. Sp.» metams kaštuoja 8 lt., pusm, 5 lt.
» užsieny » » 12 » » 6 »
Moksleiviams perpus pigiau.

Adresas: „Ateities Spinduliai“, Kaunas, Laisvės Alėja 3 Nr.

Dabar visi skaito tik

didžiausią ir įdomiausią Lietuvos dienraštį

„RYTĄ“

kuris nuo vasario 1 d. eina iliustruotas 8 puslapių kasdien, šeštadieniais — 10-12 pusl., o prieš didesnes šventes — 16 pusl. Penktadieniais studentų skyrius — „Akademiškas Gyvenimas“, šeštadieniais — „Moterų Skyrius“, kuriuose nagrinėjami speciaiūs klausimai. „Rytas“ duoda visada įdomią dailiosios literatūros atkarpą. „Ryto“ žinios greitos ir teisingos.

Adresas: Kaunas, Duonelaičio g 24

Kaina: mėn. — 5 lit, metams — 50 lit.

Skautai be „Skautų Vadovo“

savo veikime kaip kareiviai be ginklų.

Paskubėkite tą knygelę įsigyti. Ją parašė skautininkas *P. Jurgelevičius*.

Reikalaukite visuose knygynuose. Kaina tik **2** litu.

Ar baigsi mokslą

ar ne, bet įsigijęs geriausių knygų ir straipsnių vispusiško lavinimosi reikalui VYT. VALIUKEVIČIAUS redaguotą katalogą

„SKAITYTINOS KNYGOS“

pats gali kaip reikiant išstudijuoti pasirinktąją mokslo šaką. Šitoks katalogas lietuvių kalba yra pirmas. Jame nurodyti tiek lietuviškai, tiek svetimomis kalbomis geriausi įvairių mokslo sričių šaltiniai. Katalogo 242 pusl. Kaina Lt. 2,50.

Sukrauta **Ateitininkų Spaudos Adm-joje, Kaunas, Laisvės Al. 3 (Tel. 26-76).** Knygynams ir platintojams duodama dideli nuošimčiai. Atskiri asmens, imą už gyvus pinigus ne mažiau kaip po 5 egz., gauna knygą po 2 lt. su persiuntimu.

20 METŲ moksleivių sielos ir kūno reikalų sargyboje stovi jų geriausias draugas — „ATEITIS“,

mėnesinis vyresniųjų moksleivių žurnalas, kurs dėl savo įdomaus ir turtingo turinio ir mėnesinio populiaraus gamtos mokslų 16 pusl. priedo **„Gamtos Draugas“** skaitytinas visiems besimokantiems jaunuoliams Tai tikras naudingų žinių šaltinis.

Prenumeratos kaina: met. 15 lt., pusm 8 lt.
moksleiviams: „ 8 „ „ 4 „

Adresas:
«Ateitis», Kaunas,
Laisvės Alėja, 3 Nr.

Jaunuomenė skaito tik įdomias ir rimtas knygas:

1. **Mūsų idėjos.** Kaina 1 lt. 50 ct.
4. **Nala ir Damayanti.** Epizodas iš Mahabharatos, Indų epo. Gražiai aprašyta karaliaus Nalos ir Damayanti meilės istorija *V. Kamantausko* vertimas. Kaina 1 lt. 20 centų.
3. **Ašarėlės.** *V. Stonio* eilėraščių knyga. 118 pusl. Kaina 3 lt.
2. **Anksti Rytą.** *Sal. Neries* eilėraščių rinkinys. Kaina 2 lit. 50 ct.
5. **Beethoveno Jaunystė.** *Prof. Dr. J. Ereto.* Įdomi knyga apie žymiausio pasaulio muziko jaunystę. Kaina 3 lit. 50 ct.
6. **Žmogaus tikslas.** *Kun. Pr. Jakščio* Kaina 1 lt. 50 centų
7. **Bažnytinė Valstybė.** *Kun. Pr. Jakščio.* Kaina 1 lt.
8. **Skaitytinos knygos.** *V. Valiukevičiaus* 245 p. Kaina 2 lt. 50 ct.

Visos tos knygos galima gauti

„Ateities“ Administracijoje, Kaunas, Laisvės Al. 3 ir visuose Lietuvos knygynuose. Imant po kelius egzempliorius duodama didelė nuolaida. Knygos siunčiamos išperkamuoju mokesčiu.

Šio numerio kaina 1 lt. 75 ct.